

ศัลยศาสตร์ พลาสติกศาสตร์

พระธรรมเมธาภรณ์

โอวาทปาฏิโมกข์

อุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา

ขณฺติ ปรมํ ตโป ตีติกฺขา ความอดกลั้นคือความทนทานเป็นตบะอย่างยิ่ง (ธรรมปฏิบัติระดับอุดมการณ์)

นิพฺพานํ ปรมํ วทณฺติ พุทฺธา ท่านผู้รู้ทั้งหลายกล่าวว่าพระนิพพานเป็นบรมธรรม (ผลจากการปฏิบัติระดับอุดมการณ์)

น หิ ปพฺพชิตฺโต ปรุปรมาติ สมโณ โหติ ปรี วิหะยนฺโต ผู้ฆ่าสัตว์อื่นเบียดเบียนสัตว์อื่นไม่ชื่อว่าบรรพชิต ไม่ชื่อว่าสมณะเลย (บุคคลระดับอุดมการณ์)

หลักการของพระพุทธศาสนา

สพฺพปาปสฺส อกรณํ	การไม่ทำบาปทั้งปวง
กุสลสฺสุปสมฺปทา	การกุศลให้สมบูรณ์
สจฺจิตฺปริโยทปนํ	การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว
เอตํ พุทฺธาน ภาสํ	นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

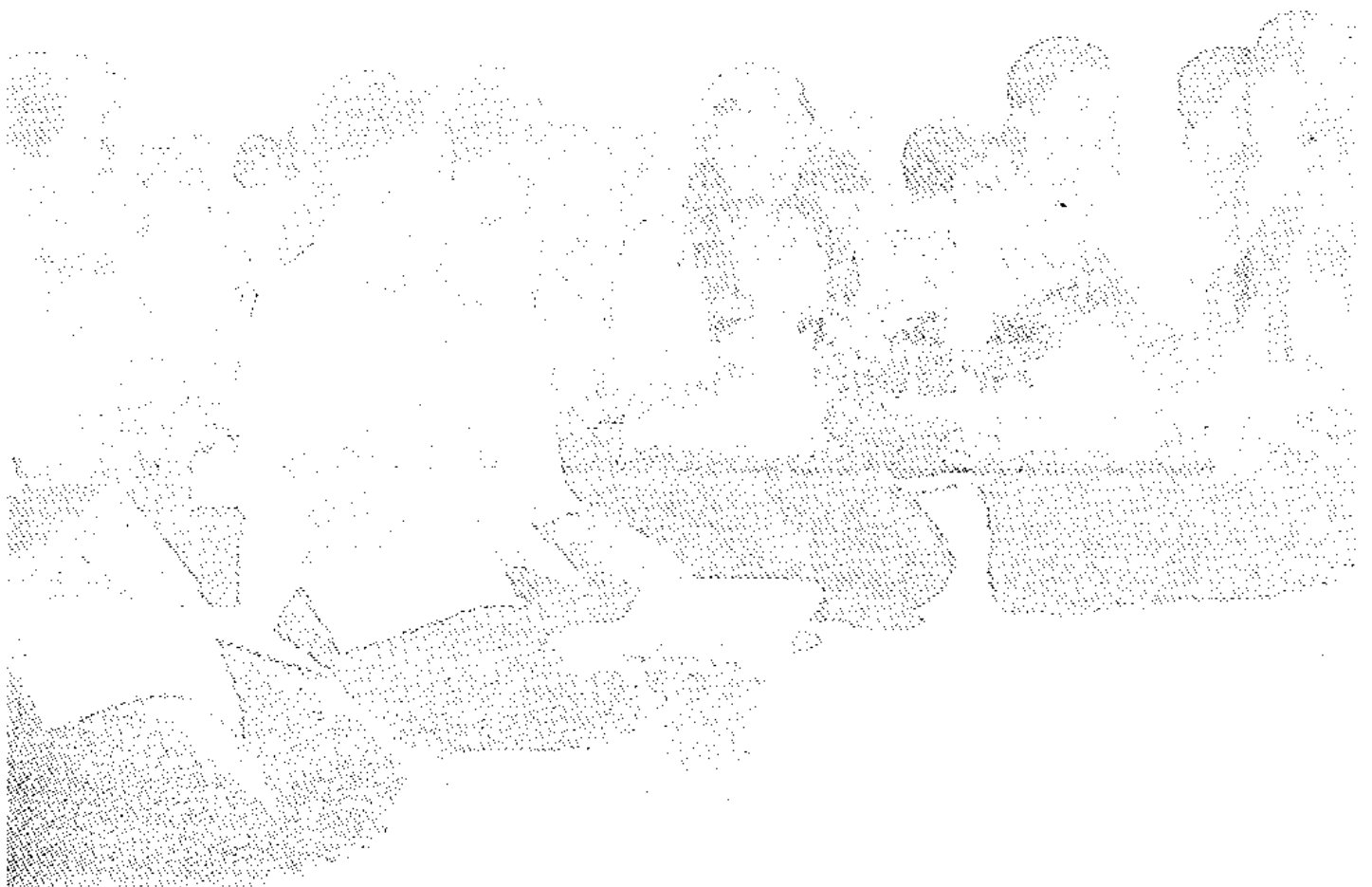
วิธีการในการปฏิบัติตนตามหลักการ

เพื่อสัมพัสดุอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา

อนุปวาโท การไม่กล่าวร้าย อนุปมาโต การไม่ทำลาย ปาฏิโมกฺเข จ สํวโร ความสำรวมระวังในพระปาฏิโมกข์ มตฺตญฺญตา จ ภตฺตสฺสมี ความเป็นผู้รู้จักประมาณในภัตตาหาร ปนฺตญฺจ สยนาสนํ มีที่นอนที่นั่งอันสงัด อธิจิตฺเต จ อาโยโค การประกอบความเพียรด้วยความเอื้อเฟื้อในอธิจิต

๖ อย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย.

ชีวิตนี้	มีกรรม	มาจำแนก
จัดแบ่งแยก	ตามกรรม	ทำไฉน
สำนึกดี	มีศีลธรรม	นำพ้นภัย
เป็นอย่างไร	อยู่ที่ตน	ของคนเอง

หนังสือชุดถาม-ตอบ ปัญหาธรรม

๑. กุมาริปัญหา
๒. ตอบปัญหาพระพุทธศาสนา ๑
๓. ตอบปัญหาพระพุทธศาสนา ๒
๔. ข้อข้องใจผู้ใฝ่ธรรม
๕. ส่องสิ่งสงสัย
๖. เส้นทางสร้างชีวิต
๗. นักศึกษาสงสัย
๘. สู้สว่างทางใจ
๙. ตอบปัญหานานาชาติ
๑๐. เมื่อข้องใจก็ไขชาน
๑๑. รู้ไว้ใช้ว่าใส่บาแบกหาม
๑๒. ส่องวุฒิพุทธศาสน์

ส่องวุฒิพุทธศาสน์

พระธรรมเมธาภรณ์ (ระแบบ จิตถาโณ)

วัดบวรนิเวศวิหาร

รวบรวม เรียบเรียง

คณะกรรมการจัดงาน

สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเทศกาลวิสาขบูชา

จัดพิมพ์เพื่อการเผยแพร่เป็นธรรมเนียมบรรณาการ

ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา

ณ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

๑๑-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ถ่องวุฒิพุทธศาสน์

พระธรรมเมธาภรณ์ (ระแบบ จิตณาโล)

รวบรวม เรียบเรียง

ISBN 978-974-638-135-2

วัตถุประสงค์ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

๑. เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษไทยในการทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทั้งทางวิชาการ และปฏิบัติการ
๒. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม, ศิลธรรม, วัฒนธรรม, จารีตประเพณี อันดีงามตามหลักของพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อบำเพ็ญประโยชน์สงเคราะห์เกื้อกูลปวงพุทธบริษัทอย่างทั่วถึง

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

วัดบวรนิเวศวิหาร บางลำภู กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๑-๒๑๓๙ โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๓๖๗๕

พิมพ์ที่ บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด

นางจรรยาพรณ วันทนทวี (พรศิวการพิมพ์) ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑๘๔/๑๐ ลาดพร้าว ๘๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐๒-๕๓๙-๘๖๓๒, ๐๘๙-๗๙๖-๗๙๙๖ โทรสาร ๐๒-๕๓๐-๖๐๙๑

คำนำ

หนังสือเรื่อง “สองวุฒิปุทธศาสน์” เล่มนี้ เป็นการตอบ คำถามของนักเรียน ข้าราชการครู และข้าราชการตำรวจ ที่ เข้าค่ายปฏิบัติธรรม ณ สำนักวัดวะภูแก้ว อำเภอสูงเนิน จังหวัด นครราชสีมา ซึ่งได้รับอาราธนาให้ไปบรรยายธรรมตอบปัญหา ธรรมสืบเนื่องกันมาเป็นเวลา ๑๐ กว่าปี โดยผู้เข้ารับการอบรม จะมาจากจังหวัดอีสานใต้ กาลต่อมามีปัญหาขึ้นมาก ส่วนมาก จะเป็นเรื่องพระพุทธศาสนา ผู้ดำเนินการอบรมจึงขอให้ทำหน้าที่ ตอบคำถามเพียงอย่างเดียว แต่ทุกคราวปัญหามากจนเกินกำลัง ที่จะตอบได้หมด เพราะเวลา มีเพียงคร่าวละ ๒ ชั่วโมงเท่านั้น จึงได้รวบรวมปัญหาเหล่านั้น ให้เจ้าหน้าที่ช่วยจัดพิมพ์เก็บไว้ สังเกตการถามคำถามในสังคมไทยนั้น จากการทำงานในด้านนี้ มานาน แม้คนที่วัยจะต่างกัน แต่ปัญหามากเหลือเกินที่เป็น คำถามซ้ำกัน

ในขณะที่เดียวกันมีรายการตอบคำถาม ที่สถานีวิทยุ อส. พระราชวังดุสิต เดือนละ ๔ ครั้ง แต่กลับไม่ค่อยมีปัญหาจาก คนฟัง จึงได้นำเอาปัญหาที่ยังไม่ได้ตอบในคราวไปบรรยาย และ ตอบคำถามมาตอบแทน บางคราวการบรรยายออกทางโทรทัศน์ ช่อง ๙ อสมท. ได้นำเอาปัญหาที่เก็บรวบรวมไว้นำมาตอบบ้าง โดยคัดเลือกเอาคำถามที่คนส่วนมากสนใจใคร่รู้

ปัญหาชุดนี้ ได้มีคนนำไปลอกเทปที่ใช้ออกอากาศทาง สถานีวิทยุ อส. พระราชวังดุสิตจัดพิมพ์ให้ แต่เก็บไว้นานแล้ว

ทำให้เรื่องบางข้อที่ถามมา มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์บุคคล เมื่อหลายปีมาแล้ว แต่ถือว่าเป็นสถานการณ์ส่วนหนึ่งของวงการศึกษา พระพุทธศาสนา จัดเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา สังคม จึงคงรักษาไว้เพราะมองเห็นประโยชน์จากคำถาม-คำตอบ ในข้อนั้นๆ อยู่

คำถาม-คำตอบทั้งหมดมี ๘๘ ข้อ โดยใช้เคล็ดพระชนมพรรษาของพระพุทธเจ้า ๘๐ พรรษา และพระธรรมทั้งปวงที่เป็นกุศลธรรมส่วนเหตุรวมลงที่อริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ ช่วยให้คนได้คิดถึงพระรัตนตรัย หนังสือได้จัดพิมพ์ในนามของ ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

การเรียงลำดับคำถามนั้น ปัญหาหลักคงเป็นของข้าราชการ ครู นักเรียนจากชั้น ม.๓-๖ ตามด้วยปัญหาของข้าราชการ ตำรวจระดับพันตำรวจโท หากคนมีความเข้าใจคน ๓ ประเภทนี้ จะสามารถมองปัญหาได้ว่า ปัญหาข้อนั้นใครเป็นคนถาม หากสามารถเข้าใจได้ แสดงว่ามีความเข้าใจระดับวุฒิภาวะของคน การมองโลกมองชีวิต ลักษณะนิสัย งานที่ท่านเหล่านั้นกำลังทำอยู่ มีส่วนอย่างสำคัญในการสร้างโลกทรรศน์ การมองโลกมองชีวิตของคนในอาชีพนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี คำถามจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอ่านคนได้

ลักษณะการตอบคำถามในหนังสือเล่มนี้ จะพบว่า มีบางข้อที่อธิบายขยายความออกไปมาก ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการตอบออกทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ที่คนตอบไม่สามารถรู้ได้ว่าใครเป็นคนฟัง คนฟังท่านนั้นๆ มีพื้นฐานในคำถามมากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่

เป็นการตอบต่อหน้าของผู้ถามที่เราทราบว่าเขาเป็นใคร พื้นฐานความรู้ ความสนใจในเรื่องที่เขาถาม เขาจะต้องมีพื้นฐานการรับรู้มาพอสมควร เพียงแต่มีความสงสัยบางประเด็น คำถามบางคำถามจึงสามารถตอบสั้นๆ ได้ หากเขายังมีความสงสัยบางประเด็นอยู่ สามารถเพิ่มเติมได้

ปัญหาบางข้อมีความจำเป็นจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพราะมีลักษณะของปัญหาที่เรียกว่า “ปัญหาคาแผ่นดิน” จนบางกรณีมีความขัดแย้งกัน มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบายขยายความตามความจำเป็น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ในหลายๆ ด้าน แต่คงฝากประเด็นให้คิดเอาไว้ด้วย

พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักการการเผยแผ่เอาไว้ อันถือเป็นคุณสมบัติของผู้กล่าวธรรม เรียกว่า องค์ของพระธรรมกถึก ๕ ประการ คือ

๑. แสดงธรรมไปตามลำดับไม่ตัดลัดให้ขาดความ
๒. พยายามอ้างเหตุผล ชี้แจง แนะนำ ให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ
๓. ตั้งจิตปรารถนาที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ผู้อ่าน
๔. ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภ ผลประโยชน์เพื่อตัวเอง
๕. ไม่แสดงธรรมกระทบตนและคนอื่น

หลักการตอบคำถามในเรื่องนี้ หรือการเรียบเรียงเอกสารในเรื่องอื่น คงยึดหลักการที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้เป็นกรอบ เพราะหลักการสำคัญในการทำงานทุกอย่างทางพระพุทธศาสนา คือ

การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ อันมีลักษณะเกื้อกูล และ
อำนวยความสะดวกให้แก่คนที่ตนเกี่ยวข้องด้วยเป็นประจำ
สำคัญ เพราะว่าพระรัตนตรัยเกิดขึ้นในโลกเพื่อการนี้โดย
เฉพาะ

ดังที่ปรากฏในเอกนิบาต อังคุตตรนิกายว่า

“เอกบุคคฺล เมื่อบังเกิดขึ้นในโลก ย่อมบังเกิดขึ้นเพื่อ
ประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อเป็นการ
อนุเคราะห์ต่อชาวโลก เพื่อประโยชน์ เกื้อกูล และความสุขแก่
เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เอกบุคคฺลนั้นคือพระอรหันตสัมมา-
สัมพุทธเจ้า แม้พระธรรม พระสงฆ์ ก็เดินไปบนเส้นทางของ
พระพุทธเจ้าเป็นหลัก”

ความสงสัยในพระพุทธศาสนาหรือในอะไรก็ตาม ก่อให้เกิด
อาการขงกัณแห่งความคิด กิจกรรม ภารกิจของคนทั้งหลาย
ยิ่งเป็นการสงสัยในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาด้วยแล้ว จะก่อ
ให้เกิดอาการขงกัณอย่างแรงในการศึกษา การปฏิบัติ อันเป็น
การตัดเส้นทางของการสัมผัสผลจากการปฏิบัติธรรม ที่เป็น
วัตถุประสงค์ของพระพุทธศาสนาดังกล่าว

หนังสือในรูปของการตอบคำถาม ได้เคยทำมาแล้วตาม
ลำดับถึง ๑๑ เล่ม คือ กุมาริปัญหา, ตอบปัญหาพระพุท-
ศาสนา ๑, ตอบปัญหาพระพุทศาสนา ๒, ข้อข้องใจผู้ไฝ่ธรรม,
สองสิ่งสงสัย, เส้นทางสร้างชีวิต, นักศึกษาสงสัย, สูสว่าง
ทางใจ, ตอบปัญหานานาชาติ, เมื่อข้องใจก็ไขชาน, และรู้ไว้ใช่ว่า
ใส่ป่าแบกหาม

แต่จากการบรรยายอบรม หากในที่ได้เปิดโอกาสให้ถาม ปัญหา ปัญหาจะออกในรูปคล้ายคลึงกัน ที่สำคัญคือ “เรื่อง กรรม สังสารวัฏ นรก สวรรค์ชาติหน้า ชาติต่อไป” จะมีอย่างต่อเนื่อง ในเล่มนี้แม้กลุ่มคนฟังจะกระจายเป็น ๓ กลุ่ม คือ ครู นักเรียน และตำรวจ แต่คำถามในเรื่องดังกล่าวคงมีอยู่ และค่อนข้างซ้ำทั้ง ๓ กลุ่ม แต่ข้อที่ฟังจับเป็นหลักคือความ อุุ่นใจ ๔ ประการ ที่พระพุทธเจ้าทรงประทานไว้ใน “กาลามสูตร” ความว่า

๑. หากผลบุญผลบาปไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี เราทำความดี เราก็อยู่ดีมีสุขในชาติปัจจุบัน

๒. หากผลบุญผลบาปไม่มี นรกสวรรค์ไม่มี แต่เราทำความชั่ว เราจะเดือดร้อนในขณะนั้นๆ และกาลต่อไป

๓. หากเชื่อว่าผลบุญผลบาปมี นรกสวรรค์มี แต่เราทำความชั่ว เราก็จะเดือดร้อนเพราะผลของความชั่วในชาติปัจจุบัน หลังจากตายไปแล้วต้องบังเกิดในอบาย ๔ คือ นรก ติรัจฉาน เปต อสุรกาย

๔. หากเชื่อว่าผลบุญผลบาปมี นรกสวรรค์มี เราตั้งมั่นอยู่ในความดี ก็จะมีความสุขความเจริญในชาติปัจจุบัน ตายไปแล้วก็จะบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ตามสมควรแก่ พลังกรรมดีที่ตนทำ

ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงไว้ว่า “คนที่ทำบุญเอาไว้ ย่อมบรรเทิงในโลกนี้ ละจากโลกนี้ไปแล้วย่อมบรรเทิง เขา

ย่อมบรรเทิงในโลกทั้งสอง เพราะมองเห็นว่าตนได้ทำบุญ
เอาไว้”

ดังนั้น จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรื่อง “สองวุดมิ
พุทธศาสน์” คงสามารถชี้ทางให้แก่ท่านที่รับมาแล้วได้อ่านตาม
สมควร ที่สำคัญคือจะมีส่วนอย่างสำคัญในการพัฒนา “ศรัทธา
ความเพียร สติ สมาธิ ปัญญา” แก่ผู้สนใจให้มีความมั่นคง
หนักแน่นยิ่งขึ้น

ในการนี้คณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ได้มอบหมาย
ให้เลขาธิการศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย รับ
ผิดชอบการจัดทำหนังสือธรรมะ เผยแพร่เป็นธรรมทาน แต่ท่านที่
เข้าร่วมกิจกรรมวิสาขบูชา สืบเนื่องกันมาทุกปี ในปีนี้ได้จัดทำ
หนังสือ “สองวุดมิพุทธศาสน์”

ด้วยความคาดหมายว่า หากท่านที่รับมาได้อ่านจะรับ
ความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยจะมาก
ขึ้นตามสมควร

ขอความเจริญงอกงามไพบุลย์ในธรรมจงมีแต่ทุกท่านที่มี
ส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศลเป็นไตรรัตนบูชา เนื่องในเทศกาล
วิสาขบูชา พุทธศักราช ๒๕๕๔ โดยทั่วกัน

พระธรรมเมธาภรณ์ (ระแบบ จิตภาโณ)

เลขาธิการศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

วัดบวรนิเวศวิหาร

๑๑-๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สองวุฒิปุทธศาสน์

๑. บุตรสาวที่เกิดมาขาดการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากพ่อและแม่รับราชการ จึงให้พี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแล ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูจากพี่เลี้ยงจะส่งผลถึงเด็กให้มีนิสัยใจคอ การพูดจาเมื่อเติบโตขึ้นมาเป็นเด็กโต (อายุ ๑๒ ปี) เด็กคนนี้เป็นเด็กฉลาด ความฉลาดส่งผลให้เป็นผู้ที่ช่างคิด ช่างถาม ทำให้เป็นผู้ที่พูดมาก เขาจึงเติบโตขึ้นมาจากความคิดของตนเอง สิ่งแวดล้อม (ทีวี) เนื่องจากพ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน เด็กคนนี้เป็นเด็กที่ชอบเถียง दाว่าพ่อและแม่โดยการเกี่ยวข้องกับเด็ก เด็กเข้าใจว่าเป็นการให้เหตุผลของตนเอง โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของพ่อแม่ ไม่ว่าจะสั่งสอนอะไร

การดาว่าพ่อแม่โดยปราศจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถึงแม้ว่าเด็กคนนั้นจะมีเหตุผลที่ถูกต้องถามว่าเป็นบาปหรือไม่

ตอบ บาปแน่นอนแต่ว่าเกิดจากโมหะ ความเอาจ๋ ความเขลา ความไร้เดียงสาของเด็ก จึงไม่ค่อยแรงอะไรมาก ต้องฝึกปรี้อบรมสั่งสอน นี่คืปัญหาสังคมปัจจุบัน สังคมได้ถูกแยกเดี่ยว แม้แต่งงานกันใหม่ๆ ไปอยู่เรือนหอแล้ว แยกกันไปอยู่ ๒ คน ผัวเมีย เด็กทั้งคู่ การครองเรือนในลักษณะนี้จึงคล้ายๆ อิสระ

แต่ความจริงมีความเสี่ยงสูง เพราะว่าสังคมควรจะอยู่ในรูปของครอบครัว ความคิดแบบครอบครัวของเราได้เปลี่ยนไป เวลาที่ได้ยินนักวิชาการพูดว่า ครอบครัวก็คือพ่อแม่ลูก ไม่น่าจะเป็นพ่อแม่ลูก ครอบครัวควรมีตั้งแต่ปู่ย่าตายายลุงป้าหน้าอาอยู่ด้วยกัน โดยเฉพาะในสายแต่ละสาย น่าจะอยู่ด้วยกันที่บ้านอาจจะมีพ่อ ข้างบนก็คือปู่ ย่า ตา ยายก็อยู่ด้วยกัน แต่อาจจะมีญาติที่เป็นน้ำเป็นอาเป็นลุงเป็นป้า อะไรๆ ถ้าเราอยู่ด้วยกันอย่างนี้

เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาท่ามกลางไออุ่นของความรักในวงศาคนญาติ ปัญหาที่ฝากเด็กไว้กับพี่เลี้ยงมีความเสี่ยง พี่เลี้ยงมีนิสัยใจคออย่างไร เราไม่รู้ ปัญหาว่า เธอสอนเด็กเท่าที่เธอรู้ เป็นเรื่องที่คนรับราชการจะต้องคิด จะต้องเลือกเคยพบครอบครัวเป็นอันมากที่พ่อแม่มีลูก ภรรยาก็ลาออกจากราชการไปก่อน ไปเลี้ยงดูลูกให้เจริญเติบโตขึ้นมาพอสมควรเสียก่อน เมื่อลูกมีหลักแล้ว จึงกลับเข้ารับราชการอีกก็ได้ เราได้เงินแต่เสียคน ปัญหาที่จะต้องเลือกว่า จะเอาคนหรือจะเอาเงิน เงินนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องทำลายไปในที่สุด แต่ลูกนั้นคือผู้สืบสกุล ถึงคราวที่พ่อแม่จะต้องเลือก การอ้างว่ารับราชการหรือทำงานอื่นไม่ใช่เป็นข้ออ้างที่ดี เพราะว่าคนแต่ละคนก็ต้องทำงานทั้งนั้น แต่ถึงจุดหนึ่ง ก็ต้องเลือกเอา จะเอาลูกไว้หรือจะเอาตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ อยู่ที่จิตวิญญาณของความ เป็นพ่อเป็นแม่ ปัญหาเหล่านี้ถ้ามีการสร้างเป็นลักษณะนิสัย ที่ยากจะแก้ไข ปัญหาจะติดตามมาอีกมากขึ้นอยู่กับวิธีคิด

มีคนเขามาเล่าให้ฟัง ทั้งคู่สอนอยู่วิทยาลัยที่ต่างจังหวัด
ปล่อยลูกให้เติบโตมาภายใต้การดูแลของพี่เลี้ยงที่จ้างเขา
มาเลี้ยง ได้รับการอบรมสั่งสอนแบบพี่เลี้ยง ตัวเองก็ห่างเหิน
กับลูก จนในที่สุดลูกก็เหงาว่าเหวโอดเดี่ยวเดียวดาย พอโตขึ้น
มาเธอก็ไปคลุกคลีกับเพื่อน พอได้เพื่อนก็ติดเพื่อน ก็ไปกันใหญ่
จนไปติดยาเสพติด ในที่สุดกว่าพ่อแม่จะรู้ สุดกำลังจะแก้ไข
แล้ว เงินทองก็มีไม่มากพอ ในที่สุดก็ลาออกจากราชการทั้งคู่
เพื่อเอาเงินบำเหน็จมารักษาโรค ผลสุดท้ายลูกก็ไม่หาย ตัวเอง
ก็หมดหน้าที่การงาน นี่คือนิยามแทนที่จะเสี่ยงงานไปสักคน
หนึ่ง แต่รักษาลูกเอาไว้ ก็กลายเป็นเสียทั้งงานทั้งคนหมด
ทั้งเงิน จึงเป็นปัญหาที่น่าคิดสำหรับคนในสมัยนี้ ถ้ามีลูก
อย่างน้อยที่สุดต้องเป็นลูกระดับอนุชาตบุตร คือดำรงวงศ์สกุล
ได้ ไม่ใช่ว่ามีลูกแล้วกลายเป็นปัญหาที่แก้กันไม่มีที่สิ้นสุด

**๒. เด็กเปรียบเหมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์ ถ้ามีการกระทำ
ที่เป็นบาป แต่ขาดเจตนาซึ่งเขาเห็นว่าการกระทำนั้นเป็น
สิ่งที่ถูก (โดยเฉพาะทำกรรมกับบุพการี มีพ่อแม่ปู่ย่า
ตายาย)**

ตอบ เด็กเปรียบเหมือนผ้าขาวที่บริสุทธิ์ เป็นความคิดแบบฝรั่ง
คิดกันได้อย่างไรก็ไม่รู้ ยังนึกไม่ออก คนบริสุทธิ์เขาไม่เกิดหรอก
ที่เกิดมาไม่บริสุทธิ์ทั้งนั้น ที่คนเกิดมาก็เพราะตัณหา ตัณหา
ในตัวเรา ผู้ที่ทำให้เราเกิดก็มีตัณหา มากด้วยกิเลสทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ตณฺหา ขนฺติ ปุริสํ ตัณฺหา ทำให้คนเกิด ภายในใจเรามีตัณหา เป็นเชื้อที่นำมาให้เกิด พ่อแม่เองก็มีตัณหา ฉะนั้นกระบวนการของการเกิดประกอบด้วย กิเลสกรรม เป็นตัวสร้างวิญญูณ กิเลสคือตัวที่ไม่บริสุทธิ์อยู่แล้ว อย่าไปเชื่อฝรั่งให้มาก ศึกษาวิเคราะห์วิจัยตรวจสอบดู เด็กเกิดมาก็ร้องไห้แล้ว แสดงว่ามีความโกรธความอยากได้ จับนั้นใส่ปาก จับนี้ใส่ปาก ก็แสดงว่าโลภ แสดงว่าโง่ เห็นไหม มีโลภ โกรธ หลง ตั้งแต่เกิดมา ตั้งแต่อยู่ในท้อง ตั้งแต่ปฏิสนธิ ตั้งแต่ก่อนจะตายมาเกิดด้วยซ้ำไป พอเราคิดอย่างนี้ทำให้เกิดปัญหาที่มีลูกบ้งเกิดเกล้า อะไรๆ ขึ้นมาอีกมากมาย

๓. จะจัดเป็นกรรมประเภทใด

ตอบ เมื่อมีการกระทำที่เป็นบาป ก็จัดเป็นกรรม กรรมเป็นทุจริต เป็นวจีทุจริต เป็นกายทุจริต เป็นมโนทุจริต

๔. ตายไปแล้ว จะได้รับกรรมอย่างไร

ตอบ ตามสมควรแก่กรรม เราไม่รู้ว่าแรงมากน้อยเท่าไร เพราะว่าคนเราทำบาปทำบุญไปด้วยกัน ตายไปแล้ว รับผลแน่นอน แต่รับเมื่อไรไม่รู้หรอก กรรมส่วนหนึ่งก็รับผลในปัจจุบัน กรรมส่วนหนึ่งรับในชาติต่อไป กรรมส่วนหนึ่งรับในชาติต่อไป ทั้งดีทั้งไม่ดี

๕. จะมีวิธีแก้ไขให้เกิดโทษหนักเป็นเบาได้อย่างไร

ตอบ การอบรมฝึกปรือให้ความรักความอบอุ่นแก่เธอ แล้วค่อยๆ แก้ไขนิสัยที่ไม่ดีไม่งามต่างๆ ไปโดยลำดับ การสร้างคน การพัฒนาคน เป็นอย่างนั้น ไม่มีอะไรสมบูรณ์ แต่ว่าเงื่อนไขตอนต้นนี้ ก่อนจะเกิดและเกิดมาแล้วคือเรื่องใหญ่ ถ้าหากว่าพ่อแม่เป็นคนมีพื้นฐานทางศีลธรรม ลูกที่มากเกิดก็ดี ที่เขาเรียกว่า

บ้านเรือนสกปรก สัตว์นรกจะมากเกิด

บ้านเรือนสะอาด นักปราชญ์จะมากเกิด

ถ้าจิตใจพ่อแม่สะอาด ลูกดีๆ มากเกิด สะอาดไม่ได้หมายความว่าความบริสุทธิ์สมบูรณ์ เช่น อยู่ในศีลในธรรม ตอนเลี้ยงดูกว่าเธอจะเติบโตมา ต้องอยู่ในไออุ่นของความรักของพ่อของแม่ของวงศ์าคณาญาติที่จิตใจผูกพันในฐานะเป็นลูกเป็นหลานเป็นเหลน พอเจริญเติบโต เด็กก็จะดีขึ้น พอมาถึงจุดนี้ เรื่องฝึกปรืออบรมแนะนำถ่ายทอดกันต่อไป ต้องใช้เวลาหน่อย อย่าทอดทิ้งความพยายาม เมื่อเธอเข้าใจเหตุผลต่างๆ การกระทำที่เป็นบาปก็จะลดลงเอง

๖. แนวความคิดในการกู้ชาติ ปลดหนี้ IMF ของหลวงตามหาบัว ในวงการพระ รัฐบาล ข้าราชการ ประชาชนนักเรียน ส.ส. ควรเพิ่มอย่างไร

ตอบ ส่วนหนึ่งก็คงไปร่วมทอดผ้าป่ากู้ชาติกับท่านตามกำลังความสามารถที่จะกระทำได้ แต่เราต้องเข้าใจ เงินที่เป็นหนี้

IMF นั้น พูดถึงเป็นเงินไทยตั้งหกแสนกว่าล้านบาท ไม่ใช่เงิน
ธรรมดา

เพราะฉะนั้น ถ้าบุคคลภายในชาติแต่ละคน เพิ่มความ
หมั่นขยันในการทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ รู้จัก
ประหยัดอดออม คนที่ดำเนินงานธุรกิจก็สามารถผลิตสินค้า
คุณภาพส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้มากมาย รัฐบาลเองมี
ความซื่อสัตย์สุจริต มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง
การเมืองนิ่งดี และสังคมไม่มีปัญหา ปัญหาเหล่านี้ก็ค่อยๆ
แก้ไขที่เศรษฐกิจได้ตามลำดับ แต่จะพรวดพราดคงเป็นไป
ไม่ได้ เพราะคล้ายๆ กับคนล้มกับคนลุก เราจะเห็นว่าตอนล้ม
นี้ง่ายกว่าลุก การสร้างกับการทำลาย การสร้างจะช้า การ
ทำลายจะเร็ว เป็นปัญหาบ้านเมืองที่เราต้องรับผิดชอบร่วมกัน
จะไปโยนกลองให้คนใดคนหนึ่งไม่ได้ แต่เวลานี้ก็ยังโยนกลอง
กันไปกันมาอยู่ แสดงว่านักการเมืองนั้นขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ
ถึงภารกิจที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ใช่คนใดคนหนึ่งสร้าง
ทุกคนมีส่วนช่วยกันสร้างมากบ้างน้อยบ้าง แม้แต่ราษฎรเราเอง
ก็มีส่วนช่วยกันสร้าง เช่น ถ้าการกินอยู่หรูหราฟุ้งเฟ้อ
นิยมของนอก ก็ช่วยกันสร้างปัญหา เป็นปัญหาเศรษฐกิจ
สังคม การเมืองผสมผสานกัน ไม่ใช่เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
ในการจะแก้ก็แก้ทั้ง ๔ อย่าง จนเกิดเป็นความมั่นคงทั้ง
เศรษฐกิจ ทั้งการเมือง ทั้งทางการทหาร ที่สำคัญอย่างยิ่ง
คือทางสังคมจิตวิทยา เพราะคนเราตามปกติมักจะอ่อนไหวไป
กับเรื่องเหล่านี้ ชาวคราวเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะชาวสื่อ

ที่จะตื่นตื้นกันมาก มีการถอนเงินกันโครมครามก็กระทบ
กระเทือนอยู่เรื่อยๆ เป็นเรื่องที่เราจะต้องมีสำนึกร่วมกันว่า

**ในท่ามกลางวิกฤตนั้น ต้องอาศัยจิตใจที่เข้มแข็ง
หนักแน่นมั่นคง**

พระอาจารย์บัวนั้น ท่านจะช่วยได้อย่างไรก็ตาม ก็เป็น
การแสดงควมมีน้ำใจ มีกุศลเจตนาที่ท่านนั่นเอง แต่จะ
แก้ปัญหาหนี้สินต่างประเทศเป็นไปไม่ได้หรอก ที่จะแก้ได้
ทั้งหมด ก็คงจะใช้ไปในกิจการอื่น ต้องเข้าใจว่าอย่างไร
ก็คงไม่ถึงหกแสนกว่าล้าน ได้สัก ๑ พันล้านก็มากแล้ว
แต่ว่าพระที่มีวาสนาบารมีทำอย่างนี้ได้ หาได้ไม่ง่ายเลย

คนไทยทุกคนต้องรวมใจกัน มีความตื่นตัวที่จะ ปรับปรุง
ตัวเองแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตัวเองร่วมกัน

**๗. ทำอย่างไรจึงจะแก้ไขปัญหาเรื่องเป็นหนี้ IMF ได้
โดยให้คนไทยทุกส่วนมีส่วนร่วมช่วยกันอย่างเป็นระบบจริงจัง
จะอาศัยธรรมชาติข้อใดข้อใดอย่างไร**

ตอบ ความจริงก็ไม่ต้องอะไร ทุกคนเคารพสิทธิของกันและกัน
ทำหน้าที่ของตนเองให้ดี มีความสามานสามัคคี ประสานกัน
ส่งเสริมกัน สนับสนุนกัน ตามโครงสร้างหลักของสาราณียธรรม
ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ คือแสดงเมตตาที่พิสูจน์ได้ทาง
การกระทำ ทางคำพูด จิตใจ มีการเสียสละแบ่งปันกัน
ทุกคนก็อยู่ในกรอบของกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี
จารีตแบบแผน ปรับความคิดความเห็นของตนให้เป็นสัมมาทิฐิ

เป็นหลักการอยู่ร่วมกันของคนทุกยุคทุกสมัย ทรงแสดงว่า จะเป็นการสร้าง ความรัก ความเคารพ การสงเคราะห์กัน การไม่ทะเลาะกัน สามัคคี มีเอกภาพ พอเกิดขึ้นมาได้ ก็กลายเป็นความเจริญในด้านต่างๆ ขึ้นมาเอง

๘. ตามคำสอนของพระพุทธองค์ว่าไว้ว่า คนทำดี ได้ดี คนทำชั่วได้ชั่ว ผู้ใดทำอย่างไร จะได้รับผลอย่างนั้น ใคร่ขอถามว่าผู้ที่ตายไป ญาติพี่น้องทำบุญอุทิศส่วนกุศล ไปให้ เขาจะได้รับหรือไม่ เพราะเขาไม่ได้ทำเขาไม่ใช่ ผู้ทำ

ตอบ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ นั้น มีจังหวัดอยู่ ๓ จังหวัด คือ

๑. ญาติพี่น้องต้องทำบุญอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นต้น

๒. ทำเสร็จแล้วตั้งใจอุทิศส่วนกุศลที่ตนกระทำนั้นเอง แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้ว เรียกว่า **ปัตติทานมัย**

๓. ญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วรับทราบและอนุโมทนาส่วนบุญ หมายความว่าบุญของท่านเกิดขึ้นจากการอนุโมทนาบุญ ขจัดความริษยาออกไปจากจิตใจ ตัวบุญคือตัวชำระล้างกิเลส มีผลเป็นความสุข ชำระล้างความริษยาออกไปจากใจได้ เป็นอนุโมทนา คือมุทิตา ท่านก็เสวยผลบุญของท่าน เพียงแต่ว่าผลบุญนั้นเกิดขึ้นจากการอุทิศของญาติแล้วตนเองอนุโมทนา กลายเป็นเงื่อนไข ๓ จังหวัด บางกรณีอาจจะเป็นกรณีพิเศษ

ที่แม่ญาติพี่น้องจะไม่ได้รับทราบและอนุโมทนา สามารถจะ
เกิดเป็นรูปของอายุ วรรณะ สุขะ พละ แก่บุคคลเหล่านั้น
ข้อนี้ไม่ปรากฏในคัมภีร์ แต่ว่าปรากฏในตัวตนของบุคคล

เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๕ เกิดวาทภัยที่แหลมตะลุมพุก มีท่าน
ผู้หนึ่งตกไปอยู่ในทะเล ลอยคออยู่ในทะเลถึง ๗ วัน ขึ้นฝั่งที่
จังหวัดสงขลา ญาติพี่น้องนึกว่าตายไปแล้ว ทำบุญอุทิศกุศล
ส่งไปให้ แต่เมื่อท่านกลับมาถึงบ้านได้เล่าให้ญาติๆ ฟัง
ปรากฏการณ์ที่แปลกก็คือว่า

ทุกๆ เทียงวันท่านมีเรี่ยวแรงขึ้น มีความรู้สึกว่ามีอะไร
มาค้าจุนอยู่ข้างล่าง ทำให้ไม่จม เมื่อสอบถามเวลาผ่านไป
ปรากฏว่า เป็นเวลาที่ญาติพี่น้องทำบุญอุทิศกุศลให้

ตอนนั้นพระท่านยถา ญาติๆ ก็กรวดน้ำพอดี ถือว่าเป็น
ปรากฏการณ์ที่น่ารับฟังไว้ ไม่ใช่มีรายเดียว ยังมีอีก

**๙. อยากทราบเรื่องเกี่ยวกับการเกิดพุทธศาสนาแบบ
ใหม่ คือ พระศรีอารีย์ หลังจากโลกแตกว่ามีจริงหรือไม่
(เคยฟังเรื่องนี้มาจากวัดพระธรรมกาย)**

ตอบ แสดงให้เห็นว่าสนใจเรื่องไกลตัวไปมาก แต่เป็นเรื่องที่
ชวนให้ตื่นเต้น ชวนให้ฉงน เพราะถ้าเรามองกระแสสังคม
พระศรีอารีย์นั้นจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่
ไม่ใช่เฉพาะพระพุทธศาสนา แม้ศาสนาคริสต์ หรือแม้ศาสนา
อื่นๆ ก็จะกล่าวอ้างพระศรีอารีย์ เป็นศาสดาของตัวเองบ้าง

หรือว่าเป็นเมสไซอาของพวกตน แม้แต่โยเรเองอ้างพระศรีอาริย์
พลังแสงทิพย์บอกว่าพลังมาจากสรวงสวรรค์นั่นก็คือพลังจาก
พระศรีอาริย์

ซึ่งความจริงแล้วไม่ใช่หรอก ที่เขาสั่งสอนกันจริงๆ ไม่ได้
เกี่ยวข้องกับอะไรกับพระศรีอาริย์ แต่ว่าคนของเราตกเป็นเครื่อง
มือของเขา แล้วหาทางออกให้ว่า ถ้าจะมาเผยแพร่ในเมืองไทย
ก็ต้องอ้างพระศรีอาริย์ ทำให้เขาเผยแพร่ผสมกลมกลืนไปได้
กับพื้นฐานความปรารถนาจะพบศาสนาพระศรีอาริย์ของ
สังคมไทย ซึ่งสืบเนื่องมาจากการฟังเรื่องมหาชาติกับเรื่อง
พระมาลัย โบราณมากเรียกว่า ๗๐๐ ปีกว่ามาแล้ว ที่มึ
ความคิดในลักษณะนี้

ประเด็นที่อยากจะย้ำเป็นพิเศษคือว่า เป็นไปไม่ได้ที่
พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้ในขณะที่คำสอนของศาสดาอีกองค์หนึ่ง
กำลังเผยแผ่อยู่ พระพุทธเจ้านั้นเกิดได้ ในอดีตก็มีพระพุทธเจ้า
ในอนาคตกาลอีกนานไกลก็จะมีพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้า
จะตรัสรู้ในยุคสมัยที่ไม่มีคำสอนของพระพุทธเจ้าพระองค์ใด
พระองค์หนึ่งปรากฏอยู่

ศาสนธรรม ศาสนสถาน ศาสนบุคคลของพระพุทธเจ้า
พระองค์ก่อนนั้น ไม่มีเหลือแล้วทิ้งช่วงว่าง พระพุทธศาสนา
อยู่นานเหลือเกิน จึงจะเกิดมีพระพุทธเจ้าขึ้นมาสักพระองค์
หนึ่ง อย่างที่บอกไว้ว่า การที่ใครจะเป็นพระพุทธเจ้านั้น จะ
ปรากฏที่รูปร่างก่อน จะต้องเกิดในสกุลพราหมณ์กับสกุล
กษัตริย์เท่านั้น คนเป็นพระพุทธเจ้าไม่เกิดในสกุลอื่น จะเกิด

๒ สกุลเท่านั้น รูปร่างจะต้องสมบูรณ์ด้วยมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ กอปรด้วยอนุพยัญชนะ ๘๐ ประการ หมายความว่าเหมือนเจ้าชายสิทธัตถะ .

พระโพธิสัตว์ทั้งหลายในชาติสุดท้ายที่จะเป็นพระพุทธเจ้า ร่างกายจะต้องเป็นอย่างนั้น อาจจะไม่โต อาจจะไม่เล็กไปบ้าง แต่ว่าความสมบูรณ์พร้อมในส่วนขงมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ นั้นจะต้องมีให้เห็นเป็นเบื้องต้นไว้ก่อน ไม่ใช่ใครนี่ก็จะประกาศตัวเองเป็นพระศรีอาริย์ก็ประกาศได้ ถ้าเราจับประเด็นตรงนี้ไว้ก็ตัดสินได้ทันที ไม่ต้องไปพูด ไปคิดให้เสียเวลา เพราะว่าคนที่เป็พระพุทธเจ้านั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากบารมี บารมีนี้พัฒนาทั้งกายภาพและจิต พอบารมีสมบูรณ์ กายก็เป็นสุดยอดของมนุษย์ จิตก็เป็นสุดยอดของมนุษย์ เขาเรียกว่า พระโพธิสัตว์ ที่เรียกว่า นียตโพธิสัตว์ คือแน่นอนว่าชาตินั้นจะตรัสรู้ ได้แสดงให้เห็นเป็นบุพพนิมิต ตั้งแต่ประสูติ คือต้องเดินด้วยพระบาทได้ ๗ ก้าว นั่นคือบุพพนิมิตที่ให้เห็นก่อน ร่างกายนั้นจะต้องสมบูรณ์ด้วยมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ นี้ถือเป็นตัวตัดสินในตอนต้น

เพราะฉะนั้น อย่าไปคิดในเรื่องศาสนาพระศรีอาริย์ จะต้องจับประเด็นให้ได้ อย่างหนึ่งว่า ศาสดาทั้งหลายไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์นั้นจะทรงพระนามว่าอย่างไรก็ตาม ไม่มีการปลุกเสกให้เรา พระองค์ทำได้แค่สอน แคบอกให้เท่านั้น ส่วนการจะประพฤติปฏิบัติให้เกิดผลขึ้นมาเป็นอย่างไรมากน้อยแค่ไหน เป็นเรื่องของเฉพาะตัวบุคคลนั้น

ธรรมะของพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะมีลักษณะสากลตามพระธรรมคุณ ๖ ข้อ ให้ลองสังเกตว่าธรรมคุณ พุทเพียง ๖ ข้อเท่านั้น ไม่เคยไปเพิ่มธรรมคุณขึ้นมา เพราะมีความสมบูรณ์พร้อมแล้ว พระพุทธคุณเรายังพูดตั้ง ๓ ข้อ ๙ ข้อ พุทเป็นร้อยก็มี แต่ธรรมคุณพุทเพียง ๖ ข้อเท่านั้นเอง แต่ครอบคลุมพระสังฆธรรมไว้ แสดงหลักการในการปฏิบัติ การศึกษา การประพฤติ การสัมผัสผลไว้เรียบร้อย พอแบ่งเป็นกลุ่มของพระธรรมคุณ จะเห็นว่า

สวากขาโตกัปกกาลิโก เป็นสถานะของธรรมะ ไม่ว่าจะสอนโดยพระพุทธเจ้าพระองค์ใดก็ตาม จะเป็นระบบคำสอนที่ถูกต้องสมบูรณ์ ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา ไม่ขึ้นอยู่กับยุคสมัย เป็นอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น

เอหิภัสสิโก เป็นการแสดงธรรมะ คือปริยัติสังฆธรรม

โอปนยิโก เป็นการแสดงปฏิบัติสังฆธรรม หมายความว่าต้องมีการศึกษาและจะต้องมีการปฏิบัติ เมื่อมีการศึกษาถูกต้อง ปฏิบัติถูกต้อง ผลก็จะเกิดขึ้นเป็น

ตันทิฎฐิโก เห็นได้เฉพาะตัวอย่างเปรี้ยวหวานมันเค็มใครลิ้มใครชิม คนนั้นก็สัมผัสได้เฉพาะตัว คนอื่นจะไปร่วมรับรู้ด้วยไม่ได้ เป็นปัจเจกัตถ์ เวทิตัพโพ วิญญูหิ คนที่เป็นวิญญูชนเท่านั้นจะสามารถสัมผัสผลเหล่านี้ได้

นี่คือสูตร จับหลักตรงนี้อาไว้จะไม่เกิดความสับสนในเรื่องธรรมะว่า เออ พระศาสนาพระศรีอาริย์จะมีการดลบันดาลอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นการพูดเกินเหตุผลอยู่มาก ที่มา

ไม่ชัดเจนในเรื่องที่เล่ารายละเอียด เพราะในคัมภีร์พระไตรปิฎก พุทโธวาทเดียว เล่ากันจนนึกไม่ออกว่าจะอยู่ไปทำอะไร พระศาสนาพระศรีอารีย์ ก็ไม่ต้องทำอะไร คนหน้าตาเหมือนกันหมด พื้นดินเสมอราบเป็นหน้ากลอง มีต้นกัลปพฤกษ์ เกิดขึ้น ๔ มุมเมือง ออกจากบ้านไปแล้วก็คงจำกันไม่ได้ เพราะหน้าตาเหมือนกัน น้ำไหลขึ้นข้างหนึ่งลงข้างหนึ่ง เราจะเห็นว่าเป็นความคิดยุคเกษตรกรรม คนที่เกียจ ต้องการแบบสบายๆ ไม่ได้มีหลักอย่างนี้ สมมติว่าอยู่อย่างนั้นจริงๆ คนทำมาหากินอะไร ต้องการอะไรแล้วก็ไปบวงสรวงไปขอเอาจาก ต้นกัลปพฤกษ์ ต้นกัลปพฤกษ์อยู่ตรงไหนล่ะ เพราะบางโลก มันใหญ่โตมโหฬาร คนจะไปขอเอาจากต้นกัลปพฤกษ์ได้ อย่างไร กัลปพฤกษ์เกิดขึ้น ๔ มุมเมืองนะเมืองไหน เกิดทุกเมืองหรือ ทุกเมืองเขาไม่นับถือศาสนาพุทธกันทั้งหมด ทำอย่างไรเห็นไหม พอเราคิดต่อแล้ว ชักมั่ว เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ แสดงว่าคนเราไม่ต้องทำมาหากินอะไร มือเท้าก็งุดงอหมด เพราะว่าไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร จึงเป็นเรื่องเพ้อฝัน มีเป็นอันมากที่มีลักษณะเพ้อเจ้อ ไม่มีเหตุมีผลในตัว ของมันเอง สิ่งทั้งหลายเกิดมาจากเหตุ นั่นคือสูตร

พระธรรมทั้งหลายเกิดมาจากเหตุ พระพุทธเจ้า
แสดงเหตุของสิ่งนั้นและความดับของสิ่งนั้น เป็นสังัจจธรรม
เพราะฉะนั้น ไม่มีการดลบันดาลในพระพุทธศาสนาโดย เฉพาะอย่างยิ่งคือจากพระพุทธเจ้า แน่นนอนพระพุทธเจ้าแต่ละ พระองค์มีพุทธานุภาพที่สามารถอำนาจประโยชน์บางระดับ

แต่ว่าการจะเป็นคนดีคนชั่วดลบันดาลไม่ได้ อยู่ที่เราจะศึกษา จะต้องประพฤติปฏิบัติ แล้วจะสัมผัสผลด้วยตนเองเป็นหลัก ถ้าได้อย่างนั้นก็ปลุกเสกคนให้เป็นคนดีหมด ไม่มีปัญหา เรื่องกรรมต่างๆ ไม่ต้องไปสอนหรือก ปลุกเสกทีเดียว เป้าพรวด เดียวดีหมด ไม่มีเรื่องอย่างนั้น ไม่ว่าจะพระพุทธรูปเจ้าจะทรง พระนามว่าอย่างไรก็ตาม

ฉะนั้น เวลาเราอยู่กับศาสนาพุทธที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์เช่นเดียวกับศาสนาพระศรีอารีย์ ถ้าต้องการผลก็ ศึกษาประพฤติปฏิบัติไปตามที่ทรงแสดงเอาไว้ แล้วผลก็จะ เกิดขึ้นตามสมควรแก่การปฏิบัติไม่ว่าจะปฏิบัติโดยใครก็ตาม

๑๐. เมื่อเรานั่งสมาธิแล้วเกิดปิติ ทำไมจึงเกิดมีอาการ ต่างๆ แสดงออกมา เช่น การร้องไห้ หรือตัวสั่น

ตอบ ปิตีมีลักษณะตั้ง ๕ อย่าง แต่ละอย่างมีปลีกย่อยออกไปอีก เคยถามเรื่องนิมิตกับปิติ ปรากฏว่าโดยเฉพาะพวก นิมิต การเจริญอานาปานสติ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เคย รวบรวมไว้ จากการสอบถามปรากฏว่า มีตั้ง ๙๐ กว่าวิธี แต่ก็อาจจะมากกว่านั้น เฉพาะที่สอบถาม ปรากฏว่าออกมา ตั้ง ๙๐ กว่าลักษณะด้วยกัน พวกปิติเองก็มีลักษณะ อย่างนั้น แต่ว่าจะเป็นปิติหรือว่าเป็นนิมิตก็ตาม เมื่อปรากฏ ก็คือปรากฏ มันเป็นทางผ่าน แสดงว่าเราเดินมาถูกทางก็ เท่านั้น ไม่ต้องไปสนใจจิตใจเรื่องอาการ อาการมากเหลือเกิน แต่สรุปว่านั่นก็คือ อาการของปิติ อาการของนิมิต

ถามว่าทำไมอย่างนั้น เป็นเรื่องเฉพาะคนๆ นั้น เรื่องพื้นฐานทางอำนาจวาสนาบารมี สิ่งที่เกิดขึ้นไว้ในใจดีหรือไม่ดี เคยไปอบรมกรรมฐานที่ลอนดอน สมัยนั้นอีกรบอยู่กับอิหร่าน มีคนอิหร่านเข้าไปนั่งอยู่ด้วยคนหนึ่ง นั่งพักเดียวร้องไห้ใหญ่โตเลย พอนั่งสมาธิ เกิดภาพต่างๆ ที่เห็น การขาดเจ็บ การล้มตาย การสูญเสียชีวิตต่างๆ อាកารออกมาเป็นรูปของความโทมนัสเสียใจร้องไห้ร้องไห้ บางทีร้องไห้ออกมาในรูปของสัมผัสปิติกก็ได้ ปิติบางอย่างทำให้ร้องไห้ได้ สรุปว่าไม่ควรจะติดใจอะไร ตั้งใจทำไปเรื่อยๆ พอเรามุ่งจริงๆ เรามุ่งที่สงบ จะเกิดปิติหรือไม่ เกิดนิमितหรือไม่ ไม่ได้แปลกอะไร ตัวการสำคัญในการเจริญกรรมฐาน คือ สมถกรรมฐาน

ท่านนิยามไว้ว่า

การปฏิบัติอย่างไรก็ตามที่เป็นไปเพื่อความสงบระงับแห่งนิรณทั้ง ๕ ประการลงไปได้ การปฏิบัตินั้นเรียกว่า สมถ

เพราะเนื้อหาของสาระของการนั่งสมาธิ การเจริญกรรมฐานคือมุ่งไปที่ความสงบแห่งนิรณทั้ง ๕ ประการ ส่วนอย่างอื่นเป็นเรื่องปลีกย่อย เป็นผลพลอยได้ มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ ไม่ต้องไปติดใจอะไรมากนัก

**๑๑. หากมนุษย์เราเคยทำบาปมาก่อน สามารถทำบุญ
ลบล้างได้หรือไม่ หากลบล้างกันไม่ได้ ทำอย่างไรเราจึง
จะไม่ตกนรก**

ตอบ บุญบาปเกิดขึ้นคนละเจตนา คนละเหตุคนละผลกัน
แต่ถ้าถ้าบาปไม่มาก พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ถ้าบาป
พอประมาณคือ ไม่ใช่ล้างหรืออก แต่เหมือนกับตะกอน
เหมือนกับความขุ่นข้นที่อยู่ในสระ เราเปิดน้ำสะอาดใส่เข้าไป
มากๆ พวกตะกอนตกอยู่ที่ก้นภาชนะ ก้นสระ น้ำข้างบนใส
เพราะฉะนั้นเราพยายามเพิ่มความดีไปเรื่อยๆ บาปมันจะ
ตามไม่ทัน เมื่อความดีอยู่ที่จิต ก่อนจะดับจิต จิตก็ผ่องแผ้ว
ระลึกถึงความดี บาปก็ทิ้งช่วงห่างไป ก็ตามไปเรื่อยๆ บางที
ต้องอโหสิกรรม

แบบบาปของพระองค์คุณิมาล มันตามไม่ทัน แต่คุณต้อง
เพิ่มบุญให้มากไว้ ต้องเพิ่มทำความดีให้มากขึ้นๆ ปัญหาสำคัญ
ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเป็นหลักเอาไว้ คือ

**อย่าดูหมิ่นเรื่องบาปเรื่องบุญ อย่าดูหมิ่นว่าบาปมี
ปริมาณน้อยแล้วจะไม่ให้ผล หรือบุญมีปริมาณน้อย
แล้วจะไม่ได้ผล เพราะทั้งสองอย่างเป็นการเก็บการสะสม
เหมือนกับหยาดฝนที่ตกลงมาทีละหยดๆ ก็ทำภาชนะที่
รองรับให้เต็มได้ บาปบุญจะสะสมในลักษณะอย่างนั้น**

เพราะฉะนั้น เมื่อกลัวบาป เรารู้ว่าบาป ล้างไม่ได้ ถ้า
ล้างกันได้ก็จบสิ้นแล้วโลก คนบริสุทธิ์หมดจดแม้พระศาสดา

ในศาสนาบางศาสนาที่บอกไถ่บาปให้แก่นมนุษย์ ถ้าไถ่ได้จริงๆ โลกก็ต้องไม่มีบาป โดยเฉพาะคนนับถือศาสนานั้นก็คงจะไม่มีคนบาป แต่เราจะเห็นบาปมันก็เต็มบ้านเต็มเมือง คนทำชั่ว ทำผิดกระจายไปหมด บาปเพิ่มขึ้นด้วยซ้ำไป เพราะคนเพิ่มขึ้น ความรุนแรงด้านต่างๆ จะเห็นว่าในสมัยก่อนนั้นไม่มีการฆ่ากันแบบล้างผลาญอย่างสมัยนี้ สมัยนี้ฆ่าล้างผลาญมีการใช้ระเบิด ระเบิดปรมาณู ตายเป็นแสนๆ ต่อกันไปอาจจะตายเป็นล้านๆ ด้วยซ้ำไป นั่นก็แสดงว่าจิตใจของบุคคลยังมีบาป และบาปแรงเหลือเกิน ถ้ามีการไถ่บาปได้ มีการล้างบาปได้ โลกคงจะเป็นสุขกันมาตลอดระยะเวลา ๒ พันปี แต่เราจะเห็นว่าโลกมีความรุนแรงมาเป็นลำดับ แรงเพิ่มขึ้นๆ โดยเฉพาะยุคสมัยนี้ ความรุนแรงมากกว่าในยุคก่อนๆ อีก พอจะคิดได้นะ พอจะเทียบเคียงได้

เพราะฉะนั้น หน้าที่ของเราคือพยายามลดบาป เพิ่มบุญ เพิ่มความดีขึ้นไปโดยลำดับ แล้วสาระแก่นสารของชีวิตก็จะเพิ่มขึ้น แต่ว่าบาปถ้าเขามาทัน เขาก็ให้ผลตามหน้าที่ของเขา ถ้าหากว่าเราเพิ่มบุญไว้มันเหมือนกับที่ท่านบอกว่าเหมือนสุนัขไล่เนื้อ ถ้าเราวิ่งเร็ว มันก็ไล่ไม่ทัน ถ้ารักษาความเร็วไว้เรื่อยๆ สุนัขตัวเล็กเหมือนบาปที่มีเพียงเล็กน้อย ในที่สุดมันก็ไล่ไม่ทัน แต่ถ้าเราบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์ไป นิพพานไป ก็เป็นอโหสิกรรม แต่ก็คงไม่ถึงขนาดนั้น เพียงแต่ว่าทิ้งช่วงให้ชั่วลง ภาพชาติเราประณีตขึ้นไปเรื่อยๆ โอกาสที่บาปเหล่านี้จะให้ผล ก็ทิ้งห่างออกไปตามลำดับ

๑๒. การล่าสัตว์เพื่อที่จะนำมาประกอบอาหาร เช่น ปลา กบ ไก่ จะบาปหรือไม่

ตอบ นี่ของตายนะ บาปแน่ เราไม่มีเหตุผลอะไรหรอก เราไม่มีสิทธิอะไรที่จะไปกำหนดว่า สัตว์เหล่าอื่นก็คืออาหารของมนุษย์ ไม่ใช่ใช้อย่างนั้น สัตว์ทั้งหลายเกิดขึ้นด้วยกรรมของเขา แต่ละชีวิตในโลกนี้มาสู่โลกนี้ด้วยกรรมของตน อยู่ในโลกนี้ด้วยกรรมของตน จากโลกนี้ไปด้วยกรรมของตน กรรมใดใครก่อ คนนั้นก็รับกรรมกันไป แต่ว่าเกณฑ์กำหนดบอกเอาไว้ว่า เจตนา ความพยายาม ตัวสัตว์ที่เราฆ่า สัตว์ที่เราฆ่ามีคุณมากหรือมีคุณน้อย เจตนาแรงหรือไม่แรง ความพยายามมากหรือไม่มาก พอมาดูตรงนี้ เราจะเห็นว่าไม่แรงทั้งหมด

เพราะฉะนั้น บาปจึงไม่แรง ไม่มาก แต่ก็บาป เราปฏิเสธบาปไม่ได้ เพราะบาปเป็นเรื่องสากล หมายความว่า การกระทำอะไรก็ตาม ที่เราทำด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง มากหรือน้อยก็ตาม บาปมากน้อยไปตามอาการของความโลภ โกรธ หลง ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ

๑๓. ถ้าลูกผู้ชายชอบมีปากเสียงกับแม่ แต่แม่โหสิ ถือว่าไม่ได้มีปากเสียงกับลูก คนนั้นจะมีบาปมากน้อยแค่ไหน

ตอบ นี่เป็นวิถีชีวิต เป็นความผิดส่วนตัว ตามปกติแล้วมีกันทุกคน คือ เกียง ชน ไร่ไถ่ยงสา เจตนาไม่แรงอะไรเท่าไร เพราะฉะนั้นเขาเรียกว่าเป็นความผิดส่วนตัว อภัยให้กันได้

อโหสิให้กันได้ ไม่มีความผูกพัน แต่ว่าตนอาจจะเป็นเวอร์
ที่จะต้องสนองคือว่า เวลาเมื่อลูกมีเต้านขึ้นมา อาจจะไม่เจอความดี
ของลูก อย่างที่ตัวเองเคยดีกับพ่อแม่ นี่เคยสังเกตคนมามาก
เราทำกับพ่อแม่ไว้ในทางไม่ดี ตัวเองจะโดนสมัยที่ตนเป็นพ่อ
เป็นแม่นั้นแหละ เพราะฉะนั้นเมื่อพ่อแม่ให้อภัย เราก็ต้องสำนึก
เมื่อท่านให้อภัยแล้ว สำรวมระวังไม่ล่วงเกิน ไม่เถียงพ่อแม่
ต่อไป ปล่อยให้ท่านพูดท่านว่าไป สมมติว่าเรื่องที่ท่านพูด
ท่านดูว่า ท่านตำหนิ ท่านเข้าใจผิด หรือเป็นเรื่องไม่จริง
เราก็ปล่อยให้ไป เวลาท่านอารมณ์ดี ๆ สบาย ๆ เราค่อยเล่า
ให้ฟัง จะไม่สร้างปัญหา แต่ถ้าไปเถียงตรงนั้น ไม่ค่อยดีนะ
แม้ว่าพ่อแม่จะเข้าใจผิดก็ตาม ไม่ควรที่จะเถียงตรงนั้น ค่อยหา
โอกาสชี้แจงอธิบายให้เกิดความเข้าใจ เพราะว่าพ่อแม่ก็คือ
ปุถุชน เพียงแต่ว่าสำหรับลูกแล้ว ท่านก็เป็นพรหม เป็น
อาจารย์ เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด ท่านทำด้วยความรักความ
ปรารถนาดี ไม่ใช่อาฆาตมาดร้าย แต่ว่าจิตสำนึกของท่าน
ยังเป็นพ่อเป็นแม่อยู่ ต่อไปเอาข่าวอะไรบางข่าวที่เกิดขึ้นแล้ว
ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์มาเป็นความคิดหรือเก็บมาคิด
ทำให้มีความรู้สึกมีท่าทีต่อพ่อแม่เปลี่ยนแปลงไป เพราะนั้น
มันพ่อยักษ์พ่อมารแม่ยักษ์แม่มารเป็น ๑ ในหลายๆ ล้าน

แต่หนังสือพิมพ์ก็แปลก ชอบไปเสนอข่าวในลักษณะนี้
ไม่ได้คิดบวกลบคุณหาร คือแนวโน้มจะสร้างความรู้สึกให้แก่
เด็ก ซึ่งภายในครอบครัวมีปัญหา อาจจะทำให้หวาดระแวง
อาจจะเกิดวิตกกังวล และอาจจะมองพ่อแม่ของตนเหมือนกับ

กรณีตัวอย่างตรงนั้น ชาวคราวบางอย่างที่โบราณท่านพูดว่า “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง” หมายความว่า เรื่อง บางเรื่อง ไม่จำเป็นจะต้องเผยแพร่ออกไป ไม่จำเป็นจะต้อง พูด แต่ว่าปัญหาก็ต้องแก้ เพราะว่าการปรากฏเป็นข่าว เรา ถือหลักว่า ข่าวก็คือข่าว ความเห็นก็คือความเห็น ก็พูดไปได้ แต่ถ้ามองให้ซึ่งลงไปว่ามันอยู่ที่ความบังควร ความตระหนัก ความสำนึกว่ามันเหมาะสมที่จะพูดที่จะเผยแพร่ที่จะกระจาย ชาวคราวตรงนั้นออกไปหรือไม่ เด็กเล็กได้ยินได้พบได้เห็น ขึ้นมา จะสร้างปัญหาหรือไม่ หรืออาจจะเกิดกรณีตัวอย่าง ขึ้นหรือไม่

ต้องคิดให้มากไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือบ้านเมืองเราอยู่ในสภาพอย่างนี้แล้ว การระมัดระวังไม่ซ้ำเติมสถานการณ์ ให้มีความรุนแรง เป็นจิตสำนึกที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ใช่ว่าถืออภิสิทธิ์พิเศษ ตัวเองสามารถเสนอได้หมด ชาวอะไร ก็ต้องเสนอได้ จะแสดงความเห็นอย่างไรก็แสดงได้ ถ้าเรานึกถึงเหตุถึงผลให้ดี ว่าเรื่องไม่ดีทั้งหลาย ถ้าหากว่าเกี่ยวข้องกับ แวดวงญาติพี่น้องของเรา บางเรื่องส่วนใหญ่น่าด้วยซ้ำไป เราก็ไม่กล้าลง คงปกป้องญาติพี่น้อง แต่พอถึงคนอื่น เราก็ลง โดยไม่ได้คิดว่าคนอื่นเขาก็มีญาติพี่น้องเหมือนกัน

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน ยากต่อการทำความเข้าใจ เพราะว่ามันเป็นเรื่องผลประโยชน์ สังคม ปัจจุบันกระหายข่าวในลักษณะนี้ รู้สึกสะใจ รู้สึกมัน รู้สึกจิตมันได้อาหาร เพราะว่าสัญชาตญาณของสัตว์โลก มีวิหิงสา

คือความคิดเบียดเบียนกับริษยา ประจำอยู่ภายในจิต เป็น
สัญชาตญาณดิบๆ อยู่ลึกๆ มันต้องการอาหาร

ฉะนั้น พอได้ยินข่าวอย่างนี้ จะรู้สึกสะใจ พร้อมทั้งจะ
ติดตามข่าวคราว ข่าวศึกสงคราม ข่าวอะไรต่างๆ ลองสังเกต
นะ จะมีการสนใจของคนมาก ทุ่มเทเวลาลงไปกับเรื่องราว
เหล่านั้น เช่นข่าวศึกสงคราม สงครามอ่าวเปอร์เซีย สมัย
เมื่อประมาณ ๒๐ กว่าปีที่แล้ว เราจะเห็นว่าติดตามข่าวคราว
กันตลอดระยะเวลา ๔๘ วัน น้ำมันหมดไปมาก โทรทัศน์
ใช้กระแสไฟไปมาก คนสูญเสียเวลาไปมาก แต่ว่าแต่ละคน
ก็รู้สึกว่่าสะใจ รู้สึกมัน รู้สึกได้อาหาร กลายเป็นอุปสงค์
อุปาทานกันตามสมควรในแง่ของข่าว

๑๔. การสวดมนต์ก่อนนอนประจำ มีผลดีต่อตัวเรา อย่างไร

ตอบ ทำให้จิตใจสงบ จิตใจมันเย็น แล้วกายเราก็สุจริต
วาจาเราก็สุจริต ใจเราก็สุจริต นั่นคือบำเพ็ญความดี ทำบุญ
ตรงนี้ที่จริงก็เป็นภาวนาระดับหนึ่ง เพราะสร้างความสงบขึ้น
ภายในจิตใจ ควบคุมอาการกายวาจาให้อยู่ในครรลองของ
กุศลเป็นอุบายวิธี ถ้าสวดได้มากยิ่งดี หรือแม้แต่จะไม่สวด
ใจน้อมนึกถึงธรรมะ ก่อนจะหลับนึกถึงธรรมะ นึกถึงความดี
ของพ่อแม่ นึกถึงอะไรที่ดีๆ หลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ยังช่วย
เสริมคุณภาพจิตใจตนได้มากทีเดียว

**๑๕. ผมสงสัยว่า ตำแหน่งพระธรรมทูตมีหรือไม่ ถ้ามี
ทำหน้าที่เกี่ยวกับอะไร**

ตอบ ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา มีทั้งในประเทศต่าง
ประเทศ ภายในประเทศส่วนใหญ่จะทำงานในช่วงที่เขา
ปิดเทอม แถวเมษา พฤษภาคม ธรรมทูตในเมืองไทยมีทั้งหมด
๙ สาย ต่างประเทศก็มีแต่ละสาย สายเอเชีย สายอาฟริกา
สายยุโรป สายอเมริกา หลายสายเหมือนกัน ก็ได้รับการ
แต่งตั้งจากคณะสงฆ์ มีนิตยภัตรเล็กน้อย ไม่ก็บาท แต่ว่าไป
ช่วยในการทำงานของท่านเหล่านั้น ตั้งมานานพอสมควร
ตอนส่งไปครั้งแรกก็ส่งไปที่อินเดียแล้วไปที่ลอนดอน ต่อมาได้
กระจายไปหลายๆ ประเทศ

**๑๖. ตอนที่องคุลิมาลยังไม่บวชนั้นได้ทำบาปมากมาย
ทำไมจึงบรรลุอรหัตต์ได้ ทำบาปไว้มาก บาปกรรม
ไม่ตามมาสนองหรือคะ**

ตอบ คนเราแต่ละคน ทำบาปทำบุญมากบ้างน้อยบ้าง
พระองคุลิมาลนั้นเป็นการทำบาปด้วยความหลงผิด ด้วย
ความเฝ้า ความเขลาของคนหนุ่มที่เชื่อครูบาอาจารย์ตัวเอง
มากเกินไป เพราะฉะนั้นที่เข้าไป เจตนาไม่ใช่อาฆาตมาดร้าย
แต่ว่าทำไปด้วยความโง่ความหลง อยากได้ความรู้แล้ว
หลงทาง เพราะอาศัยความเชื่อในคนที่เป็อาจารย์ซึ่งมี
พื้นฐานมาจากที่ถูกยุยงถูกล้างสมองมาเหมือนกัน มีปัญหา

อาจารย์เองก็เกิดริษยา หึงหวงเมียตัวเอง เพื่อนเกิดริษยา ในความดีเด่นของอหิงสกมานพ ออกมาในลักษณะอย่างนั้น เพราะว่ากันตามความเป็นจริง ท่านเป็นคนที่มียุญญาบารมี เพราะฉะนั้นการบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์นั้นเป็นเรื่อง บารมีในอดีต บุญบาปแยกกันให้ผล แต่ว่าบาปกรรมต่างๆ ที่ท่านทำก็ให้ผลไปมาก ท่านบิณฑบาตถูกขว้างหัวแตกบ้าง บาตรแตกบ้าง จีวรขาดบ้าง เขาทำอะไรอยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ เขา ขว้างปา เขายิงนก เขาขว้างใส่อะไรๆ มันโดนท่านอยู่เรื่อยๆ บาตรก็แตกบ่อย หัวก็แตกเรื่อย จีวรก็ขาด ท่านนิพพานอายุ ยังน้อย อยู่ไม่กี่ปี ท่านก็นิพพานแล้ว

แสดงว่าในตัวร่างกายก็คงจะบอบช้ำไม่เบา บาปบุญ แยกกันให้ผล แต่ว่าไม่ให้ผลทั้งหมด เพราะว่าท่านนิพพาน ไปแล้ว เมื่อนิพพานไปแล้ว ท่านไม่เกิดอีก ไม่เกิดอีกกรรม นั้นก็กลายเป็นอโหสิกรรม ส่วนที่ตามมาทันก็ให้ผลไป ส่วนที่ ตามไม่ทันก็จบกันตรงนั้น ไม่ใช่ไม่ให้ผลเลย แต่ว่ายังให้ผล ไม่หมด บารมีท่านมาก ท่านสร้างความดีมามากและนาน

เพราะฉะนั้น ถ้าเทียบแล้วความดีท่านมากกว่า บารมี ท่านมากกว่า บารมีมันผ่านภพชาติ การเป็นโจรองคฺลิมาลเป็น ระยะสั้นๆ บาปก็ให้ผลไป บุญก็ให้ผลไป พอดีบุญมากกว่า บาป ก็ส่งผลไปถึงบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์ การบรรลุ นี้เขาไม่เรียกว่าบรรลุอรหันต์ เขาเรียกบรรลุอรหัต ท่านผู้นั้น เป็นพระอรหันต์ จึงควรทำความเข้าใจไว้อย่างหนึ่งคือ ข้าง นอกนี้แปลก ชอบเรียก ออระหัน ออระหันเขาไม่เรียกพระ

เป็นสัตว์ในเทพนิยาย อีกอย่างหนึ่งเรียกคำว่าอรหันต์อย่าง
น่าเกลียด คือนำไปใช้เรียกพวกอันธพาล พวกกลุ่มคนที่ไม่ดี
เรียก ๑๘ อรหันต์ ๒๐ อรหันต์ อะไรๆ น่าเกลียดเหลือเกิน
ไม่ทราบเรื่องอะไร รู้กันแสนรู้ สื่อสารมวลชนเอาไปพูด
เอาไปเขียน ไม่ได้นึกว่าคำเหล่านี้ต้องเรียกด้วยความเคารพ
ใช้เรียกชื่อคนที่หมดกิเลสแล้ว เรียกคนที่ไม่กระทำความบาปแม้แต่
ความคิด เอาชื่อท่านมาเรียกกับคนพาล คนชั่วทั้งหลายได้
อย่างไร ใจคอก็เหลือกำลังกันจริงๆ

**๑๗. เมื่อเรามีความมุ่งหวังอย่างสูงสุดแล้ว เกิดแรงพลัง
มีมานะผลักดันเราให้ทำในสิ่งนั้น แรงที่เกิดขึ้นนี้เกิดจาก
อะไร หรือเกิดจากที่ใด**

ตอบ ข้อนี้ก็แล้วแต่เรื่องอะไร ที่จริงภายในใจเรามีพลัง พลัง
มันเกิดจากความเชื่อมั่นก็ได้ เกิดจากความเพียรก็ได้ เกิดจาก
สติก็ได้ เกิดจากจิตใจสงบคือมีสมาธิก็ได้ เกิดจากปัญญาก็ได้
หรือแม้แต่เกิดจากความกลัวก็ได้ ความตกใจก็ได้ มีพลังอะไร
อยู่ภายในใจของเรา จะพูดว่าพลังอะไร ก็แล้วแต่กรณีอะไร
ซึ่งเราก็ต้องสังเกตเองว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร บางครั้งเรา
จะเห็นว่าคนที่ตกใจสุดขีด วิ่งเข้าไปในกอไม้แล้วออกไม่ได้
นั้นก็แสดงว่ามันมีพลังของความตกใจ ทำไปโดยพลังพิเศษ
ในขณะนั้น บางที่มีไฟไหม้ มีคนบางคนเขาแบกตุ่มขนาด
๔ คนหามเอาออกมาได้ แต่แกแบกมาได้ในขณะที่นั้น แต่ให้แก
แบกใหม่ แกก็แบกไม่ได้ เราทำได้ในขณะที่นั้น อันนี้คือลักษณะ

พิเศษของคน คำว่ามานะตรงนี้ ค่อนข้างเป็นภาษาไทย มานะ คือความมุ่งมั่น ความพยายาม แต่ว่ามานะในภาษาบาลี เป็นอาการของความถือตัว จนถึงกับดูหมิ่นคนอื่น

๑๘. จริงหรือไม่ที่คนเรา ถ้าอธิษฐานอะไรก่อนสิ้นใจแล้ว จะเป็นจริงดังที่อธิษฐาน

ตอบ ไม่เป็นจริงอย่างนั้นเสมอไปหรอก ถ้าจะทำได้อย่างนั้น หมายความว่าตัวเองต้องมีบารมี มีบารมีมากๆ จึงจะอธิษฐานได้บางเรื่อง แต่ที่จริงก็ไม่ทุกเรื่องนะ เพราะคนมีบารมีมากๆ เขาก็ไม่อยากจะอธิษฐานอะไรพร่ำเพรื่อ เป็นไปได้ในบางกรณี อย่างลืมน่าบุญ ความรู้ สติต่างคตินี้มันเปรียบเทียบกันได้ คือเราต้องการจะทำอย่างนั้น เราต้องการจะกินอย่างนั้น เราจะไปในที่นั้น ปัญหาว่ามีเงินมากพอไหม ถ้ามีก็ทำได้ ที่นี้ ความรู้ก็มีเท่าไร เราต้องการทำงานอย่างนั้น เราต้องการจะมีตำแหน่งชั้นยศอย่างนั้น ปัญหาว่าเรามีความรู้มากพอไหมละ มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ มีฝีมือมากไหมละ ถ้ามี ก็ได้ เพราะฉะนั้นต้องมองพื้นฐานที่จะให้เกิดความสำเร็จ ลักษณะของการอธิษฐาน ถ้าหากว่าประสบความสำเร็จหมด คนก็รวยหมดแล้วสิ สำเร็จได้ในบางกรณี เท่านั้นเอง เช่น พระพุทธเจ้าอธิษฐานลอยถาด มีคนเป็นอันมากเขาไม่เชื่อ ไม่เชื่อว่า จะลอยได้อย่างไร ถาดลอยน้ำ ทวนกระแสน้ำได้อย่างไร ลอยได้ก็แล้วกัน สำหรับคนที่จะเป็นพระพุทธเจ้า คนที่มีบารมีขนาดนั้นก็อธิษฐานได้ ก็ลอยได้

๑๙. เมื่อคนเราตายไปแล้ว เกิดความหวัง ความรัก ความอาฆาต ตอนที่มมีชีวิตอยู่ที่เกี่ยวข้องกับเรา พลังจิตที่แรงกล้านี้ จะสามารถทำให้คนที่เพิ่งตายไปเกิดได้ทันที ทันใดหรือไปเกิดได้เร็วหรือไม่

ตอบ แรงอาฆาตพยาบาทไม่เป็นเหตุให้ไปเกิดเร็วหรือช้า แต่ความจริงการตายของคน ตายบึบก็เกิดบึบ เป็นกระแสเหมือนกับกระแสไฟ กระแสน้ำ เกิดดับ เกิดดับ ต่อๆ ไปเป็นแถบเลย ตายบึบก็เกิดบึบ จะเกิดเป็นอะไร เกิดที่ไหน เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ไปทิ้งช่วงไปรออะไรอยู่ ตามหลักที่ปรากฏในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาสายเถรวาท

แต่ว่าในนิกายสรวาสติวาทซึ่งเป็นกึ่งนิกายของเถรวาท ได้อธิบายถึงสิ่งที่เรียกว่า **อันตรายภพ** คือ ภพที่อยู่ในระหว่างหมายความว่าคล้ายๆ กับคนเราตายไปแล้ว ไปพักอยู่ตรงนี้ก่อน แล้วจะถูกส่งไปบังเกิดในสถานที่ต่างๆ ตามแรงกรรมของตัวเอง ลักษณะเหล่านี้มีคติความเชื่ออยู่ในสังคมไทย เรียกว่า ผู้แสวงหาที่เกิดหรือว่ารอ ยังไม่ได้ไปเกิด เป็นห่วง เป็นใยอยู่ ยังไม่ได้ไปเกิด นี่ก็เป็นความเชื่อแบบปรัมปรา ในเอเชียความเชื่อในแนวนี้มีมาก แต่ว่าโดยหลักแล้วมันเป็นกระแส จุตีบับก็ปฏิสนธิบึบ ไปยังที่ไหนๆ ก็อีกเรื่องหนึ่ง ปฏิสนธิแล้วอาจจะดับไปเลย บุญมีกำลังน้อยไม่สามารถจะสืบต่อไปก็ต้องจติใหม่ แล้วปฏิสนธิใหม่ ก็วกกันไปตามแรงของบาปบุญที่คนเหล่านั้นได้กระทำเอาไว้ ไม่ได้เร็วหรือช้า

อะไร ดูแล้วถ้าถามตามคำถามน่าจะเกิดซ้ำด้วยซ้ำไป คือ น่าจะเกิดในภุมิภพที่ต่ำ เพราะว่าใจมีความอาฆาตรุนแรง แล้ว ก็อาจจะเกิดมาจองเวรจองล้างจองผลาญอะไรๆ กัน แต่ก็ เกิดเร็วเหมือนกันนั่นแหละ เว้นไว้แต่กำเนิดบางอย่างมันก็ช้า เช่น เกิดในครรภ์ก็ ๙ เดือน ถ้าเกิดแบบโอบปาติกะก็เกิดเร็ว เพราะว่าสำเร็จเป็นชีวิตไปแล้ว

๒๐. เมื่อมีคนมาทำให้เราต้องสูญเสียสิ่งที่เรารัก เช่น เรารักสุนัขของเรามาก ไม่เคยตีมันเลย แต่มีคนที่อยู่บ้าน ติดกับเรา วางยาฆ่าสุนัขเราตาย เราไม่อาฆาตแต่กลับ สวดมนต์อธิษฐานให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลใจให้เขากลับตัว เป็นคนดี ไม่ทำบาปอีก เพราะปกติเขาชอบฆ่าสัตว์ แต่ เขากลับวางยาฆ่าสุนัขของเราอีก ๒ ตัว แต่คราวนี้เรา ไม่อธิษฐานเหมือนเคย แต่อธิษฐานให้เขาได้รับกรรม ทันตาเห็น การที่เราอธิษฐานเช่นนี้ ถือว่าเราอธิษฐานด้วย เราอาฆาตเขาหรือไม่

ตอบ แน่نون จิตใจไม่ชัดเจน ไม่ต้องไปวุ่นวายอะไรเขาหรอก อย่างที่เคยบอก คนเรามาสูโลกนี้ด้วยกรรมของตน อยู่ใน โลกนี้ด้วยกรรมของตน จากโลกนี้ไปด้วยกรรมของตน เราเลี้ยงสุนัข เราสงสารสุนัข ก็เป็นความดีของเรา เขาฆ่า สุนัขก็เป็นบาปของเขา สุนัขเองที่ถูกฆ่าก็เป็นกรรมของเขา คือ แยกให้ชัดเจน แล้วก็ไม่ต้องไปรับผิดชอบในกรรมของคนอื่น ไม่จำเป็นจะต้องไปแข่งอะไรเขา เมื่อกรรมเขาถึงคราว เขา

ให้ผลของเขาเอง แม้แต่เราจะแข่งถ้าไม่ถึงคราว ก็ไม่ให้ผล คนละเรื่องกัน เพราะการแข่งทำให้จิตใจเราไม่สงบ จะมีความเดือดร้อน เป็นทุกข์ ก็เพิ่มบาป เพิ่มอกุศลให้แก่เรา โดยไม่มีความจำเป็นอะไร ดังนั้น การอธิษฐานแนวดังกล่าวจึงไม่ใช่เป็นวิธีการที่ถูกต้อง เป็นการเพิ่มบาปกรรมแก่ตัวเราโดยไม่มี ความจำเป็นอะไรที่จะต้องทำในลักษณะนั้น ไม่ใช่วิธีของ พุทธ วิธีของพุทธตรงนี้ก็วางเฉย เพราะสุนัขก็ตายไปแล้ว คนเขาก็ทำไปแล้ว สัตว์โลกก็เป็นไปตามกรรมของเขา จิตใจเราก็จะสบาย ไม่ต้องไปจ้องล้างจ้องผลาญ ไม่ต้องไปเคียดแค้น อาฆาตพยาบาทใครเขา

๒๑. เมื่อมีคนบอกร้ายเราโดยใช้วิธีทางไสยศาสตร์ ทำจิตเราซึ่งสงบมีสติสัมปชัญญะอยู่แล้ว กลับกลายเป็นจิตที่ยุ่งเหยิงฟุ้งซ่านขาดสติ ขาดความรู้สึกรู้ตัว จิตสับสนปวดศีรษะอยู่เสมอ เราใช้วิธีนั่งสมาธิแก้ เพราะปกติเป็นคนทีสวดมนต์และนั่งสมาธิก่อนนอนอยู่แล้ว แต่พอบรรเทาอาการปวดศีรษะได้ในระยะหนึ่งเท่านั้น เราจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้เราพ้นจากอวิชชาเหล่านี้ เพราะเราไม่ทราบเจตนาว่าฝ่ายตรงข้ามทำเพื่ออะไร

ตอบ เรื่องคุณไสยมันเป็นเรื่องเล่า แต่ที่ไม่เคยเจอตัวอย่างจริงๆ ลักที่หนึ่ง แนวขนาดนี้ สมมติว่าเขาทำ ถ้าจิตใจเราไม่อ่อนแอ เรามีความเข้มแข็ง เรามั่นคงอยู่ในสุจริตธรรม ไม่มีความอาฆาตมาดร้าย ไม่คิดประทุษร้ายตอบเขาก็ทำ

ไม่ถูก แต่ว่าที่มันเกิดผลนั้น เพราะว่าใจเราอ่อน ใจเราไปยอม ไปยอมรับแล้วอะไรก็กลายเป็นอุปาทานที่เราสร้างขึ้นเอง ทำนองคล้ายๆ กับเราเชื่อว่าตรงนั้นผิด พอเราไปตรงนั้น เราจะเกิดอาการชนลุกชนพองขึ้นมา เพราะอาศัยอุปาทาน คือ ใจที่ยึดเอาเฉยๆ เพราะฉะนั้นถ้าเราทำตนตามปกติของเรา ตั้งใจอ่านหนังสือ ตั้งใจทำสมาธิ ตั้งใจแผ่ส่วนกุศล สร้าง เมตตาจิตจะเกิดเป็นจิตตานุภาพที่ไปขจัดความรู้สึกวิตกกังวล หวาดระแวง ห่วงใยกลัวต่ออารมณ์เหล่านั้นได้ ทั้งนี้ไม่ได้ หมายความว่าปฏิเสธลักษณะอาการเช่นนั้น ก็มีโอกาสจะ เกิดได้ แต่ว่าถ้าจิตใจเราเข้มแข็งจริงๆ ทำอะไรไม่ได้หรอก เขาเรียกว่าทำไม่ถูกคุณไสย

เคยพบคนๆ หนึ่ง แต่เราก็ไม่ได้เห็นว่าเขาถูกคุณไสยจริง หรือเปล่า เพราะตอนเจอนะเขาบ้าไปแล้ว แต่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ว่า แก่ไปจับสตาจค์ที่เขาทำคุณไสยเอาไว้ เป็นผู้หญิงค่อนข้าง สวย ผู้ชายแย่งกันหลายคน แก่ไม่พอใจ แก่ไม่ยินยอม พร้อมใจด้วย ก็ทำให้ผู้ชายเขาโกรธแก่ เขาว่าโดนทำแบบ คุณไสย ไปเห็นแก่บ้า ตอนนั้นอายุแกสัก ๒๐ กว่าๆ แล้ว ตอนนั้นอาตมาเป็นเด็กๆ เห็นก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไร แต่ว่าเราก็ไม่เห็น ได้ยินแต่เขาเล่า

ฉะนั้น ในเรื่องเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเล่า ไม่ค่อยมี ประจักษ์พยาน แต่ก็คงจะมีส่วนจริงอยู่บ้าง ข้อสำคัญจิตใจ เราอย่าอ่อนไหวไปตามการกระทำของเขาก็แล้วกัน เหมือน เขาตำลอลม ถ้าเราไปคิดว่าเขาตำเรา ถ้าใจเราไปรับ ก็เหมือน

กับรับสิ่งสกปรกที่เขาโยนให้ มันเรื่องอะไร ปล่อยให้เขาเปื้อน
ไปคนเดียว เราไม่รับ มันก็จบ สำคัญอยู่ที่เราดำรงอยู่ใน
สุจริต สุจริตคือเกราะบัง ศาสตร์พร้อง อย่าเป็นคนมีปัญหา
เสียเอง เหมือนกับฝ่ามือ ไม่มีแผล สามารถจะจับยาพิษได้
แต่ถ้าฝ่ามือเราเกิดมีปัญหาเสียเอง มันเกิดมีแผลก็ลำบาก
เหมือนกัน

**๒๒. อยากทราบว่าเคยไปที่วัดพระธรรมกายแล้ว เขา
เชิญชวนให้ซื้อพระพุทธรูป แล้วนำไปใส่ไว้ในเจดีย์ที่เขา
กำลังสร้างและมีการประทับมือเท้า แล้วเราจะได้ขึ้น
สวรรค์ ซึ่งราคานั้นสูงมาก (หมื่นบาทขึ้นไป) ถ้าเราทำ
ตามที่เขาพูด เราจะได้ขึ้นสวรรค์จริงหรือไม่**

ตอบ ไม่น่าจะจริง คือไม่น่าจะชักชวนในลักษณะนั้น เขาก็อ้าง
มา ถ้าเรา่วมบุญร่วมกุศล ธรรมองในแง่ของท่านมัย คือ
การบริจาคทาน อานิสงส์ทาน เขาบอกไว้ว่า ตายไปแล้ว
จะบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์ แต่ตรงนี้ก็พูดหลายเรื่อง พูดว่า
บรรจุสร้างเจดีย์ อะไรๆ ก็หลายเรื่อง ถ้าอธิบายในรูปของ
บุญกุศล บุญกุศลทุกข้อ ให้ทานก็ดี รักษาศีลก็ดี เจริญภาวนา
ก็ดี ทั้งหมดเวลาพูดแล้ว ข้อสุดท้ายจะใช้คำว่า เบื้องหน้า
แต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ใช้
อย่างนั้นทุกที

เพราะฉะนั้น ท่านจะอธิบายอย่างนั้นก็ได้ นี่ก็ไม่ออกว่า
ทำไมจะต้องประทับมือประทับเท้า ก็ต้องยกประโยชน์ให้คน

ที่เขาแสดง แต่ว่าเราเองเราต้องคิด การจะบริจาคหมายความว่า วิธีการเชิญชวนของเขา ก็คือเขาเชิญชวนจะที่ไหนก็ตาม แต่ว่าเราเองนั้น การทำบุญในลักษณะทาน ต้องจับหลักให้ได้ว่า เราต้องดูกำลังทรัพย์ของเรา ดูกำลังศรัทธาของเรา ต้องให้สัมพันธ์กัน

สมมติว่าทรัพย์เราน้อย ศรัทธาเรามาก ต้องให้ตามกำลังทรัพย์ อย่าไปให้ตามกำลังศรัทธา ประเดี๋ยวเดือร้อนบุญต้องมีผลออกมาเป็นความสุข ความสุขสัมผัสในขณะนั้นๆ ไม่ใช่รอไปชาติหน้าอย่างเดียว

สมมติว่าทรัพย์เรามาก ศรัทธาเราน้อย ต้องให้ตามกำลังศรัทธา

สมมติว่ามากด้วยกัน ทรัพย์ก็มาก ศรัทธาก็มาก ก็แล้วแต่ แต่ว่าก็ต้องมองด้วยเหตุด้วยผลพอสมควร

ตามปกติแล้ว เขาไม่ไปกำหนดจำนวนเงิน วัตถุประสงค์ต่างๆ เขาไม่ไปกำหนดเป็นจำนวนเงิน แต่เขาอาจจะบอกว่า สิ่งนั้นราคาเท่านั้น ราคาเท่านั้น ใครอาจรับเป็นเจ้าของ เช่นว่า เสาราคาเท่านั้น คนอาจจะนึกสร้างเส้า กระเบื้องแผ่นละเท่านั้น คนบางคนอยากจะเป็นเจ้าของเป็นขึ้นเป็นอัน เขาก็บอกไว้ แต่ไม่จำเป็นจะต้องทำตามนั้นเสมอไป ก็เรียกว่า ยถาสติ ยถาพลัง ทำไปตามกำลังความสามารถที่เราจะกระทำได้ อย่าลืมนึกว่าการให้ทาน การทำบุญ มีความสุขเป็นผล ลองดูซิทำไปแล้วมีความสุขไหม ถ้ามีความสุขก็ทำเลย ถ้ายังไม่พร้อม เห็นว่าจะเดือร้อนก็ทำเท่าที่เราทำได้

ต้องนึกถึงความสุขที่เป็นผลของบุญ ที่เราจะสัมผัสในขณะนั้นๆ ด้วย ไม่ใช่รอไปชาติหน้าเท่านั้น ถ้าเราสัมผัสได้ในขณะนั้น ต่อไปก็ได้ผลเป็นความสุข ดังที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่า บุญย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ ทั้งในโลกนี้และในโลกอื่น

๒๓. คุณย่าหนูบอกว่าให้ท่องคาถาชินบัญชรทุกวัน ถ้าท่องบ้างไม่ท่องบ้างจะบาปจริงหรือไม่

ตอบ ไม่หรรอก พูดเป็นเล่นไป คาถาชินบัญชรเป็นคาถาที่เขียนกันในตอนหลัง รู้สึกว่าจะมาจากลังกา เป็นชื่อพระอรหันต์ทั้งหลาย สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย พูดง่ายๆ อย่างนั้น แต่เราอย่าลืมนะว่า ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนจริงๆ อิติปิโส สุวักขาโต สุปฎิบันโน นี่ทรงสอนจริงๆ สืบต่อกันมา คาถาชินบัญชร มาทีหลัง ถ้าเราจะสวดก็ได้ ไม่สวดก็ได้ ไม่ใช่ไม่สวดแล้วจะบาป ถ้าไม่สวดก็ไม่ได้ทำบุญเท่านั้นเอง แต่ถ้าเราจะสวด อิติปิโส สุวักขาโต สุปฎิบันโน อรหัน นโม อะไรๆ เหล่านี้คือ มาดั้งเดิมสมัยพุทธกาล อรหัน สัมมาสัมพุทธโธนั้น ไม่ค่อยแน่ใจ เพราะรู้สึกจะเป็นรูปที่มาในตอนหลัง แต่ อิติปิโส สุวักขาโต สุปฎิบันโน ดั้งเดิมแน่ นโม ดั้งเดิมเลยมาในพระไตรปิฎก ก็ถ้าจะสวดควรสวดตรงนี้น่าจะดี และถ้าจะมีอุตสาหะ เพิ่มคาถาชินบัญชรเข้าไปก็จะเป็นประโยชน์ เพราะว่าเป็นการสรรเสริญคุณพระรัตนตรัยเพิ่มขึ้น แต่ว่าคุณย่าท่านเชื่อของท่านอย่างนั้น ท่านก็คงขู่ลูกหลานเพื่อต้องการจะให้ลูกหลานทำ เป็นวิธีฝึกเด็กอย่างหนึ่ง ใช้การขู่เอา แต่ว่าไม่ถึงกับบาปหรรอก เพียงแต่ว่าบุญไม่เพิ่มขึ้นเท่านั้น

**๒๔. ถ้าคิดว่าลูกชายบวชแล้วได้บุญ ลูกสาวบวชบ้าง
จะได้บุญเหมือนกับลูกชายไหม พ่อแม่จะได้บุญด้วย
หรือไม่ แล้วทำไมต้องบวชตอนเข้าพรรษา**

ตอบ อย่าลืมนะว่าความจริง ลูกชายบวชเขาก็ได้บุญส่วนตัวเขา พ่อแม่ก็นั้นได้บุญในส่วนอื่น ไม่ใช่บุญส่วนบวช บุญในการ ขวนขวาย บุญในการให้จีวร บุญในการรักษาศีล บุญใน การเข้าวัด บุญในการอนุโมทนา คนละบุญกัน แต่ไม่ใช่ว่า พอลูกบวชแล้ว พ่อแม่นั่งรับบุญส่วนกุศล ไม่ใช่อย่างนั้น พ่อแม่ต้องทำด้วยตัวเองหรืออย่างน้อยที่สุดอนุโมทนาแสดง ความชื่นชม ต้องประกอบบุญอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ว่า เป็นบุญสำเร็จรูปด้วยการบวชของลูก ถ้าลูกหญิงบวชก็ได้ แต่พ่อแม่จะต้องอนุโมทนาแสดงความชื่นชม เห็นดีเห็นงาม

แต่ว่าสังคมไทยเราค่อนข้างแปลก ถ้าลูกชายบวชจะ ชื่นชมยินดีมาก แต่ถ้าลูกผู้หญิงจะบวชดี แม่ชักสงสัยแล้ว ลูก มีปัญหาอะไรหรือเปล่า มักจะถูกมองในรูปคล้ายๆ จะออกหัก ในทำนองนั้น เคยคุยกับแม่ชี แม่ชีเขามาขอร้องให้ช่วยอย่าง นั้นอย่างนี้ บางอย่างเราพอช่วยได้ แต่เรื่องเงินเรื่องทอง เราไม่รู้จะช่วยอย่างไรเหมือนกัน ความจริงผู้หญิงไม่สนับสนุน กันเอง ถ้าหากว่าผู้หญิงซึ่งเป็นพลังมหาศาลมาก สนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมของแม่ชีขึ้น แม่ชีก็สามารถทำงาน สามารถ เคลื่อนไหว มีบทบาทร่วมในสังคมได้อีกมากมาย เพราะว่า มีความคล่องตัวสูงกว่าพระ เพราะศีลเขาแค่ ๘ ข้อเท่านั้นเอง

พระนี่เคลื่อนไหวยาก บางเรื่องทำไม่ได้ มีปัญหาเรื่องวินัย ปัญหาด้านต่างๆ อีกมาก ยิ่งนึกว่าถ้าแม่ซีได้รับการฝึกปรืออบรมพัฒนา จัดเป็นองค์คณะบุคคลที่มีความรู้ มีความคิด มีความสามารถ จะช่วยเหลือสังคมได้มาก โดยเฉพาะในยุคที่มีปัญหายาเสพติด เป็นเรื่องที่น่าห่วง ดูตัวเลขของทางราชการ อย่างกรมราชทัณฑ์นะ ปัญหายาเสพติดกับปัญหาเกี่ยวกับลักขโมย ตั้ง ๗๐ กว่า % ทำอย่างไรละ เป็นปัญหาใหญ่มากๆ กลายเป็นวงจรที่แก้ไม่จบ เพราะว่าเกี่ยวข้องกับ การครองชีวิต ก็เป็นอาการของโลก หลง ซึ่งจำเป็นจะต้องช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้น

๒๕. ผีคืออะไร ทำไมจึงมีหน้าตาเหมือนร่างที่ตายแล้ว

ตอบ ผีเป็นคำไทยในพระพุทธศาสนามีคำที่ใกล้เคียงอยู่คำหนึ่ง เรียกว่า ปีศาจ ไทยเราแปลว่าผีเหมือนกัน พวกนี้เรียกรวมๆ ว่า เป็นอมนุษย์ ไม่ใช่มนุษย์ เป็นชีวิตชนิดหนึ่ง แต่ไม่ได้หมายถึงศพ หมายถึงเป็นชีวิตชนิดหนึ่ง ที่คนตายแล้วไปเกิดในกำเนิดเหล่านั้น แต่คนไทยเรามองค่อนข้างมั่วๆ บางทีพวกภูมิตเวดา รุกขเทวดา อากาศเทวดา เทพเจ้าประจำถิ่นต่างๆ อะไรๆ ที่เราไปพบเห็น เราเหมาเป็นผีไปหมด ผีจริงๆ แล้วก็คือเป็นสัตว์โลก ประเภทอสุรกายกับเปรตบางชนิดที่คนมักจะเรียกว่าเป็นผี ท่านเหล่านั้นจะเป็นชีวิตประเภทต่างๆ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันกับเรา การที่หน้าไปเหมือนกับคนก่อนตาย สมมติว่ามีจริง แสดงว่าท่านจงใจ

มาด้วยหน้าตาอย่างนั้น หมายความว่าฐานจิตหน้าตาเป็น
อย่างนั้น ท่านเกิดในกำเนิดใหม่แล้ว หน้าตาจะคล้ายคลึงบ้าง
แต่จะให้เหมือนเลยเป็นไปไม่ได้หรอก เพราะว่ากรรมที่เป็นเหตุ
ให้เกิดในสถานที่นั้นๆ ไม่อยู่ในระดับเดียวกัน ในพระบาลีได้
แสดงถึงพรหมบางองค์ที่ท่านตายไปตั้งแต่เป็นเด็ก ชอบเพศ
ของความเป็เด็ก ท่านเป็นมหาพรหม แต่ท่านเนรมิตรเป็น
พรหมกุมารหัวจุก เรียกว่า สันถกุมารพรหม ฉะนั้นรูปร่าง
หน้าตา ก็จะไปเหมือนตอนที่ท่านเป็นเด็ก ความจริงก็ไม่ใช่
เหมือน เพียงแต่ว่าปลอมแปลงขึ้นเท่านั้น เพราะฉะนั้นโอกาส
จะคล้ายคลึงเกือบเหมือนมีได้ แต่ว่าเหมือนจริงๆ เป็นไปไม่ได้
เพราะว่ากรรมนั้นแตกต่างกัน เพียงแต่ว่าเราจะต้องเข้าใจ
ให้ชัดเจนว่าที่หมายถึงคืออะไร ไม่ใช่ว่าเหมาเป็นผีหมด แต่
ต้องชัดเจนว่าตรงนี้เป็นผี ก็คืออสุรกาย เปรตบางชนิดที่เรา
เรียกว่าผีไม่ใช่ไปเอาภูมิเทวดา รุกขเทวดา อากาศเทวดา
ไปเป็นผีไปด้วย แต่สังคมไทยเรามักเรียกอย่างนั้น ทำให้
บางคราวติดต่อสื่อสารกันยากเหมือนกัน

**๒๖. ถ้าเคยว่าพ่อแม่ แต่เราไม่ได้ว่าต่อหน้า เพียงแต่
นึกในใจ ถ้าเรานั่งสมาธิแล้วจะไต่บาปที่เราว่าพ่อแม่ได้
หรือเปล่า**

ตอบ นึกไม่ดีต่อพ่อแม่ เป็นมโนทุจริต เป็นความคิดที่ไม่ดี
ควรจะขอขมาลาโทษท่าน การนั่งสมาธิแล้วอุทิศผลที่เกิดขึ้น
จากสมาธิให้แก่ท่านนั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ใช่เป็นเรื่อง

ของการล่วงละเมิด ถ้าทำได้ทั้งสองอย่าง คือ เราคิดไม่ดี พุดไม่ดี ทำไม่ดีกับท่าน เราขอขมาลาโทษท่าน แต่ในกรณี ที่เรานั่งสมาธิแล้วก็ได้ผลจากสมาธิ ตั้งใจอุทิศส่วนกุศลให้ ท่าน ก็เป็นการแสดงความกตัญญูอีกระดับหนึ่ง เป็นการ ปฏิบัติธรรมะอีกระดับหนึ่ง ที่เรียกว่า **ปัตติทานมัย**

๒๗. ถ้าเราทำบุญแล้วอุทิศผลบุญไปให้คนอื่น โดยที่เขา คนนั้นไม่เคยไปทำบุญเองเลย เขาคงจะมีบุญมากหรือน้อยกว่าที่เขาไปทำบุญเอง

ตอบ คนละเรื่องกัน เราทำบุญแล้วอุทิศกุศลส่งไปให้ สมมติ เราให้ทาน บุญที่เราทำนั้นก็เป็นการขจัดความ ตระหนี่ในสิ่งที่เราให้ ขจัดความโกรธในคนที่เราให้ มีปัญญา พิจารณาเห็นคุณค่าของการให้ ปัญญาที่คิดต่อไปถึงคนที่เรา เคารพนับถือ แล้วตั้งใจอุทิศกุศลส่งไปให้ท่าน เรียกว่า **ปัตติทานมัย** ตอนตั้งใจอุทิศกุศลส่งไปเป็นความรู้สึกเฉยๆ เป็นนามธรรมเฉยๆ ถ้าหากว่าท่านเหล่านั้นได้รับทราบแล้ว อนุโมทนา เรียก**ปัตตานุโมทนา**มัย ท่านไม่ได้ทำอะไร แต่ว่า ทำให้เกิดอนุโมทนา ซึ่งขมยินดีในการทำความดีของเรา ท่านอนุโมทนาที่เราอุทิศกุศลส่งไปให้ท่านก็ได้ แต่ว่าได้บุญ อีกลักษณะหนึ่ง ไม่ใช่บุญตามที่เรากำ คนละเรื่องกัน แต่ว่า ขจัดกิเลสได้ด้วยกัน ท่านที่อนุโมทนานั้นขจัดริษยา เราเอง ขจัดโลภะ โทสะ โมหะ ริษยาเองก็เป็นอาการของโลภ โทสะ โมหะ เหมือนกัน

เพราะฉะนั้น ต่างคนต่างทำบุญ ส่วนจะได้มากหรือน้อยเป็นเงื่อนไขในรายละเอียดอีกทีหนึ่ง เป็นเรื่องของสิ่งที่เราทำ เจตนาในการกระทำ คุณภาพที่เราสัมผัสภายในใจเรามีความสุขมากน้อยแค่ไหนเพียงไร แต่สรุปแล้วว่าทั้งสองฝ่ายก็ได้ทำบุญ

๒๘. เวลาตายแล้ว จริงหรือไม่ ถ้ามีคนตาย เขาจะไม่ให้ร้องไห้ เพราะจะทำให้คนตายไม่มีความสุข

ตอบ ไม่จริงหรอก ที่เขาไม่ให้ร้องไห้ เพราะไม่รู้ร้องไปทำอะไร เพราะว่าคนตายเขาไม่รู้เรื่องอะไร เราช้องไห้ สุขภาพพลานามัยเราก็เสียลงไปด้วย ซ้ำเติมตัวเองให้หนักยิ่งขึ้น ญาติพี่น้องมาพบเห็น ญาติคนหนึ่งตาย ญาติคนหนึ่งร้องไห้ เสียใจตามไปตั้งวงโศกาลัยร่วมร้องไห้กันเป็นมหกรรมเลย ไม่รู้ทำไปทำอะไร คนที่เขามองเราถ้าเป็นศัตรู จะชื่นชมยินดีที่ได้เห็นเราประสบความพิบัติซ้ำๆ ซากๆ

เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนไม่ให้ร้องไห้ แต่ก็ให้ทำบุญอุทิศกุศลไปให้แก่ผู้ตาย อย่างน้อยที่เราทำอย่างนั้น เป็นการแสดงออกซึ่ง

**ญาติธรรม ธรรมะที่ญาติจะต้องทำต่อญาติของตน
เป็นการบูชาคุณความดีของผู้ตาย**

เป็นการให้กำลังใจสนับสนุนแก่พระภิกษุสามเณรผู้สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

เป็นการเพิ่มพูนบุญให้แก่ตนเอง และปฏิบัติตามจารีตประเพณี

ที่อนุชนรุ่นหลังเมื่อพบเห็นเข้าก็จะถือตามปฏิบัติตามสิ่งดีงามเหล่านี้ จะเป็นการสืบต่อกันในโอกาสต่อไป

สิ่งนี้เป็นเรื่องที่ดีควรทำ แต่ไม่ใช่ร้องไห้เพราะกลัวว่าคนตายจะไม่มีความสุข คนตายก็ไม่ได้รับรู้สนใจอะไรเราหรือเราร้องไห้ ไม่ร้องไห้ ท่านก็ไปตามกรรมของท่าน ส่วนตรงนี้ท่านพระเถรอรหันต์รูปหนึ่งคือ พระปฎาจารย์เถร ท่านกล่าวไว้เพราะมาก ท่านบอกว่า

“คนแต่ละคนนั้น เขามาด้วยกรรมของตน เขาอยู่ในโลกนี้ด้วยกรรมของตน จากโลกนี้ไปด้วยกรรมของตน”

ถ้าเขาจะได้รับส่วนบุญ เขาก็ต้องอนุโมทนาบุญ เขาจะได้รับส่วนบุญ เขาก็อนุโมทนาบุญ เป็นกุศลกรรมของเขา อยู่ในโลกนี้จะดีจะชั่วก็อยู่ที่การกระทำของเขาเอง การจะมากเกิดในโลกนี้เกิดดีเกิดไม่ดี ก็อยู่ที่กรรมของเขาเอง ชีวิตนั้นเป็นกระบวนการของกรรมที่นำไปสู่การหมุนวนอยู่ในสังสารวัฏที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า

สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม กรรมเป็นผู้แจกแจกแบ่งแยกให้คนเราเป็นคนเลว และประณีตแตกต่างกันออกไป

๒๙. ทำไมทุกๆ วันพระเจ้าจะปล่อยผี

ตอบ ไม่ทราบเอาความเชื่อนี้มาจากไหนนะ ไม่เคยรู้เรื่อง เคยพบหลักฐานในวันสารทวันทำพิธีอุทิศกุศลไปให้แก่ญาติพี่น้อง มีความเชื่อในลักษณะนี้ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คล้ายๆ ญาติพี่น้องเขามารอคอยตามสถานที่ต่างๆ ตามฝาเรือน บ้าง ตามหน้าบ้านบ้าง ตามทางสองแพร่งบ้าง ตามถนนหนทางบ้าง รอการอุทิศกุศลของญาติพี่น้องด้วยความกระวนกระวาย

เพราะฉะนั้น ญาติพี่น้องก็ต้องทำบุญอุทิศกุศลไปให้ท่าน ไม่ได้พูดว่าทุกวันพระ ไม่เคยพบทุกวันพระ เพียงแต่ว่าวันพระนั้นเขาเรียกวันธรรมสวนะ คือวันที่ชาวบ้านเขาฟังธรรม ศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรมกัน แล้วถือโอกาสทำบุญอุทิศกุศลให้แก่ญาติพี่น้องด้วย เพราะว่าญาติพี่น้องเรามีมากคนที่ตายไปอยู่ในภพในชาติในกำเนิดต่างๆ เราคิดถึงท่านก็ทำบุญอุทิศกุศลส่งไปให้ ไม่จำเป็นจะต้องมารับอะไร อยู่ที่พลังจิตซึ่งตั้งใจแผ่ไป ท่านรับทราบหรือคนอื่นจะบอกกล่าวให้ท่านอนุโมทนา ก็เกิดผลในทางที่ดั่งใจแก่ท่าน

๓๐. คนที่ตายไปแล้วเป็นคนที่หมดเวรกรรมแล้วจริงหรือไม่

ตอบ ไม่จริงหรอก นอกจากพระอรหันต์เท่านั้นเอง พระอรหันต์เขาเรียกนิพพาน คนที่ตายก็ตายและต้องเกิดใหม่ เรียกว่า

สมมติมรณะ คือสมมติว่าตายเท่านั้นเอง ตายแล้วก็เกิด ตายแล้วก็เกิด... ทะยอยกันไปเป็นคลื่นไปอย่างนี้เรื่อยๆ เหมือนกับลูกคลื่นในทะเล เราเห็นเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับ... ชีวิตเราก็เหมือนกัน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับ หมุนวนเป็นกระแสน้ำ กระแสไฟ อะไรๆ ก็เหมือนๆ กันอย่างนั้น

พระพุทธเจ้ารับสั่งตอนที่ตรัสรู้ใหม่ๆ ทรงมองย้อนดูชีวิตของพระองค์ นับอนเนกอนันต์เหลือเกิน ทรงเปล่งอุทานความว่า พระองค์แสวงหาทางที่จะหลุดรอดจากความทุกข์ได้เที่ยวไปในสังสารวัฏ นานเหลือเกิน เกิดมากก็ทุกข์มาก เกิดบ่อยๆ ก็ทุกข์บ่อยๆ แต่ว่าตอนนั้นพระองค์ก็ทำลายเหตุที่ต้องเกิดได้แล้ว สำหรับพระองค์นะ ไม่ใช่สำหรับเรา สำหรับพระองค์นั้นทำลายเหตุที่ต้องเกิดได้แล้ว เพราะว่าพระทัยของพระองค์ เข้าถึงสิ่งที่เรียกว่า วิสังขาร ไม่มีสิ่งปรุงแต่ง เพราะอะไร เพราะว่าดับกิเลสได้ทั้งหมด ที่เราเรียกกันว่า อาสวัคชยญาณ พระพุทธเจ้าทรงบรรลุอัสวัคชยญาณ ถ้าถึงจุดนี้ก็หมดเวรหมดกรรมไปแล้ว ที่จริงหมดไปตั้งแต่ก่อนที่จะตาย พระอรหันต์พอท่านบรรลุปั๊บก็หมดเวรหมดกรรมจากขณะนั้นไป แต่ว่าเวรกรรมในอดีตความจริงยังตามมาให้ผลได้อยู่ ตัวสังขารท่านยังครองอยู่ ท่านยังมีชีวิตอยู่

๓๑. เมื่อวิญญาณออกจากร่าง ภาพของคนที่ยาไปแล้ว และคนที่ตายไปแล้วจะรู้หรือไม่ว่าตัวเองตาย

ตอบ ตามปกติจะรู้ เว้นไว้แต่ตายโดยอุบัติเหตุคิดว่า เกิดอุบัติเหตุกะทันหัน อาจจะไม่เสียหลักอยู่ระยะหนึ่ง ในที่สุดท่านก็รู้ รู้แล้วท่านก็ไปตามกรรมของท่าน เป็นเงื่อนโซ่ของสังสารวัฏ พอถึงจุดหนึ่ง ก็ต้องเป็นไปตามกรรมของตน พวกนี้บางคนเป็นอกาลมรณะ ไปตายในยามที่ไม่ควรจะตาย เช่นเกิดอุบัติเหตุ ถูกฆ่า ถูกยิง อะไรๆ บางทีไม่ใช่ถึงคราวที่ต้องตาย มีกรรมอะไรมาตัดรอนหรือคนอื่นมาตัดรอน เคยพบตัวอย่างบุคคลที่ระลึกชาติได้ แล้วท่านเล่าไว้ จะงงอยู่ระยะหนึ่ง แต่ในที่สุดก็จะปรับใจได้ แล้วจะเป็นไปตามกรรม

๓๒. ถ้าหากเคยด่าพ่อแม่แล้ว เราจะตกนรกชั้นไหน

ตอบ ไม่แรงขนาดนั้นหรอก คือการกระทบกระทั่งกันภายในครอบครัวที่เราพูดว่าลิ้นกับฟัน มีได้ตลอด แต่ลูกจะต้องตระหนัก สำนึกว่าพ่อแม่นี้เป็นพระอรหันต์ของลูก ถ้าไปล่วงเกินท่าน ก็กราบขอขมาลาโทษท่าน พ่อแม่นะให้อภัยตลอด ควรพยายามแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความบกพร่อง ผิดพลาดต่างๆ อย่าให้มันซ้ำๆ ซากๆ เกินไป ไม่ใช่ถึงกับตกนรกกันหรอก แต่ว่าเราจะต้องสำนึก เรียกว่าพวกนี้ อโหสิกรรมกันได้ เป็นความผิดเฉพาะตัว เป็นการล่วงเกินกันเฉพาะตัว เมื่อไม่ถือสาหาความกันก็จบกันได้ ไม่ใช่ลักษณะ

บาปที่เป็นสากล แต่ทางที่ดีที่สุดคือกับบุพการีอย่าไปล่วงเกิน
อย่าไปก้าวร้าว อย่าไปด่า มันเป็นกงก้ำกงเกวียนที่เราเอง
ก็ต้องเจอเข้าวันหนึ่ง วันหนึ่งเราเป็นลูก ต่อไปเราก็เป็นพ่อแม่
ก็ต้องมีลูก ถ้าเราไปทำไม่ดีต่อพ่อแม่ของเรา ลูกเราก็ทำ
ไม่ดีต่อเรา สร้างกงก้ำกงเกวียนในทางที่มันดิ่งลงเหวไปเรื่อยๆ
ไม่รู้จะได้ประโยชน์อะไรเหมือนกัน ตัวอย่างที่ชัดเจนก็คือ

ราชวงศ์ของพระเจ้าพิมพิสาร เขาเรียกราชวงศ์สีสุณาค
พระเจ้าพิมพิสารเป็นพระอริยสาวกดีมากๆ แต่พระเจ้าอชาตศัตรู
ไปหลงเชื่อเทวทัต ไปปลงพระชนม์ท่าน ต่อมาพระเจ้าอุทัยภัทร
ลูกพระเจ้าอชาตศัตรูก็ปลงพระชนม์พระเจ้าอชาตศัตรู พระเจ้า
อุทัยภัทรเสวยราชสมบัติอยู่ได้เพียง ๑๖ ปี ก็ถูกพระเจ้า
อนรุทธราชโอรสปลงพระชนม์ พระเจ้าอนรุทธเสวยราชสมบัติ
อยู่เพียง ๔ ปี ก็ถูกพระเจ้านาคทาสกษะราชโอรสปลงพระชนม์
เสียอีก ฆ่ากันถึง ๕ ชั่วกษัตริย์ ๕ ชั่วกษัตริย์ไม่ใช่บ่อยนะ
ในที่สุดถูกล้างราชวงศ์ เปลี่ยนเป็นราชวงศ์สุสุณาค จาก
สีสุณาค เป็นสุสุณาค พวกนี้ก็อดสูตกันพอสมควร

เราอย่าไปนับ ๑ อย่าไปทำที่เป็นการละเมิดต่อบุพการี
ต่อไปเราก็จะไม่ถูกลูกหลานของเราละเมิด ถ้าเกิดละเมิด
ขึ้น ต้องขอขมาท่านดังกล่าว แล้วตั้งใจสำรวมระวังต่อไป
ก็คล้ายๆ กับพระแสดงอาบัติ พยายามที่จะตั้งใจสำรวมระวัง
ไม่ประพฤติน่าจะทำเช่นนั้นต่อไป

ที่ถามว่าถ้าด่าพ่อแม่ ในใจจะบาปมากไหม เป็นมโนทุจริต
เรียกว่าเป็นวิหิงสาวิตก คือคิดด้วยความเบียดเบียน แทนที่

จะคิดกับคนอื่น มาคิดกับพ่อแม่ของตัวเอง ก็หนักข้อไปหน่อย เพราะฉะนั้นทำอย่างไร ก็ควบคุมความคิดเอาไว้ แล้วแสดง ความรับผิดชอบไปขอขมาเลย คือพระเวลาขอขมานี้ เวลา พระเขาขอขมากัน เขาเรียก เราพูดก็ตาม เราคิดก็ตาม เรา ทำก็ตาม ถ้าเป็นความผิด ก็ขอขมาลาโทษท่านก็จบกัน

๓๓. ถ้าเรามีญาติที่สนิทกันมาก และญาติคนที่ ๑ เสีย ชีวิตไปแล้ว ๓ ปี ญาติคนที่ ๒ ได้เสียชีวิตตามไปอีก หลัง จากครบ ๓ ปีแล้ว อยากถามว่า ท่านผู้ที่เสียชีวิต ๒ คนนี้ จะได้เจอกันหรือเปล่า

ตอบ ข้อนี้ไม่แน่หรือ คนเราก็เป็นไปตามกรรม ไม่รู้ว่าคน เหล่านั้นทำกรรมอะไรสม่าเสมอกันหรือเปล่า มีความผูกพัน ที่จะไปยึดเหนี่ยวกันไว้ได้หรือไม่ มีเงื่อนไขอยู่มาก แต่ถ้าเขา มีคุณธรรมหรือความซื่อความดีระดับใกล้เคียงกัน ใจผูกพันกัน โอกาสที่จะไปเกิดร่วมกันอาจเป็นไปได้ แต่ไม่ใช่ลงตัวข้อยุติ เสมอไป พูดอย่างมีข้อแม้ ถ้าบุญบาปอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ก็มีโอกาที่จะเกิดร่วมกันได้ เหมือนกับคนๆ หนึ่ง ฆ่าคนตาย ถูกศาลตัดสินประหารชีวิต ต่อมาอีก ๓ ปี มีคนๆ หนึ่งไป ฆ่าคนตายแนวเดียวกัน ถูกศาลตัดสินประหารชีวิต พวกนี้ ไปอยู่ในแดนเดียวกัน ส่งมาอยู่แถวบางขวางด้วยกัน พวก มหันตโทษมาอยู่ที่แถวบางขวาง บาปบุญที่คนทำไว้ระดับ ใกล้เคียงกันก็มีลักษณะอย่างนั้น

๓๔. ถ้าเราเคยทำผิดคิดร้ายแล้วมีคนรู้แล้วตักเตือนเรา แต่เรายังไม่ลืมหิริความผิดที่ทำไว้ มันยังฝังใจจำ

ตอบ ที่จริงมันอยู่ที่คนนะ จะจำอยู่ระยะหนึ่ง ในที่สุดต้องพยายามลืมหิริ เพราะว่าเราไปแก้ไขอะไรไม่ได้ ไปกลุ้มไปวิตกกังวลไปเสียใจ แก้ไขอะไรได้แล้ว สิ่งที่ผ่านมาไปแล้วใช้เป็นบทเรียนเท่านั้น สำนึกระมัดระวังไม่กระทำเช่นนั้นต่อไป แต่เราไปแก้ไขอดีตไม่ได้หรอก ชีวิตเราก็เดินไปข้างหน้า เราใช้อดีตเป็นบทเรียนเสริมสร้างสำนึกที่จะเว้นในสิ่งที่เคยมีปัญหาในอดีต แล้วประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เคยสร้างสรรค์พัฒนาในอดีต ใช้อดีตเป็นครู ไม่ได้ใช้วิตกกังวลกลัดกลุ้ม

อยากถามท่านว่า ทำอย่างไรจึงจะลืมหิริความผิดนั้น ทั้งที่เราสำนึกผิดแล้วและเลิกแล้ว อย่างที่ว่าเป็นคือเราไม่ใส่ใจทำความดีต่อไปเรื่อยๆ นานๆ ไปลืมหิริเอง อย่าไปคิดมากคิดไปมันแก้ไขไม่ได้ ปัญหากว่าถ้าเราไปคิด ก็ต้องตั้งคำถามว่า คิดทำไม คิดไปแล้วได้ประโยชน์อะไร แก้ปัญหาอะไรได้บ้างไหม เมื่อแก้ไขไม่ได้จะไปคิดให้เสียเวลาทำไม ในที่สุดก็ลืมหิริไปเอง เพราะว่าตามความจริงตัวสัญญาคือความจำนี่ ไม่เที่ยงโดยสภาพของมัน ที่มันดำรงอยู่ได้ เพราะเรามาคิดบ่อยๆ มานึกบ่อยๆ พบเห็นบ่อยๆ เลยไม่ลืมหิริ ตามปกติเราก็ลืมหิริมากแล้ว สิ่งต่างๆ ที่ผ่านมา ตัวเราจำได้หมด ไม่ใช่ธรรมดาแล้ว อ่านหนังสืออะไรๆ บางทีเราก็จำได้ไม่ถึง ๑๐% ของหนังสือเล่มหนึ่ง สัญญามันไม่เที่ยงอยู่แล้ว แล้วเรื่องไม่ดีก็ควรปล่อยให้ลืมหิริ หายไปเลย

๓๕. **อยากทราบว่า**การที่เราทำบุญสะสมในชาตินี้ เช่น สร้างโบราณสถานถวาย ชาติหน้าหรือต่อไปจะได้รับ หรือเปล่า

ตอบ ที่จริงพวกเหล่านี้ส่วนหนึ่งเราได้รับในปัจจุบัน คนที่ให้ทานในลักษณะอย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในชุดหนึ่งว่า

การให้ข้าวน้ำเป็นการให้กำลัง การให้เสื้อผ้าเป็นการให้ผิวพรรณ การให้ยานพาหนะเป็นการให้ความสุข การให้ประทับเป็นการให้สติปัญญา ให้ที่อยู่อาศัยก็ชื่อว่าให้ทุกสิ่งทุกอย่าง

เพราะว่าที่อยู่มันให้สำเร็จประโยชน์หลายๆ อย่าง ถ้าจะให้ธรรมะยิ่งไปใหญ่เลย จะมีผลที่ดีเลิศ แล้วมีสติปัญญาที่ดีขึ้น อานิสงส์ของการทำความดี ส่วนหนึ่งก็ได้ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งก็ยกยอดไปให้ในชาติหน้า ส่วนหนึ่งก็ไปให้ในชาติต่อไป บาลีท่านเรียกว่า

ทิฏฐธัมมเวทนียกรรม กรรมที่จะให้ผลในชาตินี้
อุปปีชชเวทนียกรรม กรรมที่ยกยอดไปให้ผลในชาติหน้า

อปราประเวทนียกรรม กรรมที่จะให้ผลในภพชาติต่อไป ดีหรือไม่ดีก็จะมีลักษณะอย่างนั้น

๓๖. อยากทราบว่า การที่เราจะไปไถ่บาปด้วยการไปวัด ทุกวัน จะไถ่บาปที่เราทำไว้ได้หรือไม่

ตอบ เป็นการเพิ่มความดี ไม่ใช่ไปไถ่บาป แต่เมื่อความดีเพิ่มขึ้น ความชั่วไม่เติบโต จะเหมือนกับเราตักน้ำในสระอันชุ่ม เราต้องการให้น้ำในสระใส ก็ทำได้ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือ สูบของเก่าทิ้งให้หมด แล้วก็ลอกโคลนตมต่างๆ ออกให้มาก แล้วสูบน้ำใสใสเข้าไป เราก็ได้น้ำใสในสระนั้น แต่อีกวิธีหนึ่ง สูบน้ำใสใสเข้าไป น้ำใสจะทำหน้าที่สลาย ปริมาณต้องมาก หน่อยนะ ปริมาณจะไม่เท่ากับประเภทแรก ปริมาณก็ต้องมาก พอสลาย ส่วนขุ่นข้นก็ตกตะกอนไม่มีโอกาสที่จะทำพิษทำภัย ถ้าเราไม่ไปกววนแรงๆ ให้มันขุ่นขึ้นมา ยิ่งสระน้ำใหญ่ๆ ยิ่งทำให้ขุ่นได้ยาก ถ้าน้ำมากๆ ศาสนาพุทธไม่ได้ถือว่าบาปล้างได้ แต่ถ้าบาปไม่มาก เหมือนกับเราเอาน้ำสกปรกสกาดโครมลงไปในสระน้ำหรือในแม่น้ำที่สะอาด ประเดี๋ยวจะถูกสลายหมด เพราะตกตะกอนไป ไม่มีโอกาสที่จะไหลขึ้นมา พระพุทธเจ้า ทรงใช้คำว่า **กรรมพอประมาณ** ไม่ใช่กรรมใหญ่ๆ กรรมใหญ่ๆ ไม่ได้หรอก ต้องเข้าใจว่ากรรมนี้ไม่ใช่พระพุทธเจ้า ทรงสร้างขึ้น อยู่ที่เจตนาของเราที่เราทำ ถ้าเป็นบาปในรูปที่เป็นบาปสากล เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในทางประเวณี พูดเท็จนี้ พวกนี้พวกบาปสากล บาปสากลก็แก้ไขไม่ได้ จะต้องให้ผลของมันมากน้อยก็ไม่รู้

๓๗. การที่เราทำบุญอุทิศไปให้ญาติแล้ว ญาติจะได้รับหรือเปล่า

ตอบ เรียกว่าได้ประสบความสำเร็จตามสมควรแก่สถานะของท่าน หมายความว่าญาติพี่น้องเราไม่ได้อยู่ในจุดใดจุดหนึ่ง ไม่ได้เป็นผีเป็นเปรตไปทั้งหมด ถ้าได้ในรูปอาหาร ญาติประเภทที่เรียกว่า พรทัตทุปชีวีเปรต คือเปรตที่จะดำรงชีวิตด้วยการทำบุญอุทิศของญาติพี่น้อง ไม่อย่างนั้นก็จะหิวโหย แต่เปรตบางประเภทไม่ใช่อย่างนั้น คือว่าชีวิตบางประเภท เขามีอาหารของเขา เขามีที่อยู่ของเขา ไม่ออกมาในรูปของอาหาร แต่จะออกมาในรูปของพร ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ อายุก็จะยืนขึ้น ความสุขก็จะมากขึ้น วรรณะก็จะผ่องใสขึ้น กำลังจะดีขึ้น เป็นอธิบดีคือจะเป็นใหญ่ขึ้น และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสเป็นทิพย์ประณีตขึ้น รวมแล้ว ๑๐ อย่างที่เรียกว่า สวรรค์ สมมติว่าเขาไปเกิดในสวรรค์ ถ้าไปอยู่ในภพภูมิเหล่าอื่น ก็ลดความรุนแรงลงไป ถ้าท่านรับทราบอนุโมทนาที่ยิ่งดี แต่ไม่ใช่ว่าไปแก้ไขบีบเดียวเสร็จ ขึ้นอยู่กับบาปกรรมของท่าน ขึ้นกับความดีของท่าน แต่ถ้าออกมาในรูปอาหาร ญาติพี่น้องเหล่านั้นต้องเกิดอยู่ในกำเนิดของเปรต พวกนี้จะได้ในรูปอาหาร คือความอิ่ม

เคยพบเรื่องคนบางคนที่เขาไม่ใช่ถึงกับตาย สลบนานๆ ไปพบเห็นเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้มาเป็นทำนองว่า ไปกินอาหารเลย อาหารที่เขาเช่นสรวงอะไรต่างๆ ก็ไปกินเลย เพราะว่าคนอุทิศกุศลให้แก่เขา แล้วพวกเหล่านั้นก็มีสิทธิ์ที่จะกิน นี่เป็นเรื่องเล่า

๓๘. ทำไมคนที่ตายบางคนจึงเผาไม่ไหม้

ตอบ ไม่จริงหรอก ไหม้ทั้งนั้นแหละ เพียงแต่ว่า บางครั้งไหม้ยากหน่อย บางครั้งก็มีปัญหาอะไร ไฟแรงๆ ก็เผาไหม้ด้วยกันทั้งนั้น ในสมัยนี้เครื่องวางของขลังต่างๆ ก็มีการพูดกันเล่าลือกัน บางทีก็ลูกเล่น คือแก้งไม่เผา ต้องการจะเก็บศพเอาไว้หาประโยชน์เพื่อตัวเอง หรือว่าต้องการจะให้เป็นอนุสาวรีย์ ต้องการตั้งคนเข้าวัด ส่วนมากเผาไม่ไหม้มักจะเป็นพระเผาไม่ไหม้ ลูกศิษย์จะมีลูกเล่นเยอะ คือสังฆารทั้งหลายเป็นดินน้ำลมไฟ เผากับไฟมันก็ไปด้วยกัน ลองสังเกตธาตุไฟจะทำลายได้หมด แม้ธาตุดินมันก็ทำลายได้ ธาตุน้ำมันก็ทำลายได้ ธาตุลมมันก็ทำลายได้ แต่ต้องมีปริมาณมาก ธาตุเหล่านี้ยิ่งใหญ่ด้วยกัน ใครมากกว่าก็ทำลายฝ่ายหนึ่งได้ เช่นลมมากกว่าก็เขย่าน้ำ เขยาดินกระเทือนจนเกิดไฟขึ้นมาก็ได้ เป็นเรื่องของความเชื่อ ก็มีบางกรณี มาเผาตุ้มมันก็ไหม้ทั้งนั้น

๓๙. ถ้าคนเราฆ่าสัตว์ที่เป็นอาหารของมนุษย์ จะเป็นบาปหรือไม่ ถ้าจะล้างบาปจะทำอย่างไร จะล้างบาปได้หรือไม่

ตอบ คือฆ่าทุกชนิดบาปทั้งนั้น อย่าไปอ้าง นี่เป็นเรื่องสากลอย่างที่บอกว่าบาปสากล อยู่ที่ประทุษร้ายต่อชีวิต ประทุษร้ายต่อทรัพย์ ประทุษร้ายในทางเพศ พูดจาโกหก หยาบคาย ยุยงให้เกิดความแตกแยก เพื่อเจ้า พวกนี้อยู่ในพวกอกุศลกรรมบถ

๗ ข้อแรก เป็นบาปสากล ไม่ได้ยกเว้นให้แก่ใคร ใครทำก็ผิด
ทั้งนั้น ผิดทุกศาสนาด้วย

ปัจจุบันถ้าเราลองสังเกตให้ดี ศิลปินที่จริงรักษายากขึ้น
แม้แต่ชีวิตในชนบท เขาก็มีสัตว์เหล่านี้ที่ตายแล้วขายกันที่ตลาด
หลบๆ เลี่ยงๆ ไป ก็ไปซื้อหา พวกเนื้ออะไรต่างๆ ที่เขาซื้อขาย
กันอยู่ในตลาด อย่าถึงกับลงทุนทำบาปบ่อยๆ ไม่ดีหรอก
เพราะว่าเราก็ทำบาปอะไรอยู่มากแล้ว อะไรพอหลบๆ ได้
ก็หลบๆ เลี่ยงบ้าง ชีวิตของคนเราถ้าพยายามรักษาศีล ๕
ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้จะดีมาก สังเกตดูเวลานี้ปัญหา
ใหญ่ที่กำลังปรารภกันก็คือ ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเรื่อง
สิ่งเสพติด ผิดศีลข้อที่ ๓ กับผิดศีลข้อที่ ๕ ถ้าเราไม่สำส่อน
ทางเพศ โอกาสที่จะติดเชื้อเอดส์ก็น้อยลง น้อยลงมาก ๘๐
กว่า% จนถึง ๙๐% ที่ติดกันทางเลือด สิ่งเสพติดถ้าเรา
จะสมานานศีล รักษาศีลข้อสุรา เราก็ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

ปัญหาการละเมิดศีล ๕ เป็นทั้งเศรษฐกิจ ทั้งสังคม
ทั้งการเมือง ทั้งการทหาร กระทบหมด ผิดหมดเลยใน
เรื่องศีลทั้ง ๕ ข้อ แต่ว่าคนเราไม่มองในเนื้อหาสาระว่า โลก
ร่มเย็นดับเข็ญได้ ด้วยหลักของพระศาสนา แล้วไม่ต้อง
เอาอะไรมาก ขอให้งดเว้นเรื่องศีลให้ได้ก่อน พยายามช่วย
กันรักษาศีลข้อที่ ๕ ข้อนี้แหละ ไม่ต้องไปนับศีลอื่น เราจะ
เห็นว่าอย่างศีลข้อ ๖ ชัดเจน เศรษฐกิจชัดเจนมาก สมมติว่า
คนไทยเราเกิดรักษาศีล ๘ กัน วันพระหนึ่งสมมติว่ารักษา

สัก ๓๐ ล้านคน ประหยัดข้าวได้วันพระหนึ่ง ๓๐ มีต่อ ๑ คน
อาหารจะเหลือมหาศาล เอาไปส่งขายข้างนอกก็ได้ เอาไป
ช่วยคนยากจนก็ได้ เอาเงินตราต่างประเทศก็ได้ แก้ปัญหา
สังคมก็ได้ แก้ปัญหาเศรษฐกิจก็ได้ เห็นไหมคือมองลึกซึ่ง
มีประโยชน์มหาศาลมากๆ แต่เราไม่เคยนำมาขึ้นโต๊ะมา
อภิปรายพูดกัน พระเองก็ไม่ค่อยอรรถาธิบายขยายมองผล
แรงให้เห็นที่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
ความมั่นคงในด้านต่างๆ ปัจจุบัน เราสาวให้ดี จะพบว่า
ล้วนมาจากความบกพร่องในศีล ๕ ประการเป็นฐานใหญ่

ถ้าเราพยายามรักษาศีลกันเสียบ้าง รักษาศีล ๕ ข้อ
ให้ได้ แม้จะไม่ครบทุกข้อ ก็พยายามทำให้ได้มากที่สุดเท่า
ที่จะมากได้ ความดีงามต่างๆ ที่เราเรียกร้องต้องการกัน
ปรารถนา กัน ก็จะเกิดขึ้นภายในสังคม

เราต้องการสังคมสันติ

ต้องการอยู่ร่วมกันด้วยความเป็นมิตร

เป็นสังคมของความเป็นพี่เป็นน้อง

เรียกร้องต้องการกันมาก ปรารถนา กันมาก แต่เอา
เข้าจริงทำไม่ค่อยได้ บางทีก็สลดหดหู่เหมือนกัน แม้แต่ภายใน
วัดวาอารามต่างๆ ก็แบ่งเป็นเราเป็นเขา เป็นพวกเราพวกเขา
รังเกียจเดียดฉันท์กัน

วันก่อนไปเจอหลวงพ่อวัดอรุณราชวราราม ในงานศพ
สมเด็จพระมหามุนีวงศ์ ท่านเล่าถึงสมเด็จพระสังฆราช
สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ดิม) เขาบอกว่าท่านไม่ค่อยพูด เป็นพระ

มาจากจังหวัดสุราษฎร์ รู้สึกจะเป็นสมภารวัดสุทัศน์ ก็มีพระ
มาขออยู่ คนเขาไม่ยอมให้ อยู่ ท่านก็บอกว่า

วัดนี้เขาสร้างให้พระนะ ให้พระอยู่จากจตุรทิศ พระ
มาขออยู่ไม่ให้ อยู่ แล้วท่านใช้คำแรงว่า “แล้วจะให้หมา
ที่ไหนมันอยู่ละ”

ซึ่งมาก ท่านพูดดีมาก ๆ

๔๐. เมื่อข้าพเจ้านั่งสมาธิแล้ว นิมิตเห็นแสงสีเขียวและ
เห็นเทียนเล่มหนึ่งโผล่ขึ้นมาเป็นเทียนสีขาว แสงเทียนก็
สีขาว จากนั้นก็มีจักรหมุนเป็นเหมือนภาพนิมิต แล้ว
ก็มีองค์พระพุทธรูปลอยเข้ามาใกล้ ๆ ตัว มีทั้งองค์เล็ก
องค์ใหญ่หลายองค์มาก สักครู่ก็เห็นเป็นแสงสีม่วง แล้ว
ก็เห็นเป็นสีขาวมาไหว้พระ พอจะลืมตาขึ้น ก็เห็นเศียร
ของเทวดาลอยเข้ามาทั้ง ๒ ตา และมีแสงสีทองอยู่รอบ
เศียรนั้น อยากจะถามถึงความหมาย สิ่งที่ข้าพเจ้านิมิต
เห็นว่ามีความหมายว่าอย่างไร

ตอบ ท่านสาธุชนที่สนใจศึกษาปฏิบัติเรื่องกรรมฐานมา คงจะ
เจอภาพหลากหลายด้วยตัวของตัวเอง ที่จริงภาพเหล่านี้เขา
เรียกว่า นิมิต แต่ว่าการจะตัดสินว่าเป็นนิมิตหรือไม่เป็นนิมิต
บางทีพูดยากเหมือนกัน เพราะบางครั้งอาจจะเป็นเรื่องที่
สืบเนื่องมาจากการฟังในส่วนของปริยัติหรืออ่านในส่วนของ
ปริยัติ แล้วมีความปักใจฝังใจอยู่ในสิ่งเหล่านั้น พอจิตสงบ

ก็เหนียวหนักขึ้นมา แล้วปรุงต่อ ก็เกิดเป็นภาพขึ้นมาเป็นจินตภาพ คือภาพที่เกิดขึ้นมาจากความคิด

บางครั้งเป็นเรื่องอารมณ์ในอดีตที่เราเก็บสะสมไว้ จิตจัดมาเป็นระบบเราเหนียวหนักตริกหนักที่ท่านเรียกว่าปรุงคิด คิดปรุงออกมา แล้วออกมาในลักษณะต่างๆ แต่ฟังสังเกตว่า นิमितเหล่านั้นค่อนข้างดี ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร จะจริงเท็จ ก็ช่าง เพราะจริงๆ นิमितไม่ใช่เรื่องจริง ชอบใจหลวงปู่ดุลย์ ได้อ่านหนังสือของท่านที่เขารวบรวมเอาไว้ พระเถระรูปนี้ พุดน้อยสั้นๆ แต่ว่าแต่ละประโยคคม แนวเดียวกับหลวงปู่แหวน หลวงปู่แหวนจะพุดสั้นๆ แต่ละประโยคมีความลึกซึ้ง มีความแหลมคม

หลวงปู่ดุลย์ท่านบอกว่า

เขาเห็นจริง แต่ว่าสิ่งที่เขาเห็นไม่จริง

เพราะฉะนั้นแม้จะเป็นนิमित คือนิमितจริงๆ ที่เกิดขึ้นจากจิตสงบเป็นจริง ก็เพียงแต่บ่งบอกว่าการปฏิบัติของเราก้าวหน้า มาจนถึงกับเห็นนิमित แต่การเห็นนิमितนั้นจะเหมือนกับเรา เข้าไปในที่ใดที่หนึ่งแล้ว ก็พบทิวทัศน์สวยงามริมทางเป็นอัน มาก ชอบใจบ้างไม่ชอบใจบ้าง สวยบ้าง ไม่สวยบ้าง แล้ว ถ้าเราติดใจในส่วนที่สวยๆ นิमितเหล่านี้เราจะเห็นว่าสวยๆ มาก ก็ทำให้เราไปถึงจุดหมายปลายทางช้าลง ดีไม่ดีก็จะติดอยู่ในที่ตรงนั้น พอติดนานเข้า ปัญหาเรื่องกรรมฐานบางอย่าง ก็เรียกว่าใช้บริกรรมนิमित บริกรรมภาวนา สมมติว่าภาวนา บอกรุ กุทโธ แล้วตาเรามองอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ เช่น

มองสี มองแสง หรือมองวัตถุ มองวัตถุใดๆ เช่นมองดวงแก้ว หรือมองแก้ว เราจะเห็นว่าเป็นกรรมฐานที่ซ้อนกรรมฐาน ภาวนาพุทโธนั้นเป็นพุทธานุสติ แต่ไปเพ่งมองเข้าจะกลายเป็น กสิณ นั่งดูอย่างนั้นก็กลายเป็นกสิณ ตัวกสิณที่เรามองนั้น ในตอนแรกเราก็จะบริกรรม แต่สิ่งที่เรานำมาบริกรรมนั้นเป็น อнуสติ คือเป็นพุทธานุสติ แต่ตาที่เพ่ง สิ่งเหล่านี้เพ่งไปเพ่งมา ดูไปดูมา ในที่สุดก็ติดตาเขาเรียก อุดคคหนิมิต พอนิมิตติดตา แล้ว ก็ภาวนาไปเรื่อยๆ นั่งไปเรื่อยๆ พอถึงจุดหนึ่งจะเกิดเป็น ปฏิภาคนิมิต คือนึกขยายส่วน ย่อส่วน เล่นพลิกแพลงต่างๆ มากมาย สามารถจะมองเห็นพระพุทธรูปเป็นเส้นๆ ก็ได้ ก็เห็นจริง แต่สิ่งที่เราเห็นไม่จริง พระพุทธรูปลอยอยู่บนท้องฟ้า เป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว อันนี้ก็คือสิ่งที่เพียงแต่ทำความเข้าใจว่า ในการปฏิบัติทางจิตนั้น จะมีปรากฏการณ์พิเศษ แต่ว่าต้อง เข้าใจไว้ด้วย เพราะตราบไต่ที่เรายังไม่เป็นพระโสดาบัน อย่า ไปคิดว่ามันจริง มันถูก เพราะตัวที่เราจะต้องดูจริงๆ นั้น มิใช่ ดูตรงนั้น เราจะต้องมาดูที่สภาพจิตของเราว่า ถ้าเรามีสมาธิ เราต้องไม่โลภ

สมาธิเป็นปฏิปักษ์กับกามฉันท์ กามฉันท์ก็คือกิเลส ประเภทโลภะ แต่อาจจะออกมาในแนวของกามราคะ หรือ ออกมาในแนวของโลภะ อยากได้นั้น อยากเห็นรูป อยากฟัง เสียง อยากดมกลิ่น อยากลิ้มรส อยากถูกต้องเย็นร้อน อ่อนแข็ง ถ้าเป็นทางเพศ เรียกว่าราคะ ถ้าเป็นวัตถุสิ่งของ เขาก็เรียกว่าโลภะ ก็ครีอกัน หมายความว่า ถ้าจิตไม่สงบจริง

การดูไม่ใช่ดูตรงนั้น ต้องดูที่จิตของเรา ปัญหาที่ยุ่งๆ ที่เอามาพูดกัน บางคราวกลายเป็นความขัดแย้ง ถกเถียง อภิปรายกัน บางที่เราไปเห็นอะไรเข้าก็จะบังคับให้คนอื่นเชื่อ ด้วย เราก็เชื่อของเรา อย่าไปบังคับคนอื่นเขา เขาไม่เชื่อบางที่เราโกรธ นี่ถือเป็นปัญหา การปฏิบัติกรรมฐาน ที่จริงเหมือนกับรักษาโรค คือหมายความว่าเมื่อโรคอย่างหนึ่งหายแล้ว จะต้องไม่มีโรคแทรกซ้อนเกิดขึ้น ถ้ามีโรคแทรกซ้อน ก็แสดงว่าเรากียังไม่หาย สิ่งที่เราเห็นในกรรมฐานนั้น ถือว่าสักแต่ว่าเห็นไป อย่าไปยึด อย่าไปติดอะไร แต่ถ้าเห็นความสงบภายในจิตแล้ว จะต้องพยายามสัมผัสให้ลึกขึ้นไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นสงบ แล้วกลายเป็นสงบ แล้วกลายเป็นจางคลายจนถึงกับหมดไป ก็แน่นอนละหมด ด้วยสมาธิไม่หมดหรือกมันหมดด้วยระดับของวิปัสสนา ระดับของปัญญา

๔๑. ถ้าเรากรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศล แม่เมตตาไปให้แก่ผู้ที่ยายไป เราจะทราบได้อย่างไรว่าบุญกุศลที่เราส่งไปให้ผู้ตายจะได้รับ

ตอบ การทำบุญ ประเด็นสำคัญว่ากรรมใดใครก่อนคนนั้นก็รับกรรมไป ที่เราเรียกว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การทำบุญและอุทิศส่วนกุศลที่เรียกว่า **ปัตติทานมัย** คือบุญสำเร็จด้วยการอุทิศส่วนของความดีแก่ผู้ที่ยายไปแล้ว ภารกิจของเรา เราทำเสร็จแล้ว เราเพิ่มบุญให้แก่เราแล้ว การที่เราตั้งใจอุทิศกุศลส่งไปให้เขานั้น ความจริงเราเพิ่มบุญให้แก่เราด้วย

พระพุทธเจ้าทรงใช้คำว่า **ผู้ให้ก็จะไม่ไร้ผล** ส่วนญาติพี่น้อง เราจะได้รับหรือไม่ได้รับ โดยธรรมชาติจริงๆ เขาก็ได้รับ อยู่แล้วถ้าเขาจะอนุโมทนา ถ้าเขารับจริงๆ หมายความว่า เขารับทราบการอุทิศส่วนกุศลของเรา แล้วอนุโมทนาในส่วน ที่เราอุทิศกุศลส่งไปให้ เขาจะได้ด้วยการอนุโมทนาของเขา

ภาพเหล่านี้ต้องมองเหตุการณ์ปกติธรรมดา เหมือน กับเราส่งข่าวไปถึงญาติพี่น้องโดยได้ส่งผ่านคนใดคนหนึ่ง ญาติพี่น้องของเราพอรู้ก็บอกต่อๆ กันไป เขาอาจจะไม่รับรู้เป็น คนแรก แต่ว่าคนอื่นที่รับรู้ก็มี ในที่สุดคนเหล่านั้นเขาจะบอก ต่อๆ กันไป การกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล เราไม่ได้เจาะจง เฉพาะพ่อแม่ของเราคนเดียว ต้องการอุทิศส่วนกุศลให้ทั้งนั้น ถึงจุดหนึ่งอุทิศเป็นรูป **สัพเพสัตตา สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง** หมายความว่า

คนเหล่านั้น เมื่อเขาได้รับทราบว่าเรากรวดน้ำอุทิศ ส่วนกุศลไปให้เขาด้วย ให้พ่อแม่ปู่ย่าตายายวงศาคนญาติ ของเราด้วย เขาก็อนุโมทนาในส่วนบุญ เขาก็มีความสุขขึ้น สำนึกคุณเรา เขาก็บอกให้ญาติพี่น้องของเรา ญาติก็ อนุโมทนา ท่านก็รับส่วนบุญ ส่วนบุญที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้ บางทีออกมาในรูปอายุ วัฒนโณ สุขัง พะลัง อย่างที่เราว่า **มีอายุทิพย์ มีวรรณะทิพย์ มีสุขทิพย์ มีกำลังทิพย์ขึ้น เป็นอธิบดีคือเป็นใหญ่ ได้รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ** ที่ดีรวม ๑๐ อย่าง ที่เพิ่มขึ้น ก็ดีขึ้น เป็นภารกิจที่เราต้องทำ ถ้ามัวคิดอะไรมากไปมันจะทำไม่ได้หรอก อย่างไม่มีอะไร

เราก็ไม่ไ้ผล เราก็เพิ่มบุญให้แก่เรา แต่ด้วยธรรมชาติจริงๆ ญาติพี่น้องเรามีมากไปหมดที่ตายไป เรากรวดน้ำอุทิศไปให้เขา เขาบอกกล่าวตัวเอง ไม่ต้องไปห่วงขนาดนั้น เขาบอกกล่าวตัวเอง เป็นภาพชีวิตธรรมดาๆ ลองนึกดูก็แล้วกัน การครองชีวิตที่เราเป็นฆราวาส เรื่องเป็นอันมากที่เราไม่รู้ เป็นคนที่เท่าไรก็ไม่รู้ บอกกล่าวถ่ายทอดกันไปเรื่อยๆ พอถึงจุดหนึ่งเราก็รับรู้ในเรื่องเหล่านั้น บุญกุศลที่อุทิศให้กันก็มีลักษณะอย่างนั้น ท่านเหล่านั้นต้องได้รับทราบเร็วหรือช้าเท่านั้น เมื่อท่านอนุโมทนาเท่านั้น จึงจะได้รับผล แต่เราเองได้เพิ่มบุญเราแล้วในขณะนั้นๆ

๔๒. ถ้าในชาตินี้ได้เป็นแม่ลูกกันแล้ว ชาติหน้าจะได้เป็นพ่อแม่ลูกกันอีกหรือไม่

ตอบ ข้อนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการครองชีวิต ระหว่างพ่อแม่ลูกของบุคคลเหล่านั้น ข้อนี้พระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงบุคคลบางกลุ่มที่เขาเกิดร่วมกันมาตลอด เป็นสามีภรรยากันมาตลอด หรือเป็นพ่อแม่ลูกกันมาตลอดต้องอาศัยพื้นฐานของคุณธรรมหลัก ๔ ประการ ทั้งด้านบวกด้านลบ คือมีศรัทธา สม่ำเสมอกัน มีศีลสม่ำเสมอกัน มีจาคะความเสียสละสม่ำเสมอกัน มีปัญญาสม่ำเสมอกัน สมมติว่าถ้าเสมอกันในด้านสูง ก็แสดงว่าภูมิธรรมภูมิจิตเขาสูง ไปเกิดร่วมกันในภพในชาติที่สูง เช่นเป็นมนุษย์ระดับนำ บ้างเกิดในสุคติโลกสวรรค์เป็นต้น แต่ถ้าหากว่าธรรมเหล่านี้ลดต่ำลงมา บางที่ไม่ถึงกับเป็นอาการของศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา แสดงว่า

ภูมิจิตเขาต่ำ จะบังเกิดในภพที่ต่ำ อาจจะเป็นมนุษย์ที่มีความ
ลำบาก อาจจะเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปรต เป็นอสุรกาย
อาจจะตกนรกไปเลยก็ได้

จุดนี้ถือว่าเป็นฐานที่สำคัญ

อีกประการหนึ่ง ต้องมองในแง่ความจริงว่า พ่อแม่ลูก
บางครั้งตายผิดจังหวะ เช่นลูกตายก่อนพ่อแม่ไปตั้ง ๒๐ ปี
สมมติว่าไปเกิดเป็นมนุษย์ไม่มีทางที่จะเกิดเป็นลูกพ่อแม่ ใน
ชาติปัจจุบัน เพราะเราเกิดเสียก่อนแล้ว

ในการเกี่ยวข้อกัน ถ้าเราลองสังเกตเรื่องชาดก มีบาง
เรื่อง ระยะเวลาๆ ที่พระโพธิสัตว์ท่านบำเพ็ญบารมีครบครัน
ของท่านนั้นมีความเห็นคล้ายตาม ทำตามด้วยกัน จะพบว่า
พระโพธิสัตว์กับพระนางพิมพา เป็นคู่สามีภรรยากันมานาน
มาก พระราहुลกับพระอุบลวรรณาก็เป็นลูกกันมาตลอด แต่
ว่าชาติเป็นพระเวสสันดร พระนางมัทรีกับพระเวสสันดรตาย
ไปก่อน บังเกิดที่สวรรค์ สวรรค์ก็ไม่ได้เกิดเป็นพ่อแม่ลูกกัน
แต่ในชาติที่เป็นกัณหาชालีนั่นเอง กัณหาไม่พอใจพ่อที่บริจา
คตัวเองไปให้แก่ชูชก ชาลีไม่พอใจในตอนหลัง จึงตั้งจิต
อธิษฐานไม่ขอเป็นพ่อแม่ลูกพี่น้องกันอีกต่อไป

ในชาติที่พระเวสสันดรไปเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ พระ
นางมัทรีก็ไปเกิดเป็นพระนางยโสธราพิมพา ได้แต่งงานกัน
ชาลีเองไปเกิดเป็นพระราहुलगุมาร แต่ว่านางกัณหาไปเกิดเป็น
พระอุบลวรรณาเถรี ลูกเศรษฐีในเมืองสาวัตถี ก็แสดงว่าแยก
กัน แต่เรื่องบุญบารมีที่สร้างสมอบรมกันมานั้นก็คือบุญบารมี

ในที่สุด พระอุบลวรรณเถรีก็บรรลุ มรรคผลเป็นพระอรหันต์ และเป็นพระอรหันต์ระดับนำ เป็นอัครสาวิกาทิเลิศ ในทางฤทธิ์ของพระพุทธเจ้า แต่กล่าวโดยภาพรวม เมื่อเราต้องการจะเกิดเป็นพ่อแม่ลูกกัน ทางที่ดีก็ควรที่จะเพิ่มพูนเหตุหลัก เมื่อเห็นพ่อแม่มีศรัทธา ก็พยายามมีศรัทธา พ่อแม่มีศีล ก็พยายามมีศีล พ่อแม่มีน้ำใจเสียสละ ส่งเสริมสนับสนุนร่วมกันเสียสละ พ่อแม่มีปัญญา ก็พยายามพัฒนาปัญญาของตัวเองขึ้นไปตามปกติแล้วพ่อแม่มักจะตายก่อนลูก โอกาสที่เราจะเกิดเป็นพ่อแม่ลูกกันจึงมีอยู่สูง แต่ตามปกติแล้ว ถ้าหากว่าคนเราทำบุญใกล้เคียงกัน ก็อยู่ในแวดวงศาคณาญาตินั้นแหละ จะเป็นอะไรกันก็ไม่ทราบ แต่ถ้าเรามองภาพโดยรวมของสังสารวัฏ พระพุทธเจ้ารับสั่งว่า

สัตว์โลกทั้งหลายในโลกนี้ ไม่มีใครที่ไม่เคยเกี่ยวข้องกัน เป็นพ่อแม่ลูก เป็นเพื่อนฝูง เป็นญาติสนิทมิตรสหาย เป็นเพื่อนร่วมสำนัก เป็นศัตรูกัน ในแต่ละชาตินั้น เคยพบกันในลักษณะต่างๆ ใกล้บ้าง ไกลบ้าง ห่างกันบ้าง หรือว่าใกล้ชิดกันบ้าง เป็นการบังบอกอะไรอยู่มากพอสมควร นกุลบิดา นกุลมารดา ได้กราบทูลถามว่าท่านทั้งสองนั้นรักใคร่สนิทสนมกันมาก อยู่เป็นสามีมารรยาก็มีลูกมีเต้าหลายคน แต่ไม่เคยทะเลาะกันเลย ต้องการจะเป็นสามีมารรยาก็อีกต่อไป กราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่าเป็นไปได้ไหม พระพุทธเจ้าก็รับสั่งเหตุดังที่กล่าวแล้ว คือการเป็นสามีมารรยาก็ต้องศรัทธาเสมอกัน ศีลเสมอกัน จาคะเสมอกัน ปัญญาเสมอกัน ถ้าไม่อย่างนั้น

ก็จะอยู่ในแวดวงระดับใกล้เคียงอย่างอื่นในรูปของวงศาคณาญาติ
ดังกล่าว แต่ไม่ห่างกันมากนัก ถ้าห่างกันมากนัก เป็นไป
ไม่ได้ คล้ายๆ กับเราเรียนหนังสือกับเพื่อนฝูงเรา เช่น

สมมติว่าเราจะมุ่งหมายไปสู่ที่ทำงานอย่างเดียวกัน เช่น
เป็นทหารบกด้วยกัน เป็นทหารเรือด้วยกัน เป็นนักศึกษา
มหาวิทยาลัยด้วยกัน ทำงานด้วยกัน บนเส้นทางของการ
ศึกษาเล่าเรียน สาขาวิชา การทำเกรด ความรู้ความเข้าใจ
ต่างๆ อยู่ระดับใกล้เคียงกัน หรือสม่ำเสมอเกินไปกันได้ตลอด
แต่ถ้าเพื่อนขยันเรียน เราไม่ขยันเรียน ต้องการจะไปจบตรง
นั้นตรงนี้ด้วยกัน ก็เป็นไปไม่ได้หรอก เพราะว่าจริงๆ แล้ว

สิ่งทั้งหลายมันเกิดขึ้นมาจากเหตุ ถ้าเราต้องการผล
อย่างไร เราก็ต้องสร้างเหตุ เมื่อต้องการเหตุให้เกิดผลกับ
คนหลายๆ คน ก็ต้องสร้างเหตุอย่างเดียวกัน จึงไปสู่จุดหมาย
ปลายทางที่ต้องการกันได้ คล้ายๆ กับเราต้องการจะไป
เชียงใหม่ด้วยกัน ยานพาหนะอาจจะต่างกันได้ แต่ว่าเรา
ก็มีจุดหมายว่าจะพบกันที่เชียงใหม่ต่างคนต่างไปก็ได้
แล้วพบกันที่นั่น

การมาเกิดในสังสารวัฏก็มีลักษณะอย่างนั้น เราอาจจะ
ปฏิบัติธรรมะข้ออื่น แต่ในที่สุดก็มาอยู่ในกรอบเดียวกัน คือ
กุศลธรรมเพิ่มขึ้น อกุศลธรรมลดลง ความสุขเพิ่มขึ้น
ความทุกข์ลดลง ภูมิจิตสูงขึ้น ชาติที่จิตจะไปอุบัติก็ สูงขึ้น
ภพที่จิตจะอยู่ก็สูงขึ้น เป็นเงื่อนไขเป็นกฎเกณฑ์ที่สามารถ
จะเทียบเคียงได้ แม้กับเรื่องอื่นๆ

๔๓. คนที่ผีเข้านั้นเข้าจริงหรือไม่ ถ้าเข้านั้นเกิดจาก สิ่งใดทำไมจึงเข้าได้

ตอบ ข้อนี้เรื่องความเชื่อ แต่เป็นเรื่องที่น่าสังเกตว่า คำถาม
ของนักเรียนเหล่านี้ เธออยู่ที่โรงเรียนขามสะแกแสง บ้านใหญ่
พิทยาคม สหภาพพิทยาคม ในจังหวัดนครราชสีมา สังคม
ในชนบทจะมีความเชื่อในแนวนี้อยู่สูง แม้แต่ในกรุงเทพฯ
เองก็มีความเชื่อในแนวนี้อยู่สูง อย่าลืมนะว่า การเข้าทรงนั้น
มีอยู่ทุกส่วนของโลก เป็นศาสตร์ลึกลับอย่างหนึ่ง แต่ยังคงศึกษา
ค้นคว้ากันไม่ได้ตลอด ไม่ใช่ ๑๐๐% แต่มีเปอร์เซ็นต์ที่ควร
ฟังอยู่บางระดับ ถ้าถามว่าเป็นไปได้ไหม บอกเป็นไปได้ แต่
ว่าไม่ใช่ ๑๐๐% คิดว่าแถวๆ ๑๐% ๕% แต่ต้องมีการพิสูจน์
ทดสอบทุกครั้ง ถ้าจะถามว่าทำไมจึงทำได้ เป็นรูปแบบ
พิธีกรรม คนที่เป็นร่างทรงจิตใจจะต้องอ่อนไหว มีความ
โน้มเอียงไปทางเชื่อสูง ในขณะที่เดียวกันจิตใจเขาก็พร้อมที่จะ
รับการทรงของสิ่งเหล่านั้น อาการเหล่านี้ก็เกิดขึ้นได้ ถ้าเรา
จิตใจแข็งและเราไม่เชื่อนี้ ทำไมขึ้นหรืออก แม้แต่เป็นอย่างนั้น
ก็เถอะ จะต้องพิสูจน์ทดสอบ อย่าไปเชื่ออะไรง่ายเกินไป
ถ้าจริงก็อยู่ในเกณฑ์ฟังได้ เพราะว่าท่านที่มาทรง ถ้าเป็นเทพ
ก็มีความถูกต้องตั้งถามอยู่ได้ระดับหนึ่ง แต่ทางที่ดีที่สุดเรา
ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเราเองดีกว่า มีการศึกษา มีการสอบถาม
มีการหาข้อมูลหลักฐานเรื่องต่างๆ ที่จะหาข้อยุติในเรื่อง
เหล่านั้น แต่ถ้าต้องการขวัญกำลังใจ ต้องเพิ่มปัญญาขึ้น
พอสมควร ไม่อย่างนั้นก็จะกลายเป็นงมงายจนมอบชีวิตจิตใจ
ไปให้แก่ร่างทรง ก็ยุ่งเหมือนกัน

๔๔. อยากจะทราบว่าคนเราเมื่อชาติก่อนทำบุญอะไร มาก่อนชาตินี้จึงได้เกิดมาเป็นพ่อแม่ลูกกัน

ตอบ อย่างที่บอกว่าอยู่ที่คุณธรรมหลัก ๔ ประการที่เราเรียกรวมๆ ว่า บุญเพกตบุญญตา คือมีบุญที่กระทำไว้ในกาลก่อน อย่างหนึ่ง เขาเรียกว่าบุญเพสันนิวาส คือเคยอยู่ร่วมกันมาใน กาลก่อน มีความรัก มีความผูกพันกัน มีความเกี่ยวข้องกัน กระทำความดีร่วมกัน หรือกระทำความชั่วร่วมกันก็ตาม โอกาสที่จะเกิดมาเป็นพ่อแม่ลูกกันมีก็ได้ แต่ลองสังเกตว่า บางที่เป็นลูกผลาญก็มี เป็นลูกรักษาก็มี เป็นลูกเชิดชูก็มี แสดงว่าสิ่งที่เป็นเหตุนั้นอาจจะมีหลายเหตุ บางครั้งก็อาจจะ อธิษฐานจิตเพื่อมาเกิดเป็นลูกล้างผลาญก็ได้ ตระกูลบาง ตระกูล ครอบครัวบางครอบครัวมีลูกเกิดขึ้นมาคนเดียวทำคน ปนเปื้อนหมด แต่ถ้าเกิดมาในระดับดีพอสมควร คือศรัทธาต้อง สม่่าเสมอกัน ศีลจะต้องสม่่าเสมอกัน ความเสียสละคือจาคะ ต้องสม่่าเสมอกัน ปัญญาต้องสม่่าเสมอกัน ถ้าสม่่าเสมอกันใน ด้านที่มากขึ้นประณีตขึ้น ภพภูมิก็จะประณีตขึ้น การเป็นพ่อแม่ ลูกก็จะอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข เพราะว่ามีปัจจัย ๒ ปัจจัย คือได้ทำบุญร่วมกันมาประการหนึ่ง เกิดเป็นพ่อแม่ลูกกัน ประการหนึ่ง แล้วปฏิบัติหน้าที่ของตนดี ลูกก็ทำหน้าที่ของตนดี พ่อแม่ก็ทำหน้าที่ของตนดี เป็นการเกื้อกูลต่อกันในชาติปัจจุบัน ความรัก ความเคารพ ความเทิดทูน การเพียรพยายามที่จะ ดูแลซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรกัน สร้างสรรค์บ้าน สร้างสรรค์

ครอบครัวให้อยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ที่เรียกว่าสร้างบ้านให้เป็น
สวรรค์วิมานเกิดขึ้นแล้ว

เมื่อทุกฝ่ายพยายามทำความดีเพิ่มขึ้นๆ โดยนัยดังกล่าว
โอกาสที่จะเกิดเป็นพ่อแม่ลูกกันในภพชาติต่างๆ เป็นร้อยชาติ
พันชาติ หลายๆ พันชาติก็ได้ ก็อย่างที่พระพุทธเจ้ารับสั่งว่า
ทั้งนกุลมารดา และนกุลบิดา พอเห็นพระองค์ก็ทักท้วงว่า
เป็นลูกทันที เพราะเคยเป็นพ่อแม่ลูกกันมา ๕๐๐ ชาติ เคย
เป็นลูกเป็นป้า ๕๐๐ ชาติ เคยเป็นน้ำเป็นอาอยู่ ๕๐๐ ชาติ
มีความผูกพันลึกซึ้งอยู่ในจิตใจ พอเห็นก็เกิดความพอใจ
เรียกหาเป็นลูก ทั้งๆ ที่ท่านรู้ว่าพระพุทธเจ้าเป็นใคร ยังเรียก
หาเป็นลูกอยู่ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ปฏิเสธ เวลาท่านทั้งคู่ตาย
พระพุทธเจ้าจัดการจาปนกิจศพให้ นั่นเป็นหลักที่ทรงแสดง
ไว้ในที่ต่างๆ เป็นอันมากเหมือนกัน

**๔๕. นรก สวรรค์ มีจริงหรือไม่ และข้าพเจ้าก็เชื่อครึ่ง
ไม่เชื่อครึ่ง คนตกนรกปีนต้นจิวนั้น จริงหรือไม่**

ตอบ เรื่องเหล่านี้จะต้องทำความเข้าใจในตอนต้น เรื่อง
นรกสวรรค์ไม่ได้อยู่ที่เชื่อหรือไม่เชื่อ แต่อยู่ที่มีหรือไม่มี
หมายความว่าคนไม่เชื่อหมดทั้งโลก ถ้าเขามีเขาก็มี คนเชื่อ
หมดทั้งโลก ถ้าเขาไม่มีเขาก็ไม่มี แต่นรกสวรรค์พระพุทธเจ้า
พระอรหันต์ทั้งหลาย ท่านแสดงไว้ ท่านพบเห็น ศาสดาของ
ศาสนาต่างๆ แสดงไว้ นักบวช นักบุญในศาสนาต่างๆ ที่ฝึกปรือ

ทางด้านจิตใจ ก็พบเห็นด้วยตัวของท่าน แล้วนำมาแสดง
ไม่ใช่เรื่องเอานรกมาขู่ เอาสวรรค์มาล่อ แต่เป็นการบอก
กล่าวความจริง

นรกสวรรค์ความจริงเป็นผล ท่านได้บอกกล่าวถึงเหตุ
ที่ตกนรก เหตุที่เกิดในสวรรค์ เพื่ออะไร เพื่อให้คนกลัวตกนรก
ต้องการจะไปบังเกิดในสวรรค์ เป็นการกระทำงานด้วยความ
อนุเคราะห์ต่อประชาชนท่านนั่นเอง ในลักษณะอย่างที่เราพูด
กันว่า

ชี้ทางบรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมसानต์

เพราะนรกสวรรค์ในแง่ความจริงก็มี แต่มันอยู่ในปรโลก
คือโลกอื่น พระพุทธเจ้าทรงแสดงทางเสื่อมหรือสถานที่เสื่อม
ไว้เป็น ๔ ภาพ เป็นภูมิจิตที่มากไปด้วยโลภ โกรธ หลง

นรกคือภูมิจิตที่มากด้วยโทสะ ความโกรธ
เดรัจฉานเป็นจิตที่มากด้วยโมหะความหลง
เปรตเป็นสภาพจิตที่มากด้วยโลภะคือความโลภ
อสุรกายนั้นก็มากด้วยโลภะ แต่ไปเพิ่มบาปเที่ยว
หลอกเที่ยวหลอนเที่ยวลวงคนอื่น เรียกว่าอยู่ในปรโลกคือ
โลกอื่น

พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทั้งหลายท่านเห็นด้วยตาทิพย์
ท่านไปในสถานที่นั้นด้วยฤทธิ์ทางจิตของท่าน เป็นเรื่อง
พัฒนาการทางจิตระดับสูงมาก ไม่ใช่ใครนึกจะพูดว่ามี
หรือไม่มีก็พูดเอาได้ คำพูดว่ามีก็มี ตามที่พระพุทธเจ้าทรง

แสดงเอาไว้ ผู้พูดเองก็ไม่เคยเห็น อาจจะไม่เคยเห็น แต่เราก็จำไม่ได้ เพราะว่าเราหมუნวนอยู่ในสังสารวัฏตลอดกาลนาน เราก็คงเกิดในนรก เกิดในอะไรมามากมาย

ปัญหาสำคัญที่เราต้องจับประเด็นคือเรื่องบางเรื่อง ไม่ใช่ไปพูดตรงนั้นหรือ รอให้เห็นนรกสวรรค์เสียก่อน จึงจะความชั่วประพฤติความดี มันก็สายเกินไป

เพราะฉะนั้นจะต้องรู้ว่านรกเกิดขึ้นด้วยสภาพจิตที่มากไปด้วยโทษ เราดูโทษเวลาเกิดขึ้นภายในจิตของตนเองแล้วกัน จะพบว่าตกนรกในขณะนั้นๆ อยู่แล้ว เปเรตเป็นสภาพจิตที่หิวกระหาย หิวโหย เป็นปากอ้าที่ไม่รู้จักอิ่ม กินจนไม่รู้จักอิ่ม ท้องโตเท่าภูเขา แต่ปากเล็กเท่ารูเข็ม สภาพของสัตว์เดรัจฉานไร้เดียงสา แบบแมลงเม่า แบบปลากินเหยื่อ และสัตว์ที่ติดบ่วงอะไรๆ ต่างๆ เราจะเห็นว่าเกิดมาจากโมหะ ในขณะเดียวกันสัตว์เหล่านั้นก็มีโลภะความโลภ แต่สิ่งเหล่านั้นก็เผาทำลายใจคน วิถีชีวิตของคนให้ตกต่ำลงไปเรื่อยๆ พอตายไปแล้วก็ไปเกิดด้วยแรงของบาปอกุศลนั้นๆ แต่ว่าในชีวิตปัจจุบัน เราก็สัมผัสอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน

ที่สำคัญอย่างยิ่ง การเชื่อในเรื่องเหล่านี้มีความปลอดภัย เพราะเป็นเหตุให้เรางดเว้นบาปที่จะเป็นเหตุให้ตกนรก บังเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เป็นเปเรต เป็นอสุรกาย งดเว้นบาป แล้วเราก็มาทำความดี เพื่อจะไปเกิดเป็นมนุษย์ ไปเกิดเป็นเทวดา ไปเกิดเป็นพรหม

สรุปว่าถ้าเราทำความดี สมมติว่าตายไปแล้ว ไม่มีนรก ไม่มีสวรรค์อะไร ในชาติปัจจุบันเราก็อยู่ดีมีสุข ไม่เป็นเวรเป็นภัยกับใครๆ ถ้าหากว่ามีนรกสวรรค์จริง เราก็บังเกิดในสวรรค์ ไม่ต้องตกนรกด้วย ไม่มีอะไรขาดทุนเลย เชื่อเรื่องนรกสวรรค์เอาไว้ไม่มีการขาดทุน เชื่อเรื่องสังสารวัฏ เชื่อเรื่องกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งคือ เรื่องเหล่านี้พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ทรงแสดงเอาไว้ เมื่อท่านเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ท่านก็ไม่ได้รู้เหมือนกัน เพิ่งมาสอนหลังจากที่ท่านได้บรรลุพระญาณที่รู้ชัดเจน เรื่องนรก เรื่องเหตุเกิดนรก เรื่องสภาพของนรก เรื่องวิธีหลีกเลี่ยงนรก ทรงสอนไว้ละเอียด ลูกศิษย์ลูกหาในรุ่นหลังที่เป็นอรหันต์ ท่านก็ยืนยันความจริงส่วนนี้ แม้แต่พระในรุ่นต่อมาหลังพุทธกาล เช่นเรื่องพระมาลัยก็ดี พระอุปคุตต์ก็ดี ไปนรกมา ไปสวรรค์มา แล้วนำเรื่องเหล่านั้นมาสั่งสอนประชาชน แสดงว่าคนเราถ้าพัฒนาจิตไปถึงจุดนั้นก็เช่นกัน

เหมือนกับคนที่ขึ้นไปยืนอยู่บนยอดเขา เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งจากยอดเขา ใครขึ้นไปถึงจุดตรงนั้นถ้าตาเขาไม่บอด เขาก็คงเห็นเช่นเดียวกัน เรื่องนรกสวรรค์เป็นเรื่องที่ควรเชื่อเอาไว้ เพราะว่าถ้าเราดูกิเลสก็จะเห็นนรกสวรรค์อยู่ในใจเราอยู่แล้ว เพียงแต่ว่านรกสวรรค์ในชาติหน้าเป็นผลของความดีความชั่วที่สืบต่อกันไปจากชาติปัจจุบัน หรืออาจจะชาติก่อนก็ได้

๔๖. เรากินเนื้อสัตว์ แต่เราไม่ได้ฆ่าสัตว์ เราจะมีบาปหรือไม่

ตอบ ศิลเขาบอกว่าฆ่าสัตว์นะ เขาไม่บอกว่ากินเนื้อ เพราะความจริงที่เรากินอาจจะเรียกว่าเนื้อปลา เนื้อหมู เนื้อเป็ด เนื้อไก่ เนื้ออะไรก็ตาม ไม่ใช่ปลา ไม่ใช่หมู ไม่ใช่เป็ด ไม่ใช่ไก่ ไม่ใช่อะไรทั้งหมด เป็นอาหารชนิดหนึ่งเท่านั้นเอง เราต้องแยกให้ออกว่า ความจริงเราไม่ได้กินเนื้อ เราไม่ได้กินปลา ไม่ได้กินไก่ อะไรๆ มันเป็นเนื้อของไก่ที่ตายแล้ว เพราะฉะนั้นผู้ฆ่าจึงบาป ผู้กินไม่ได้บาป นอกจากผู้กินไปสั่งให้เขาฆ่าแล้ว เอามากิน ก็เป็นบาปในฐานะที่สั่ง ผิดศีลด้วยกัน สำหรับพระค่อนข้างละเมียดละไมขึ้น พระพุทธเจ้าทรงสอนเนื่องจากสภาพชีวิตของพระเราต้องบิณฑบาตคือขอเขากิน พุดง่ายๆ ชาวบ้านเขากินอะไร เขาก็ให้สิ่งที่เขากิน พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนเอาไว้ว่า

บรรพชิตควรพิจารณาเรื่อยๆ ว่า ชีวิตของเราเนื่องด้วยคนอื่น เราควรทำตัวให้เขาเลี้ยงง่าย อย่าทำตัวให้เขาเลี้ยงยาก บำรุงยาก

ไม่ใช่พระจะฉันทอย่างหนึ่ง โยมกินอย่างหนึ่ง อย่างนี้ ก็รบกวนเขา นำพาศาสนาไปไม่ได้หรอก แต่มีข้อแม้ว่า ถ้าได้เห็น ได้ยิน หรือรังเกียจสงสัยว่าเขาฆ่าจะจงถวายเป็นเนื้อปลา เป็นเนื้อหมู เป็นเนื้อเป็ด เป็นเนื้อไก่ จริงละ

เรารู้ว่าเมื่อก่อนมันไม่ตาย เขาฆ่าเจาะจงถวายเรา วินัยเขาห้ามไม่ให้พระฉัน แต่พระองค์เองไม่ค่อยไปพูดจาอะไร พูดเจ้าภาพก็เสียใจ ต้องหาโอกาสอื่น อย่างพูดออกวิทย์ ให้คนได้เข้าใจไว้ว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาวินัย สังคมไทยนั้นชาวบ้านไม่ค่อยรู้วินัยของพระ พระเองก็ค่อนข้างจะหลงวินัย ไม่รู้หลงไว้ทำอะไรเหมือนกัน ความจริงสังคมต้องรู้กฎหมาย เพราะฉะนั้นสังคมพุทธ ทั้งชาวบ้าน ทั้งพระ ควรรู้วินัยทั้งของพระทั้งของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือสติแตกเตือนกัน บอกกล่าวกัน แนะนำกัน มีข้ออะไรเคลือบแคลงสงสัยอยู่ก็ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข เพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้บังเกิดขึ้น ถ้าเรามีบาปจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้ตัวเราไม่มีบาปติดตัว ถ้าเราไม่ฆ่าเอง ไม่ใช่คนอื่นฆ่าไม่บาปหรอก เรียกว่า **ปวัตตมังสะ** เนื้อต่างๆ ที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดเดี๋ยวนี้ขนาดบรรจุกระป๋องไปแล้ว เราไม่ได้เกี่ยว เราห่างไกลอย่าไปเชื่อมโยงอย่างนั้น บางคนไปอธิบายว่า มังสวิรัต แล้วก็อธิบายไปด่าคนอื่น ถ้าเราไปเชื่อมโยงไปไกลมูลกรณีเช่นนั้น อะไรๆ ก็กินไม่ได้ ทั้งนั้นแหละ ยิ่งพวกข้าว จะข้าวเจ้าหรือข้าวเหนียว ข้าวสาลี หรือข้าวโพด อะไรๆ พวกผักทั้งหลายกว่าจะมาถึงปากคน มีการฉีดยากำจัดพวกสัตว์ต่างๆ ตายมากมายก่ายกอง ข้าวกล้านาเกลือเหมือนกันทั้งหมด ข้อสำคัญว่าเราอย่าไปจงใจฆ่าเขาก็แล้วกัน เรารับผิดชอบเท่านั้น ศิลบัญญัติแค่นั้น ศิลนี้ต้องปฏิบัติได้ ไม่ใช่บัญญัติแล้วปฏิบัติไม่ได้

๔๗. เราจะเอาการปฏิบัติธรรมไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร แล้วมีประโยชน์อย่างไร

ตอบ ชีวิตนี้ใช้ธรรมะชัดๆ ไม่มีจังหวะตรงไหนที่เราขาดธรรมะ แต่พอดีธรรมะมีอยู่ ๒ กลุ่ม ธรรมะฝ่ายดี ธรรมะฝ่ายไม่ดี การกระทำของคนจะมีอยู่ ๓ ลักษณะใหญ่ๆ ลักษณะจริงๆ คือ ดีกับไม่ดี ถูกกับผิด ดีกับชั่ว ธรรมะกลางๆ ไม่ค่อยมี มีดีกับไม่ดีเท่านั้นเอง

ดังนั้น ทั้งดีและไม่ดีก็คือการใช้ธรรมะ เช่น สมมติว่าทำอะไรโดยขาดสติ ทำอะไรโดยประมาท ทำอะไรโดยไม่มีความระมัดระวัง อย่างนี้ก็เป็นบาป แต่ทำอย่างมีสติ มีความระมัดระวัง มีความไม่ประมาท มีความระมัดระวัง ก็เป็นบุญ มีความขยันเรียน มีความอดทน มีความกตัญญู มีความเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น บุญทั้งนั้นแสดงว่า

ชีวิตเราความจริงก็คือ กระบวนการของธรรมะ เรียกธรรมล้วนๆ มันหมุนไป เราพูดก็เป็นธรรม พูดดีก็เป็นกุศลธรรม พูดไม่ดีก็เป็นอกุศลธรรม พูดกลางๆ ก็เป็นอัพยากตธรรม เรากินข้าวแบบตะกละตะกราม ก็เป็นอกุศล ธรรมะจึงเป็นสิ่งที่เราใช้ในชีวิตล้วนๆ อยู่แล้ว

๔๘. ผมได้ไปทำบุญตามวัดต่างๆ มากมาย ได้เห็นพิธีการต่างๆ ซึ่งแตกต่างกัน เช่น การกล่าวคำถวายทาน และการอุทิศส่วนกุศล ซึ่งบางหมู่บ้านก็มีคำแปลแบบผิดๆ จึงอยากให้มีแบบแผนที่ถูกต้องเป็นแนวปฏิบัติเป็นอันเดียวกันส่งไปยังวัดต่างๆ ถ้าเป็นไปได้อยากให้อบรมไวยาวัจกรของวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

ตอบ แบบศาสนพิธี เกิดขึ้นจากความเชื่อถือของท้องถิ่นนั้นๆ สะสมอบรมสั่งสอนลอกเลียนกันมา ตั้งแต่โบราณ จะไปปรับให้เหมือนกันทั้งหมดเป็นไปได้ เพราะว่าคนเรามีอุปาทานว่า ถ้าทำอย่างนั้นต้องทำอย่างนั้นจึงจะเกิดเป็นบุญเป็นกุศล ไปเปลี่ยนรูปแบบวิธีการของท่านไม่ได้ เวลาความจริงพยายามจะทำอยู่ พยายามจะเอาแบบของสำนักพระราชวังกับแบบของกรมการศาสนา สำนักวัฒนธรรมเข้ามาเป็นหลัก แต่เอาเข้าจริง บางเรื่องเหมาะสมสำหรับสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ใช่สามัญชนทั่วไป ฉะนั้นรูปแบบของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ผิดๆ ถูกๆ ไม่มีเกณฑ์อะไร แต่ว่าโดยเนื้อหาสาระแล้ว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เราตั้งไว้หรือไม่ ถ้าเป็นไปตามที่ตั้งไว้ก็ใช้ได้ อย่ายึดติดในรูปแบบ ให้ไปกำหนดเอาที่เนื้อหาของสิ่งเหล่านั้น ถ้าไม่เช่นนั้นจะขัดแย้งกันตลอด เพราะแม้แต่วัดเดียวกัน เรื่องบางเรื่องก็ศึกษาจำทรงมาไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างก็เชื่อในสิ่งเหล่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ประนีประนอมกันได้ เมื่อไปเข้าอีกหมู่หนึ่งเขาทำอย่างหนึ่งเราก็ทำกับเขาได้ นี่คือวิธีการที่อยู่ร่วมกันโดยสร้างสรรค์ไม่ให้เกิดความขัดแย้งโดยไม่มีคามจำเป็นอะไร

**๔๙. คนเราเมื่อตายแล้วไปไหน ได้ยินแต่ว่ากลับไปเป็น
ดินน้ำลมไฟ เหมือนธาตุทั้ง ๔**

ตอบ ธาตุทั้ง ๔ ก็กลับไปสู่ธาตุทั้ง ๔ แต่ว่ามีวิญญาณธาตุ
อยู่ด้วย และวิญญาณธาตุนั้นแหละได้เก็บรวบรวมกิเลสกับ
กรรมเอาไว้ คำว่ากิเลสโปรดเข้าใจว่า ตราบใดที่ยังมีวิชชา
อยู่ ตราบนั้นถือว่ายังมีกิเลส คนที่ไม่มีกิเลสจริงๆ สิ้นเชิง
มีเฉพาะพระอรหันต์เท่านั้น พระอรหันต์จึงไม่ต้องการ
เกิดอีก แต่ว่าพระอนาคามี พระสกทาคามี พระโสดาบันนั้น
กิเลสยังไม่หมดต้องเกิดอีก ท่านจึงใช้คำว่ากิเลสกรรมนำไปสู่
ปฏิสนธิวิญญาณ กิเลสกรรมนี้แหละเป็นตัวนำไปบังเกิด
ในกำเนิดต่างๆ อาศัยรูปธรรมในปัจจุบัน คือมารดาบิดา
ร่วมกัน มารดามีระดูมีวิญญาณเข้าไปปฏิสนธิในครรภ์
บางที่เรียกว่า **กันธัพพะ** เป็นกระบวนการร่วมของกิเลสกรรม
วิบาก เข้าถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา ผ่านกาลเวลาคลอด
ออกมาเป็นคน ในกรณีที่เกิดในครรภ์ แต่บางที่ก็เกิดในไข่
ก็ได้ เกิดในของสกปรกก็ได้ เกิดเป็นโอบปาติกะก็ได้ นั่นเป็น
รายละเอียด แต่ว่าตราบใดที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ต้องการเกิด
ไปตามสมควรแก่กรรมที่เขาได้กระทำเอาไว้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า **บุญเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย
ผู้บำเพ็ญบุญทั้งในโลกนี้และในโลกอื่น** แสดงว่าทั้งบุญทั้งบาป
พูดในแนวที่พึ่งก็เรียกว่าบุญ แต่วิถีชีวิตของคนก็เดินไปด้วยบุญ
และบาป บุญบาปก็คือผลที่สืบเนื่องมาจากกิเลส หมายความว่า

ถึงการกระทำของคนที่มีกิเลสก็เป็นบุญกับเป็นบาป แต่ถ้าผู้ทำไม่มีกิเลสเขาเรียกว่าเป็นภิกขุ ไม่ใช่ทั้งบุญทั้งบาป กรรมเป็นตัวจำแนกแบ่งแยกให้คนเลวและคนดีแตกต่างกัน สัตว์โลกก็จะเป็นไปตามกรรม ซึ่งเป็นพุทธศาสนสุภาษิตที่เราคุ้นเคย มีการศึกษาจำทรงกันแพร่หลายอยู่แล้ว

๕๐. การระลึกชาติได้ของบางท่านเกิดจากอะไร

ตอบ เท่าที่ปรากฏเป็นหลักฐำนั้นมาจาก ๓-๔ วิธีด้วยกัน คือ

๑. ระลึกได้โดยกำเนิด พวกนี้เท่าที่พบก็ไม่เกิน ๑ ชาติ มีอยู่กระจายทุกส่วนของโลก ทุกศาสนาด้วย

๒. ระลึกด้วยการสะกดจิต ซึ่งนิยมทำกันในหมู่ฝรั่ง ปรากฏว่าเวลานี้พัฒนาก้าวหน้าไปจนถึงระลึกได้ถึง ๕๖ ชาติ แต่เอามาศึกษาดูไม่ค่อยต่อเนื่อง เขาเล่าคล้ายๆ กับเป็นการอธิบายภาพสไลด์เป็นตอนๆ ไป มีความไม่ชัดเจน คล้ายๆ พวกนั่งทางใน

๓. เกิดขึ้นด้วยบุพเพนิวาสานุสติญาณ ระดับโลกียะ เรียกอภิญาของ ท่านที่เจริญสมาธิจนได้บรรลุฌาน ไปถึงจุดหนึ่งก็จะเกิดญาณขึ้น แต่ว่ากรอบของความรู้ก็มากบ้าง น้อยบ้าง จะตันเมื่อถึงจุดหนึ่งคือมองเห็นไม่ตลอดสาย

๔. เป็นผลของบุพเพนิวาสานุสติญาณระดับพระอริยบุคคลที่สมบูรณ์คือของพระอรหันต์ ระลึกได้โดยไม่จำกัด จะเห็นว่าแนวโน้มอยู่ที่จิตใจสงบ ดูง่าย ๆ ว่า เราสามารถมอง

ย้อนอดีตของเราจนถึงสมัยเด็กๆ ได้ ถ้าหากว่าจิตใจเราสงบ
คุณภาพของจิตของผู้ที่ระลึกชาติได้นั้น พระพุทธเจ้ารับสั่งว่า

เรานั้นเมื่อจิตตั้งมั่นเป็นสมาธิไม่หวั่นไหว ไม่มีกิเลส
ปราศจากกิเลสเป็นจิตอ่อนโยน พร้อมทั้งจะน้อมไปเพื่อรู้ถึงชาติ
ก่อน ญาณก็เกิดผุดขึ้นให้ระลึกถึงชาติก่อน ๑ ชาติ ๒ ชาติ
๓ ชาติ ก็ว่าไปเรื่อย รู้จักเป็นรายละเอียดหมด คล้ายๆ ที่เรา
รู้ในชาติปัจจุบันนี้

๕๑. ตายไปแล้วมีโอกาสเกิดใหม่ทุกคนหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดเป็นอะไรก็ตาม

ตอบ สรรพสัตว์ทั้งหลายตั้งแต่พระอนาคามีลงมา เมื่อตาย
แล้วต้องเกิดอีกอย่างน้อยก็ ๑ ชาติ คนที่ตายแล้วไม่เกิดอีก
มีเฉพาะพระอรหันต์เท่านั้น พระอรหันต์มี ๓ ประเภท เรียก
ว่า พุทธบุคคล ๓ ประเภท คือ

**พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า
พระอรหันตสาวก**

ท่านเหล่านี้กิเลสเป็นเหตุให้เกิดดับไปแล้ว กระบวนการ
ของอวิชชาดับ สังขารก็ดับ สังขารดับวิญญานก็ดับ ไม่มีที่
สร้างนามรูปขึ้น เพราะดับหมด เป็นการดับโดยไม่มีเชื้อเหมือน
กับไฟดับ หากที่ไปที่มาของไฟไม่ได้ แต่การดับนั้นได้เกิดขึ้น
แล้ว บางคราวท่านเรียกสรุปรวมว่าสัมภเวสี พวกแสวงหาภพ
นับจากพระอนาคามีลงมา ภูตะ เป็นพระอรหันต์ แต่ว่านิยาม

ตรงนี้ไม่ค่อยลงตัวเท่าที่ควร เพราะว่าบางแห่งภูตะหมายถึงพวกภูตทั้งหลาย พวกเทพทั้งหลายเท่านั้น สรุปลจากพระอนาคามีลงมาตายแล้วต้องเกิดอีก จนกว่าจะสิ้นกระแสกิเลสกับกระแสกรรมอย่างพระอรหันต์ ถึงจะไม่เกิดอีก

๕๒. ในการประกอบพิธีทางศาสนาในงานสำคัญต่างๆ พิธีกรรมมักจะเรียนเชิญผู้เป็นประธานจุดธูปเทียนและบางครั้งพิธีกรจะกล่าวว่าขอเรียนเชิญท่านประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แต่บางครั้งพิธีกรก็กล่าวว่าขอเรียนเชิญท่านประธานจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัยอย่างใดควรใช้หรือถูกต้องกว่า

ตอบ ความจริงตอนเชิญเขาก็เชิญจะจุดอะไรก่อนก็ได้ ก็ไม่ว่าอะไร เหมือนกับเชิญกินอาหาร กินอะไรก่อนก็ได้ เชิญรับประทานอาหาร เชิญกินข้าว เราจะกินข้าวก่อนก็ได้ กินข้าวพร้อมกับก็ได้ รับประทานอาหาร รับประทานอะไรก่อนก็ได้ ไม่แปลกอะไร แต่ว่าตามธรรมเนียมจริงๆ ต้องจุดเทียนก่อน จุดเทียนด้านซ้ายมือของเรา ขวามือของพระประธาน จุดเทียนก่อนแล้วก็จุดธูป แต่ว่าในแนวตรงนี้ค่อนข้างแปลก เวลาเทียนแพ ถ้าเทียนแพหลวง ธูปอยู่ข้างบน เทียนอยู่ข้างล่าง แต่ถ้าของชาวบ้าน เทียนอยู่ข้างบน ธูปอยู่ข้างล่าง สรุปว่าเป็นความนิยม หรืออาจจะเป็นจารีตประเพณี ที่จริงเป็นรูปแบบเฉยๆ จุดอะไรก่อนก็ได้ด้วยซ้ำไปจุดให้ติดก็แล้วกัน

๕๓. จะแก้การพูดถึงภูมิหลังอย่างไรให้เป็นคุณ

ตอบ ความจริงภูมิหลังเป็นอย่างที่มันเป็น คือดีก็คือดี ไม่ดีก็คือไม่ดี กรณีของการศึกษานั้น เราสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี ส่วนดีถือเป็นแบบอย่างในการศึกษาประพฤติปฏิบัติตาม ส่วนไม่ดีก็ศึกษาพิจารณาให้เห็นโทษชัดเจนแล้วงดเว้น เหมือนกับเห็นคนเดินตกเหวก็เป็นภูมิหลังของเขา เราก็ไม่ไปทางนั้น เราก็ไม่มีโอกาสตก ฉะนั้นในแง่ของการศึกษาเรียนรู้แล้ว เราจึงเรียนจากประวัติทั้งคนดีและคนเลวเพราะเป็นแบบอย่างได้ทั้งนั้น ให้สังเกตว่าประวัติของพระเทวทัต ประวัติของพระองค์สิมมาล เคียงขนานมากับประวัติของพระพุทธเจ้าเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อ แต่ถ้าเราศึกษาแล้ว เราจะเห็นว่าเทวทัตนั้นชั่วตลอด พระพุทธเจ้าดีตลอด พระองค์สิมมาลนั้นขึ้น ๆ ลง ๆ เป็นลักษณะของชั่ว ๗ ทีดี ๗ หน แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตของเรานั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของกุศลอกุศล ความโง่ความฉลาดปริมาณของอะไรมากกว่า พระเทวทัตความโง่มาก ท่านสร้างปัญหาให้แก่ตนเองอยู่เสมอ พระพุทธเจ้าปัญญาสมบูรณ์ดี ตอนเป็นพระโพธิสัตว์ ทรงปัญญามาก ก็ทำความสวัสดิ์ปลอดภัยให้เกิดขึ้นแก่พระองค์ได้ตลอด พระองค์สิมมาลชกคะเยอกันระหว่างความดีกับความชั่ว ให้ลองถามเด็กดูซิว่า เคยได้ยินชื่อเทวทัตองค์สิมมาลไหม? ทุกคนจะตอบว่าเคยได้ยิน ถามชื่อพระบางองค์อาจไม่เคยได้ยิน แสดงให้เห็นถึงวิถีสังคมเขา เรื่องเหล่านี้มาใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาของผู้สนใจในทางด้านศาสนาได้

ถ้าสนใจที่จะเรียนรู้จริงๆ จะหาประโยชน์ได้ทั้ง ๒ ฝ่าย วิธีพูด ถ้าพูดถึงความชั่วของเขา ไม่ต้องอธิบาย ไม่ต้องทบทวนอะไร มาก เขารู้อยู่แล้ว เช่นเขาเคยก่อการทะเลาะวิวาท เขาเคย ถูกจับว่าเสพยาเสพติด เคยหนีโรงเรียน เป็นต้น ก็ให้ย้อนคิด เอา พอแล้วไม่ต้องซ้ำเติม ต่่ว่าอะไรเขา ส่วนความดีก็ยกย่อง ให้เกิดกำลังใจ กระตือรือร้นที่จะเพียรพยายามทำต่อไป เช่น เวลามีการให้รางวัล มีการชื่นชมสดุดีกันเลิศลอยเพื่อเป็นขวัญ กำลังใจของท่านและคนอื่นจะได้ถือตามปฏิบัติตาม เรื่อง บุคคลนั้นอยู่ในสถานะที่เราพูดได้ ๒ ฝ่าย แนวพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเวลาพระละเมิดพระวินัยทำผิดอะไร จะทรงเรียก มาตำหนิในที่ประชุมสงฆ์ เพื่อท่านเหล่านั้นสำนึกหลาบจำ และคนอื่นจะได้สำเหนียกเรียนรู้ไม่กระทำอย่างนั้น ในฐานะ ของศาสดาทำได้ ในฐานะพ่อแม่ครูบาอาจารย์ก็ทำได้ ปัจจุบัน ครูบาอาจารย์บางที่ก็ยุ่งๆ เหมือนกัน สภาพสังคมความคิด ความอ่านของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป

วันก่อนเจออาจารย์ท่านหนึ่ง ท่านบอกว่าเวลานี้จะตีเด็ก ก็ยังไม่ได้ พ่อแม่เขาไม่ยอม ฟ้องร้องข่มขู่ ทำให้การทำหน้าที่ ครูยากขึ้น ในกรณีที่เราจำเป็นจะต้องพูดถึงภูมิหลังของเขา อาจจะไม่เหมาะในกลุ่มคน บุคคล เวลา สถานที่ อาจจะไม่ เล่าเรื่องคนอื่นแล้วกระตุ้นให้เขาคิดเอา เป็นวิธีที่หาประโยชน์ ได้ทั้งหมด โบราณเราจะเห็นว่าคนเขาบอกว่าพระชอบอ้าง ชาดก ความจริงเวลาพูดถึงความดีของคนดีเราพูดคนปัจจุบัน ก็ได้ แต่ถ้าพูดถึงคนไม่ดี เอาคนปัจจุบันมาพูดไม่ได้ขาดเมตตา

จิต ไปซ้ำเติมคนอื่น คนเหล่านั้นเขามีญาติพี่น้องมีลูกหลาน
จึงต้องพูดเรื่องโบราณ นิทาน ซาดก เรื่องต่างๆ ประวัติศาสตร์
เป็นต้น ควรมีเมตตาจิตพูด ไม่ใช่เราเองไม่รู้หรอก แต่ต้อง
ดูกลุ่มคน บุคคล ต้องอาศัยหลักสัพปุริสธรรม

๕๔. คนไทยไม่ชอบให้พูดถึงอนาคต จะทำอย่างไร

ตอบ ไม่จริงหรอก อาจจะมีอยู่ในกลุ่มของคนแก่ คนแก่ท่าน
ไม่มีอนาคต จะพูดทำไมเรื่องอนาคต ท่านมีอดีตเป็นความ
เพลิดเพลิดชวนฝันของท่าน เวลาคุยกับท่าน ท่านยิ่งแก่งิ่ง
ไปอดีตไกล แต่ถ้าคนที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน จะ
เพลิดเพลิดอยู่กับปัจจุบัน เหมือนคนที่เพลิดเพลิดกับการ
ทำงาน การดูการแสดงหรือการอะไรสักอย่าง คนมาชวนพูด
เรื่องอื่นเขาก็ไม่ชอบ ธรรมชาติของจิตเป็นอย่างนั้น คนที่
ชอบฝันปัจจุบันไม่เหมาะสำหรับเขา ไม่เป็นที่พอใจ เขาก็ไป
สู่อนาคต พูดถึงอนาคตต่อปีหน้าจะเป็นอย่างนั้น ชาติหน้า
จะเป็นอย่างนั้น เวลาโตเป็นหนุ่มจะเป็นอย่างนั้น คู่ครอง
จะเป็นอย่างนั้น สถานะการงานจะเป็นอย่างนั้น ก็เพลิดดี มัน
อยู่ที่วัยของคน อนาคตบางอย่างก็ไม่ใช่หมายถึงอะไร อนาคต
อะไรที่ห้ามพูด ที่ไม่ชอบพูด แต่ที่จริงอนาคตนั้นเป็นความหวัง
เป็นความฝันของคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือคนที่กำลังประสบ
ความสำเร็จกับคนที่กำลังศึกษากำลังดำเนินบนเส้นทางที่จะ
ไปสู่ความสำเร็จ พวกนี้จะเพลิดกับอนาคต จะฝันถึงอนาคต
ถ้าคนไม่ชอบพูดถึงอนาคต ศาสนาพระศรีอารีย์จะมีอิทธิพล

ครอบงำ สังคมอยู่ไม่ได้หรอก ศาสนาพระศรีอาริย์นั้น
ครอบงำสังคม พุดไปพุดมาก็ปรารถนาพระศรีอาริย์ไป ทั้งๆ
ที่บางทีถ้าเจอกับเสียภาษีกันอานไม่ใช่พระศรีอาริย์

๕๕. การนั่งสมาธิได้บุญกุศลหรือไม่ หากได้ ได้อย่างไร

ตอบ บุญคือสิ่งที่ชำระล้างความชั่ว ชำระล้างได้มากเท่าไร
บุญก็มากเท่านั้น เมื่อความชั่วลดลงไป จิตใจเราก็จะสงบ
เยือกเย็นจิตใจเราก็เป็นสุข แต่ความสุข สงบเย็น นี้แหละ
เป็นบุญ สมาธิจึงเป็นบุญมากกว่าการให้ทานรักษาศีล การ
ปฏิบัติธรรมะบางประการด้วยซ้ำไป บุญส่วนผลคือความสุข
ความสงบเวลาใจเป็นสมาธิ ดังนั้นบุญจึงเป็นคุณภาพของจิต
พอดอกมาเจออารมณ์บางที่จิตกำเริบกลายเป็นพวกกรรมฐาน
ซีไกรธ สันโดษซีขอไปก็มี

ธรรมปฏิบัติกล่าวโดยสรุปเป็นบุญทั้งหมด เช่น เรา
พิจารณาว่าเรามีความแก่เป็นธรรมดา มีความเจ็บเป็นธรรมดา
มีความตายเป็นธรรมดาอย่างนี้ จะเห็นความจริงของชีวิต
ขจัดโมหะความหลง ความประมาทออกไปจากใจก็เป็นบุญ
พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณา เรียกว่า **อภินิหารปัจจุเวกขณะ**
เราพิจารณาเรื่องอาหารว่าเรารับประทานอาหารเพียงเพื่อ
ขจัดความหิวเก่า เพื่อป้องกันความหิวใหม่ เพื่อให้ร่างกาย
มีเรี่ยวแรง มีกำลัง สามารถปฏิบัติภารกิจงานได้ เมื่อ
เห็นจริงตามนั้น กินอะไรก็กินได้ ให้ชีวิตเป็นไปอยู่ ลดกิเลส

ลงไปได้มากก็กลายเป็นบุญ บุญจึงเป็นสิ่งที่มียู่ทุกหนทุกแห่งที่เราจะกำหนดจิตให้เกิดขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ พุดง่ายๆ ว่า บุญเกิดที่จิตอยู่ที่จิตของเรา น้อมจิตให้เกิดบุญขึ้นมาในขณะใด ก็เป็นบุญ เห็นคนประสบความสำเร็จ ชื่นชมกับเขา เราก็ได้บุญ เห็นคนประสบความสำเร็จ ตั้งใจจะช่วยหรือพยายาม จะช่วย เราก็ได้บุญ บุญมีอยู่อย่างนี้ทุกหนทุกแห่ง

๕๖. ทำไมอาจารย์มหาวิทยาลัยจึงไม่ยอมมาอยู่กระทรวงศึกษาฯ ที่เป็นครูเหมือนกัน น่าจะมาช่วยพัฒนาครูกันบ้าง

ตอบ เป็นการรับผิดชอบการศึกษากันคนละระดับ อีกอย่างหนึ่งเล็กๆ จะเห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัย อดตาค่อนข้างใหญ่ และมีความเป็นอิสระเสรีภาพทางวิชาการ ทบวงเองไม่ไปควบคุมอะไรเขามากเหมือนกับกระทรวงศึกษาธิการ

เพราะฉะนั้น คนที่ต้องการอิสระเสรีภาพทางวิชาการ จะมีความคล่องตัวสูง ให้ลองสังเกตว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยไม่ถึงกับเป็นข้าราชการเต็มร้อย เขาสามารถวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ได้ บางทีก็สัมมนาอภิปรายต่อรัฐบาลได้ ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการลองทำดูซิ เดียวก็ได้เรื่อง ลักษณะโครงสร้างความเป็นส่วนตัว ความมีสิทธิเสรีภาพต่างกัน ทำให้คนเหล่านี้เขาไม่ยอมมา เคยสังเกตว่าพวกกระทรวงศึกษาธิการเดินไปสูทบวงมากกว่า ยังมองว่า ความรับผิดชอบในการเรียนการสอน ความจริงแล้วต่ำกว่า ไม่ต้องไปวุ่นวายอะไรมาก มีหน้าที่

เลิกเซอร์ก็เลิกเซอร์กันไป นักศึกษามีวุฒิภาวะพอแล้ว จะทำหรือไม่ทำสิ่งร้ายงาน ไม่ต้องไปจ้ำจี้จ้ำไชแบบประชาธิปไตยหรือมัธยม อาชีวะ อย่างนี้จ้ำจี้จ้ำไชกันมาก แต่นักศึกษาไม่ต้องทำขนาดนั้น ทำงานได้คล่องตัวกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้สึกเล็กๆ ท่านมีศักดิ์ศรีเหนือกว่า แต่คงไม่ใช่ทุกคน โอกาสต่อไปยังเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยจะออกมาแนวสุนารีกับแนวมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จะออกมาแนวนี้มาก เพราะจะสอดคล้องกับยุคสมัย คือประชาธิปไตยค่อนข้างโดดเด่นมากกว่าที่จะอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ

๕๗. การสอนของวัดพระธรรมกายสอนศาสนาพุทธ ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ตอบ ส่วนใหญ่ก็ถูก เพราะว่าเป็นพระในนิกายเถรวาท แต่ปัญหาใหญ่ก็มีอยู่หลายปัญหา ปัญหาใหญ่มากๆ ที่สุด คือ สอนนิพพานเป็นอัตตา นี่คือนิพพานเขา ในแง่ของวินัย เขาเรียกว่า ทัฬหีวินัย คือความเห็นวินัยไม่ยุติด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท แต่ถ้าเขาบอกว่าเขาสอนแนวมหายานละก็ถูก ถ้าเถรวาทแล้วไม่ถูก พระพุทธเจ้าที่ดิ้นรนเพื่อออกผนวชเพราะทรงเบื่อหน่ายในการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทรงสืบสาวว่า แก่มาจากไหน เพราะไม่อยากแก่ ไม่อยากเจ็บ ไม่อยากตาย ทรงคิดว่า แก่มาจากเกิด ทรงสืบสาวดูว่าทำอย่างไรจะไม่ต้องเกิด ในที่สุดก็ตรัสรู้ ทรงบรรลุอัสวัคชญาณ

อาสวะกิเลส เป็นเหตุให้เกิดกัณฑ์ ก็ทำให้เกิดญาณผุดขึ้น
ภายในพระทัยของพระองค์ว่า

ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายแล้ว

ภพใหม่คือการเกิดใหม่ไม่มีอีกต่อไป

วันดีคืนดี ธรรมกายเกิดไปสร้างภพให้พระพุทธเจ้า ซึ่ง
พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนเรื่องภพอายตนะ ภพมีแค่ ๓ เท่านั้น
เอง เขาเรียกว่า อายตนะนิพพาน ก็คือภพนั้นแหละ วัดขนาด
ความใหญ่ ความกว้างได้ด้วยซึ่งไม่รู้เอามาจากไหน นี่คือ
สิ่งที่มีปัญหา

บางทีอธิบายมุ่งหาผลประโยชน์เข้าหาตัวเกินไป ดูหมิ่น
คนอื่นโดยไม่รู้สีกตัว เช่นบอกว่า

ธรรมกายหายไปจากโลกหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพาน
๕๐๐ ปี ธรรมกายเขาหมายความถึงตัวนิพพาน แต่ของ
พระพุทธเจ้าเป็นชื่อๆ หนึ่งในบรรดาชื่อทั้งหลายที่เรียก
พระพุทธเจ้า อยู่ในอัครคัมภีร์สูตร ที่สมณิกาย เป็นการพูด
กับสามเณรน้อยๆ ๒ รูป เพื่อให้สามเณรมีขวัญมีกำลังใจ
มีความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในการบวช เพราะสามเณร
ถูกพวกพราหมณ์ด่า พระพุทธเจ้าทรงให้สามเณรไปประกาศ
ว่าสามเณรเป็นลูกของพระองค์ เกิดจากโอษฐ์ของพระองค์
เพราะคำว่า ธรรมกายก็ดี พรหมกายก็ดี ธรรมภูตก็ดี
พรหมภูตก็ดี เป็นชื่อของตถาคต ก็เท่านั้น รับสั่งภาษา
ธรรมดาๆ ไม่ได้มีอะไร ถ้าพูดอย่างนั้นหมายความว่าอาจารย์
บูรพาจารย์ ๒ พันปีที่แล้วก็ไม่ได้เรื่องเลยซิ อย่างนี้ไม่ได้

พระอรหันต์มีอยู่มากไปดูเหมือนได้อย่างไร หรือต้องทำบุญที่วัดธรรมกายเท่านั้น จึงจะได้บุญ ๑๐๐% ทำบุญที่อื่นไม่ได้ แต่นี่ไม่ได้ยินพระพูดหรอก แต่ลูกศิษย์เขาอ้างว่าอาจารย์เขาสอนอย่างนั้น แสดงว่าบิดเบือนความจริง เพราะว่าบุญนี้ไม่ได้อยู่ที่สถานที่ อยู่ที่องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบหลักคืออะไร เขาเรียก**สัมปทาคุณ ๔** คือ

๑) ท่านผู้รับนั้นต้องเป็นพระอริยบุคคลระดับพระอนาคามีขึ้นไป

๒) สิ่งที่ท่านได้มาให้ท่านจะต้องได้มาด้วยความบริสุทธิ์

๓) เจตนาของเราในการให้ท่านทั้งก่อนให้ ขณะให้ หลังจากให้ เปี่ยมด้วยกุศลเจตนาที่ต่อเนื่อง

๔) ท่านผู้รับนั้นต้องออกจากนิโรธสมบัติใหม่ๆ ตนถวายเป็นคนแรก ๔๕ ปีในสมัยพุทธกาล มีคนประสบผลอย่างนี้เพียง ๖ คนเท่านั้นเอง

เขาสอนว่า *ทำมากได้บุญมาก* พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนไว้อย่างนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนถึงเจตนาที่ประณีต คือบุญลดกิเลสได้มาก ไม่ได้อยู่ที่ว่าให้ของได้มาก จะได้บุญมาก สมมติคนรวยๆ เป็นร้อยล้านให้ ๒ ล้าน ๑๐ ล้าน ไม่ได้มากอะไรสำหรับคนเหล่านั้น มากสำหรับคนไม่มีเงิน กลายเป็นปัญหาที่วิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนใหญ่แล้วกิจกรรมต่างๆ ที่ดีดีมีมาก แต่บางพวกไม่ได้มองในแง่มุมมองอื่น จากการสังเกตมุ่งจะให้ตัวเองได้เท่านั้นเอง มองแต่ว่าให้คนเข้าวัดตัวเองมากๆ แสดงความยิ่งใหญ่

เหนือกว่าวัดทั้งหลาย อ่างประวัติศาสตร์ของโลก พระพุทธศาสนาเป็นอุบาสกแก้ว อุบาสิกาแก้ว อุบาสกแก้ว อุบาสิกาแก้วนั้นมีจริง ในอุบาสกรัตนสูตร อุบาสกแก้ว อุบาสกจันทาลมีจริง แต่ไม่ใช่จับมาบวช บวชอุบาสกในพระพุทธศาสนา ไม่มี อุบาสก อุบาสิกา เขาแสดงตนเป็นอุบาสก อุบาสิกา ค้าง่ายๆ ว่า ๒-๓ บรรทัดเท่านั้น

ข้าพเจ้าขอถึงซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า แม้เสด็จปรินิพพานมานานแล้ว พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์เป็นสรณะ ขอให้พระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่าเป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา ก็เท่านั้น ไม่ได้มีรูปแบบเสื้อผ้าพิเศษอะไรด้วย

การจะเป็นอุบาสกแก้ว ศรัทธาต้องสมบูรณ์ ทรงใช้คำว่า **เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้ที่มีศีล ต้องเชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคลตื่นข่าว ไม่แสวงหาเขตบุญ นอกพระพุทธศาสนา แสวงหาเขตบุญในพระพุทธศาสนาเท่านั้น**

มาถึงเป็นอุบาสกแก้วได้อย่างไร อุบาสิกาแก้วต้องพัฒนาจิตวิญญาณขึ้นมาอยู่ในจุดนั้นก่อน แล้วเป็นเองโดยธรรมชาติ ไม่ใช่เรียกเอา แต่เป็นด้วยจิตของท่าน จิตของท่านประกอบด้วยคุณสมบัติดังกล่าวเมื่อไร ท่านก็เป็นอุบาสกแก้วเมื่อนั้น แต่ถ้าจิตของท่านยังไม่มีคุณธรรม ๕ ประการนั้น ให้หมั่นงู้อะไรก็ตาม ไม่เป็นแก้วขึ้นมาได้หรอก สะไบแก้วก็เป็นผ้า นี่คือสิ่งที่บางทีก็เกินเลยไปบ้าง ส่วนใหญ่คงถูกนั้นแหละ เพราะว่าเป็นพระในพุทธศาสนาตัวเอง แต่ว่าหลักสำคัญๆ ที่มีปัญหามากที่สุด คือ **นิพพานเป็นอัตตา** คิดว่ามีปัญหากันอีกนาน

๕๘. จิตวิญญาณของคนที่มาเกิดบนโลกหรือในครรภ์ มารดา มาจุดตั้งแต่เมื่อไร

ตอบ กำเนิดในโลกมีอยู่ ๔ คือ เกิดในครรภ์ เกิดในไข่ เกิดในของสกปรก เกิดโดยผุดขึ้น ในกรณีเกิดในครรภ์ มีกฎเกณฑ์ของความพอดี คือมารดาต้องมีระดูหลังจากมารดามีระดูแล้ว มารดากับบิดาร่วมกัน หมายความว่า สเปิร์มกับไข่ผสมกัน **คันธัพพะ** ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางนามธรรม ประกอบด้วยกิเลสกรรม รวมตัวกันกลายเป็นปฏิสนธิวิญญาณ ถือปฏิสนธิในไข่สเปิร์มตรงนั้น ตามว่าเมื่อไร อยู่ที่ความพร้อมขององค์ประกอบทางกายภาพของพ่อแม่

เคยมีเพื่อนเป็นสามเณร แก่เล่าถึงการไปถือนปฏิสนธิในครรภ์ของแม่ว่า แก่เป็นนายมืออยู่ที่ป่าช้า ถูกปฏิวัติยึดอำนาจจากลูกน้อง ถูกขับไล่ออกไป แก่ไปอยู่ที่ชื้อ แม่แก่ในชาติปัจจุบันไปดูหนังตะลุงแข่ง ชื้อขนมไปฝากลูก เพื่อนถามบอกว่าชื้อของไปฝากลูก เธอคิดว่า เธอผู้หญิงคนนี้รักลูกเราไปเกิดเป็นลูกแกดีกว่า แล้วเกาะบ่าแม่ไป แม่ก็ไม้อู้อะไรเสร็จแล้วก็ไปอยู่บนชื้อ พอมารดาบิดาเขาร่วมกัน เขาบอกว่ารู้สึกวูบ มารู้สึกตัวอีกทีหนึ่งก็เกิดใหม่แล้ว

ตรงนี้พวกเขาสะกดจิตสะกดอะไรร่างๆ ที่เขาเล่าว่ามีแต่ความมืด คือไม่รู้เรื่องอะไร แต่ว่าองค์ประกอบคือว่า มารดา บิดาร่วมกัน มารดามีระดู **คันธัพพะ**อุบัติ คำว่า **คันธัพพะ** คือกิเลสกรรม สร้างขึ้นเป็นปฏิสนธิวิญญาณ ทำให้เกิดในกำเนิดต่างๆ แล้วแต่ว่ากำเนิดอะไร

๕๙. ทำไมจะต้องสวดมนต์เป็นภาษาบาลี น่าจะแปลเป็นภาษาไทยสวดให้รู้เรื่องกันไปเลย ตามแบบที่ปฏิบัติอยู่น่าเบื่อ อ่านยาก แล้วยังไม่รู้เรื่องอีกต่างหาก

ตอบ ข้อนี้เป็นคำถามที่ถามบ่อยๆ ถือว่าเป็นเรื่องแปลก คือให้สังเกตว่าศาสนานั้นๆ ต้องรักษาคำสอนของศาสดาไว้ ไม่ว่าจะศาสนาอะไรก็ตาม อย่างศาสนาอิสลามก็ต้องรักษาพระดำรัสของท่านนบีไว้ ศาสนาคริสต์ก็ต้องรักษาพระดำรัสของพระเยซูไว้ ศาสนาพราหมณ์ก็เหมือนกันต้องรักษาคำของมหาฤๅษีทั้ง ๘ ไว้ ถ้าแปลเป็นไทยแล้วพักเดียวศาสนาเสื่อม เพราะอะไร เพราะต่างคนต่างแปล ความหมายจะเลอะเลือนไปเรื่อยๆ เช่น นิพพานเป็นอัตตาหรืออนัตตา ฟังแล้วมันงงไปหมด น่าเอ็นดูดี ถ้าเราฟังเทศน์ เหมือนท่านแพ้อๆ อะไรชอบกล อธิบายเป็นตุเป็นตะ ไม่รู้เอามาจากไหน ไม่ได้มองลักษณะที่เชื่อมโยง ถ้าเป็นอัตตาตัวตนเป็นภพ เป็นภูมิเป็นชาติ คือความเกิด แล้วถ้าเกิดอย่างที่ท่านอธิบาย ก็คือเป็นโอปปาติกะ ก็เป็นเทพ เป็นพรหม อย่างมากก็เป็นพรหมเท่านั้นเอง โลกุตตรภูมิมี แต่ไม่มีโลกุตตรภพ เห็นไหม ถ้าเราแปลมั่วๆ ก็วกกันไปเรื่อย มีโยมเขามาบอกว่าเขาอ่านหนังสือ พระอรหันต์นิพพานแล้วไปอยู่ที่สุทธาวาส บอกโยมว่าถ้าอย่างนั้นมั่วแล้ว สุทธาวาสเป็นที่อยู่ของพระอนาคามี ไม่ใช่พระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่มีภวไปอุบัติ

การสวดมนต์ภาษาบาลีมีอยู่ ๒ หลัก คือ

๑ หลักที่สวดสาธยาย เรามุ่งที่ความสงบ มุ่งเพิ่มพูนศรัทธาปสาทะ จะเห็นว่าเราฝึกตัว ฝึกจริงๆ คือสติ ระลึกถึงบทที่เราสวด พอสติมาก เราก็เกิดเป็นความเพียร ขณะสวดใจมีสมาธิคือใจสงบอยู่กับบทสวด พอสงบก็เกิดศรัทธา เกิดศรัทธาก็เกิดปัญญาผุดขึ้นมาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเราจะเห็นว่า อย่างศาสนาอิสลาม เขาเรียนรู้ภาษาอาหรับ เวลาสวดเขาเข้าใจ ภาษาคัมภีร์ไบเบิลก็เหมือนกัน ของเราความจริงคนส่วนใหญ่เขาค่อนข้างเข้าใจ เพราะว่าบทสวดไม่ได้วิจิตรพิสดารอะไร

๑ การเทศน์ บรรยาย ถ้าต้องการเนื้อหาสาระที่ถูกต้องชัดเจนก็มีการเทศน์ มีการบรรยายคนละเรื่องกัน ถ้าคุณต้องการจะรอบรู้ คุณอ่านหนังสือเขาแปลออกมาแล้ว คุณก็ฟังเทศน์ ฟังบรรยาย ฟังปาฐกถา ฟังอภิปราย มีกระจายไปหมดเวลานี้ แม้แต่อินเทอร์เน็ตก็มีคัมภีร์พระพุทธศาสนา แต่ถ้าสวดต้องเป็นอย่างนั้น ให้ลองสังเกต ถ้าเราสวดหลับตาเราจำได้ เราหลับตาสวด จิตจะสงบเป็นสมาธิแล้วความเพียรต่อเนื่อง สติต่อเนื่องระลึกรู้ตลอด จิตใจจะสบาย กายก็สุจริต วจีก็สุจริต ใจก็สุจริต นั่นคืออีกระดับหนึ่ง

ถ้าฟังเทศน์จะเพิ่มปัญญา มีความเพียร มีปัญญา มีสติ อ่านมากใจก็สงบอยู่กับเรื่องเหล่านั้น แล้วศรัทธาปสาทะจะเพิ่มขึ้น ปัญญาเพิ่มขึ้น

ศาสนาต้องมีหลักอย่างนั้น อย่างพูดเรื่องกฎหมายต้อง
เกาะรัฐธรรมนูญไว้ เห็นไหม สมมติจะบรรยายอธิบายกฎหมาย
หรืออธิบายวินัยหรืออธิบายพระสูตรอะไรๆ ก็ตาม ต้องอ้าง
ของเขาออกมา อ้างกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ต้องอ้างมาตรา
มาก่อน เสร็จแล้วจึงอธิบายได้ เอามาทุกคำด้วยนะ ถ้า
ไม่อย่างนั้นก็ว่ากันยุ่งไปหมด นี่คือนักเกณฑ์ กฎเกณฑ์
วิธีการที่ใช้ไปทุกเรื่อง

**๖๐. การบวชเป็นพระนั้นห้ามไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับสตรี คือ
ให้ตัดขาดจากทางโลก การทำเช่นนี้ไม่เป็นการขัดกับหลัก
ธรรมชาติหรืออย่างไร ทั้งๆ ที่คำสอนของพุทธศาสนาคือ
หลักธรรมชาติอยู่แล้ว เรื่องการอดข้าวมือเย็นไม่ขัด
กับหลักโภชนาการหรือ ทำไมทางแพทย์จึงให้รับประทาน**

ตอบ ธรรมเนียมปฏิบัติในทางศาสนาบางครั้งเรียกว่า พรหมจรรย์
พรหมจรรย์เดิมจริงๆ เน้นไปที่เว้นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์
พูดง่ายๆ เว้นเมถุนธรรม เป็นการปฏิบัติที่เดินมาเรื่อยๆ แล้ว
แต่ใครจะสมัครใจปฏิบัติระดับใด อย่างศีลที่วางไว้ ฟังสังเกต
ศีล ๕ ประการ เสพเมถุนได้ ไม่ได้ว่าอะไร แต่ว่าเสพใน
คูครองของตัวเอง พอมาถึงศีลอุโบสถก็งดเว้นแต่ประมาณ
ไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง แต่ถ้าเรานับดูประมาณ ๒๐ ชั่วโมง ถ้า
ศีล ๘ ก็แล้วแต่จะรักษาก็วัน ศีลสามเณรก็รักษาดตลอดเวลา
ที่เธอเป็นสามเณรอยู่ ศีล ๑๐ ของสามเณร สามเณรี ศีล ๖

ของสิกขมานา จตุปริสุทธิศีล เป็นของพระไม่ได้เป็นการปิดกั้น แต่เป็นความสมัครใจยินยอมของท่าน

มนุษย์เราต้องฝืนธรรมชาติ จะไหลไปตามธรรมชาติ ไม่ได้หรอก เห็นใหม่น้ำไหลลงข้างล่าง แต่ปลาว่ายทวน กระแสน้ำขึ้นไปข้างบน ต้องฝืนธรรมชาติทั้งนั้นแหละ แต่ปลาที่ว่ายทวนกระแสน้ำขึ้นไปได้ก็แสดงว่ายังเป็น แต่ถ้าตามน้ำลงมากก็แสดงว่าตายแล้ว มนุษย์ที่จริงต้องฝืนกระแสธรรมชาติ ไม่ใช่ปล่อยให้เลื่อนไหลไปตามกระแสธรรมชาติ แน่อนเราแก่ เราเจ็บ เราตายเป็นธรรมดา แต่เราก็พยายามระมัดระวัง รักษาสุขภาพพลานามัย จะแก่ก็แก่ช้าหน่อยจะตายก็ตายช้าหน่อย เจ็บก็เจ็บช้าหน่อย ไม่ถึงกับไปแก่ได้ แต่ว่าชลอได้ อำนาจของกิเลสทั้งหลายก็เหมือนกัน คนเราเกิดมาจากกิเลส ถ้าเราปล่อยให้ไหลไปตามกิเลส ในที่สุดเราก็หาความเป็นคนไม่ได้ เราต้องทวนกระแสพวกนี้ขึ้นไป ธรรมชาติธรรมดาจริงๆ เป็นอย่างนั้น หลักการตรงนี้จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่เป็นกรอบที่ไปทรมานตัวอะไร เป็นความสมัครใจ คือการมีเพศสัมพันธ์นั้นแล้วแต่การมอง พระพุทธเจ้าทรงแสดงตั้งแต่ปฐมเทศนาว่า เป็นของต่ำๆ สาธารณะทั่วไปกับสัตว์ทั้งหลาย

กาม กิณ นอน กลัว เป็นเรื่องของชาวบ้าน เป็นเหตุตั้งบ้านตั้งเรือน กิเลสต้องหยาบ เรียกว่ามีอารมณ์ ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีเพศสัมพันธ์ แม้แต่คนที่มีครอบครัว ถ้ากิเลสไม่ฟูขึ้นก็ไม่ไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องเหล่านั้น อันเป็นการฝืนธรรมชาติอยู่

แล้ว ธรรมเนียมปฏิบัติทั้งหมดโดยสรุปก็คือ ทวณกระแสวิกฤต
ทวณกระแสดรามณ์

การอดอาหารเมื่อเย็นที่จริงอดีตนายกสมาคมบาลีปกรณ์
ที่อังกฤษ ท่านท้วงติงอยู่ ๓ เรื่อง คือ

๑) การไม่ให้กินอาหารเย็นในฤดูหนาวทำได้ยากเพราะ
ร่างกายต้องการอาหารมาก

๒) การห้ามไม่ให้พกพาเงินทอง สร้างความลำบากแก่
พระและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย เพราะไปไหนต้องมีไวยวัจกร

๓) ไม่ให้นอนในเรือนที่มุงบังที่มีผู้หญิงอยู่

ท่านบอกว่าโรงแรม ๕๐๐ ห้อง มีผู้หญิงอยู่ห้องพักเดียว
พระนอนไม่ได้ ไม่ยุติธรรม ทำให้เกิดอุปสรรคในการเผยแผ่
ศาสนา

เป็นการมองจากฝรั่ง มองไปในแง่ของแพทย์ มองไป
ในแง่ความคล่องตัวความสะดวกสบาย แต่พึงสังเกตว่าปัญหา
เหล่านี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคอะไร เพราะว่าในกรณีเช่นนั้น ถ้า
ไม่ไหวจริงๆ ไม่มีที่พักจริงๆ วินัยเขาไม่ได้ว่าถึงขนาดนั้น เรา
ตีความให้เคร่งเกินไป วินัยเรียกว่า มุงบัง คืออยู่ในห้องเดียว
กัน ปฐมเหตุจริงๆ พระไปพักในห้อง ผู้หญิงเข้าไปอยู่ในห้อง
พยายามยั่วยวนพระ พอตีไปยั่วยวนเอาพระอรหันต์เท่านั้น
พระอรุณฤทธานุภาพเป็นพระอรหันต์กลับจากกรุงกบิลพัสดุ์ แวะพักที่
บ้านเขา ผู้หญิงเขายั่วยวนทำอะไรไม่ได้ เสร็จแล้วก็ขอขมา

โทษพระอรหันต์ พระอนุรุทธเถระได้นำความมากกราบทูล
ให้พระพุทธเจ้าทรงทราบ ทรงบัญญัติสิกขาบทไม่ให้พระ
นั่งนอนในที่มุงบังเดียวกันกับผู้หญิง ปรับอาบัติปาจิตตีย์แก่
ผู้ละเมิดพระวินัย เน้นการอยู่ในที่มุงที่บังอันเดียวกันเท่านั้น

ส่วนปัญหาเรื่องอาหารเย็น ไม่น่าจะมีปัญหาเพราะใน
ปัจจุบันมีพวกน้ำปानะ พวกเครื่องดื่มทั้งหลายช่วยได้ไม่ถึง
กับหิวโหยทุกข์ทรมานเดือดร้อนอะไรคงอยู่ได้สบายดีอยู่ เรื่อง
เล็ก ๆ

**๖๑. จุดประสงค์ในการอบรมการพัฒนาจิต เพื่อต้องการ
ให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมบางคน
ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ เพราะมีข้อด้อยหรือข้อจำกัดใน
เรื่องของสุขภาพ วิทยากรพยายามที่จะทำให้ผู้อบรม
เข้าถึงสมาธิจนเกือบเป็นการบังคับซึ่งขัดกับบทสวดมนต์
ทำวัตรเช้า ซึ่งแปลแล้วได้ใจความว่า จะทำในใจอยู่
ปฏิบัติตามอยู่ ซึ่งคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้านั้นตาม
สติกำลัง**

ตอบ ประเด็นตรงนี้จะต้องเข้าใจว่า บรรดาการฝึกปรือทั้งหลาย
การตัดแปลงการเปลี่ยนแปลงอะไรก็ตาม ในตอนต้นจำเป็น
จะต้องใช้มาตรการที่เข้มงวดเอาจริงเอาจังกับเรื่องเหล่านั้น
แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะของสิ่งเหล่านั้น คล้ายๆ เราจะทำ
เฟอร์นิเจอร์ ทำตู้ ทำโต๊ะ อะไรก็ตาม ปัญหาว่าสภาพของ

ไม้อยู่ตรงไหน ถ้าไม้ที่เราจะเอามาทำตู้ทำโต๊ะเป็นซุง ขึ้นตอน ก็ต้องหยาบมาก่อน ต้องเลื่อยเปิดปีก ต้องใช้ขวานதாக มีกรรมวิธีที่ค่อนข้างหยาบ เมื่อได้เป็นตัวไม้แล้วเริ่มประณีต ขึ้นไปโดยลำดับ เลื่อยก็เล็กลงไปจนถึงจุดหนึ่งก็ใช้กบ ใช้กบ ใช้กระดาศทรายก็เดินกันมาเรื่อยๆ แต่บางที่ไม้เป็นไม้อัด ลำดับขั้นตอนต่างๆ ก็ตัดตอนลงไป การฝึกคนเรามีลักษณะ อย่างนั้น บางครั้งหยาบตามด้วยละเอียด บางครั้งก็ละเอียด ได้เลย การฝึกปรือในแนวนี้จะต้องยอมรับความจริงว่า พื้นฐาน ของคนที่เข้ามารับการอบรมนั้นไม่เสมอกัน ความตั้งใจที่ตั้งใจ ให้อย่างน้อยที่สุดให้สัมผัสได้ เจือนเวลามันบีบ เวลาเท่านี้ ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นคุณค่าของธรรมะ คุณค่าของศาสนา คุณค่าของศีลธรรม

วิธีการในตอนต้นๆ จะทำอะไรก็ตามเป็นอย่างนั้นแหละ ใช้บังคับใช้ควบคุม ช่างไม้தாகไม้เพื่อทำอะไรสักอย่างหนึ่ง ก็ต้องதாக ช่างศรดัดลูกศร ชาวนาไขน้ำเข้านา แต่ละอย่าง ผ่านขั้นตอนอย่างนี้ทั้งนั้น ส่วนคำสั่งก็คือคำสั่ง ก็อย่างนั้น ความว่าจะทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่ แต่เพิ่มความเข้มงวด เอาจริงเอาจังตามเงื่อนไข ถ้าผ่านหลักสูตรไปแล้ว โอกาส ที่จะเข้ารับการอบรมจะยากมาก เหมือนกับพระใหม่ที่บวช สอนพระใหม่มาตั้งแต่มาอยู่วัดบวรใหม่ๆ สมัยก่อนเขาบวช กันทีละคนสองคน เมื่อบวชแล้วพระอาจารย์ก็ขอให้ช่วยสอน ให้ ก็มานั่งคุยกันองค์ ๒ องค์ ๓ องค์ ในกาลต่อมา เราก็

เริ่มจะปรับแผน เพราะว่ากินเวลาเรามากเกินไป ก็ขอให้บวช เป็นชุดๆ มาทีละสัก ๑๐ กว่ารูป เปิดเป็นชั้นเรียนค่อยเป็นน้ำ เป็นเนื้อหน่อย แต่เราก็ต้องรีบเร่งสอน เพราะระยะเวลาเธอบวช ๑๕ วันเป็นหลัก เดือนหนึ่งจะมีน้อย เพราะหลักสูตรเขา กำหนดไว้ ๑๕ วัน พวกที่บวช ๑ เดือน ถ้าขาดอุตสาหกรรมวิริยะ จริงๆ ถือว่าตัวเองรับวุฒิบัตรไปแล้ว ก็เลยไม่เรียนต่อเลย กฎเกณฑ์แนวฝึกปรือแบบนี้อย่าไปพิรัพิไร อย่าแสดงความอ่อนแอ เมื่อคนอื่นทำได้ เราต้องทำได้

คนไม่ใช่เกลือที่ถูกฝนแล้วจะละลาย ในขณะที่เดียวกัน คนก็ไม่ใช่สีผึ้งที่ถูกความร้อนแล้วจะละลาย แต่เราก็พร้อมที่จะสู้ปัญหาต่างๆ อย่าเป็นคนอ่อนแอ เหยาะแหะกับเรื่องทั้งหลาย คนอื่นทำได้เราต้องทำได้ ครั้งแรกเราทำไม่ได้ ครั้งที่ ๒ ทำให้ได้ เป็นการศึกษาสำเนียง การฝึกปรืออบรม คนเราถ้าต้องการความสำเร็จ ต้องประสบความสำเร็จทุกขุทธาน เหมือนพระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า กว่าที่จะถึงวันนั้น ลองนึกดู ทุกขุทธานขนาดไหน บีบบังคับฝืนธรรมชาติขนาดไหน ในที่สุดพระองค์ก็ตรัสรู้

เพราะฉะนั้น ความสำเร็จชั้นสูงนั้นต้องเกิดขึ้นจากความเพียรพยายาม ที่ต่อเนื่องยาวนานและไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยากลำบาก

เรื่องนี้ที่จริงเป็นเรื่องเล็ก ๆ ระยะเวลาสั้น ๆ

๖๒. กระผมได้ดูรายการ “ฟังความรอบข้าง” ของ ITV ในหัวข้อ “ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการให้มีโทษประหารชีวิต” ผู้ร่วมรายการทั้งตำรวจ อัยการ นักจิตวิทยา ทนายความ ศาสตราจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ แต่ไม่มีพระสงฆ์ไปร่วมรายการ อยากทราบว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่ในการให้คงมีอยู่ซึ่งโทษประหารชีวิตตามแนวคิดของสงฆ์

ตอบ ประเด็นปัญหาพระไปคิดอย่างนั้นไม่ได้ เพราะพระโดยพื้นฐานจะต้องพัฒนาปัญญา พัฒนาความบริสุทธิ์ มองสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยความเมตตากรุณา คนเรานั้นต้องให้โอกาสเขา เขาจะชั่วช้าเลวทรามอย่างไรก็ตาม เนื่องจากคลุกคลีกับนักโทษมามาก ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๔-๒๕๒๐ คลุกคลีอยู่กับนักโทษบริเวณบางขวาง ลาดยาว นนทบุรี พวกวัยรุ่นบางเขน เมื่อเราคุยเล็กๆ กับพวกนักโทษประหาร นักโทษตลอดชีวิต ส่วนมากสำนึกเสียใจ เขาทุกข์ทรมานเล็กๆ ถ้าเขาย้อนหลังได้ เขาจะไม่ทำ เพราะฉะนั้นการประหารชีวิตบางทีจะเป็นปฏิริยาที่ดีกลับแรงกว่าเดิม

สมมติว่าคนที่จุดคร่าอณาจารย์ขึ้นกระท้ำเรา วางโทษประหาร ต่อไปผู้ถูกข่มขืนจะถูกฆ่าหมด นั่นคือแนวของจิตวิทยา คนจะทำความผิดแล้วคุมตัวเองตรงนั้นไม่ได้ เพื่อให้ตัวเองต้องรับโทษจากความผิด ต้องไปเพิ่มความผิด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพราะ

การฆ่าปิดปากคนพลังพลาดลงไปแล้วเหมือนกับรถตกถนน
ไปกันใหญ่ แนวคิดตรงนี้ที่จริงเขาเคยนิมนต์ไปร่วมสัมมนา
ที่โรงพยาบาลรามารัตน์ รู้สึกจะ ๒ ครั้ง เกี่ยวกับฉีดยาให้ตาย
เรียกว่า การุณยฆาต เปิดโอกาสให้เลือกว่าจะอยู่หรือจะตาย
แก่คนป่วย บอกว่า พระคิดไม่ได้ ขาดหลักเมตตาทรรวมอย่าง
หนึ่ง อีกอย่างหนึ่งตราบไตที่ยังมีลมหายใจอยู่ ควรจะมีความ
หวังอยู่ และคนเราบางทีแม้จะชิงชังตัวเอง อิดหนาระอาใจ
ตัวเองที่โรคภัยมันคุกคาม มองว่าตนคล้ายๆ จะหนักที่สุด
ไม่มีใครที่หนักเท่าเราแล้ว หมดยุติตายอยากในชีวิต แต่
ถ้าคนเหล่านั้นยังมีความหวังอยู่ แก่ไม่ยอมเลือกหรือที่ จะฆ่า
ตัวตาย

เพราะฉะนั้น ตราบไตที่ยังไม่ตายก็ยังถือว่ามีความหวัง
คนเรานั้นชั่วเจ็ดที่ดีเจ็ดหน การฆ่าได้สร้างตราบาปให้ลูก
ให้เมียให้วงศ์าคณาญาติเขาอีกมาก มองดูคล้ายๆ จะตัดปัญหา
ที่จริงเพิ่มปัญหา ในที่สุดเด็กเหล่านั้นเธอต้องชัดเจนว่าพ่อ
แม่เธอมีความผิดจริงและยุติธรรมจริง แต่อย่าลืมว่าเธอมี
ความรัก มีความผูกพัน พ่อของเธอถูกฆ่า แม่ของเธอถูกฆ่า
คิดอย่างไรจะให้ยุติธรรม คิดไม่ออกหรือ วิธีที่ดีที่สุดคือระบบ
ของสังคม ต้องจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทั้งความรู้ความคิด
ทักษะที่จะประกอบอาชีพในด้านต่างๆ อย่างน้อย ๑ อย่าง
ให้มีคุณธรรมเหมาะสมแก่สถานะที่ตนเป็น สร้างวินัยในตัวคน
วินัยขึ้นในชาติ

การเพิ่มโทษเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ สังคมไทย เราชอบแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ตัวอย่างปัญหาบางอย่างไม่น่า จะสร้างความอับศอดสูแก่ชาติบ้านเมืองมากเกินไป อย่าง ปัญหาโสเภณี โสเภณีเด็ก โสเภณีอะไรต่างๆ แล้วบางครั้งก็รู้ กันว่า ปัญหาใหญ่มาจากความไม่รู้ ความยากไร้ โรคภัย ไข้เจ็บ เพราะฉะนั้นต้องแก้ที่ไม่รู้ ให้รู้ เมื่อคนเขารู้แล้ว พัฒนาไปถึงรู้บาป บุญ คุณ โทษ ความเหมาะสม ความควร ไม่ควร ความคิดของเด็กรุ่นใหม่ วันก่อนมีการเรียกนักศึกษา มาสอบถามเรื่องความคิดที่ต้องการจะอยู่กับแบบสามมีภรรยา ในขณะที่เรียนอยู่มากไป ยังขอเงินพ่อแม่อยู่ แน่จริงต้องหา เงินเองก่อนจึงจะมีคู่ครอง ขอเงินพ่อแม่อยู่ ตัวเองจะแต่งงาน อยู่อย่างนั้นก็เสียหาย แต่แนวตรงนี้ตอนไปเรียนที่อินเดีย เห็นเด็กๆ ไทยนี่เขาอยู่กันเป็นผัวเป็นเมีย มาถึงเมืองไทยเขา ไม่รู้จักกัน ก็ชอบกลดี บางคราวไม่อยากจะรู้อะไรมาก โลกนี้แปลก สังคมพระเป็นสังคมที่ตรงไปตรงมา จะอยู่ใน กรอบกฎเกณฑ์ของธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ แนว ประหารชีวิตอย่าคิดว่าจะแก้ปัญหาได้ ถ้าแก้ปัญหาได้ ฮิตเลอร์ ฆ่าพวกยิวตั้ง ๕-๖ ล้าน แก้ปัญหาอะไรได้ไหม? จนเดี๋ยวนี้ ก็ยังเป็นปัญหากันอยู่ เพราะฉะนั้นจึงไม่สนับสนุนการมีโทษ ประหาร ถ้ามีไว้ชู้ได้ แต่มีไว้ใช้ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมา ถ้าจะมีไว้เพื่อขู่ เพื่อกำหราบก็ไม่ได้ว่าอะไร แต่อย่าไปทำจริง ก็แล้วกัน

๒๓. ขอตัวอย่างเรื่องพลังจิตจากพลังความดี

ตอบ คนเราถ้าทำความดี เช่น ไม่ผิดศีลธรรม ไม่ผิดกฎหมาย เป็นข้าราชการก็มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คอร์รัปชั่น ไม่โกงกิน ไม่เบียดเบียนราษฎร ไม่รีดนาทาเร้น ก็มีพลังจิต มีความองอาจกล้าหาญ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง จะเข้าไปในสมาคมใดก็ไม่หวาดกลัวอะไร เขาพูดถึงคนคอร์รัปชั่น คนโกงกิน คนรีดไถ เราก็ไม่เดือดร้อนอะไร เขาพูดถึงคนค้ายาเสพติด เราก็ไม่เดือดร้อน ความดีจะเป็นเกราะคุ้มครองบุคคล พระประวัติสมเด็จพระเจ้าที่ว่าทรงพอพระทัย คำโคลง ๒ บท ซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้อแรกที่ว่า

ฝูงชนกำเนิดคล้าย	คลึงกัน
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ	แมกบ้าง
ความรู้้อาจเรียนทัน	กันหมด
เว้นแต่ชั่วดีกระด้าง	อ่อนแก่ ฤาไหว

หมายความว่า ความรู้คนเราสามารถเรียนทันกันได้ ขอให้มีความตั้งใจ มีความสนใจ มีความมุมานะ พยายามที่จะสู้กับชีวิต จะสามารถเรียนทันคนอื่นได้ แต่ประเด็นสำคัญ

ความรู้คู่เปรียบด้วย	กำลัง ภายเฮย
สุจริตคือเกราะบัง	ศาสตร์พร้อม

ตรงนี้เกิดเป็นพลัง ความรู้เป็นกำลังเหมือนกับกำลังกาย แต่เรานำความรู้ไปประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในสุจริตธรรม กลายเป็นเกราะที่คุ้มครองป้องกันเราไว้

ปัญญาประดุจดั่ง อาวุธ ในขณะที่เดียวกัน ถ้าพัฒนาปัญญาขึ้นไป ปัญญาจะให้ความมั่นใจ เมื่อต้องต่อสู้กับปัญหา อุปสรรค อันตราย ข้าศึก ศัตรูทั้งหลาย

“คุณสมบัติต่างโล่ห์ป้อง อาจแกล้งกลางสมร”

จะเห็นว่าคุณธรรม ๒ ข้อ คือสติปัญญา เพราะความรู้ก็คือปัญญา ความรู้คือสติ แต่สุจริตคือการปฏิบัติ การครองชีวิตด้วยสติปัญญา ออกมาเป็นรูปของสุจริต เนื้อหาหลักจริงๆ คือสติกับปัญญา จะกลายเป็นพลังจิต มีความเชื่อมั่นในตัวเอง สุจริตจะเป็นเกราะคุ้มครอง เหมือนกับฝ่ามือที่ไม่มีแผล พร้อมที่จะจับได้แม้แต่ยาพิษ

เพราะฉะนั้น หนึ่งพลังจิตของคนที่ทำเพ็ญความดี ไม่หวาดหวั่นอุปสรรคอันตราย ไม่ต้องดูอื่นไกล เช่นเราเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต จะไปที่ไหนมาไหนก็ได้ อย่างเป็นพระมีรูปแบบของความเป็นพระอยู่ จะไปในดวงใจ คอมนิวนิสต์ อันตรายอะไรๆ ก็ไม่เดือดร้อนไม่ได้กลัวอะไร แสดงให้เห็นว่าเรามีพลังจิต เพราะพลังความดีโดยการประพฤติปฏิบัติ เสริมให้เกิดความแข็งแกร่งขึ้นภายในจิตใจของบุคคล

๖๔. เคยมีแก๊งต้มตุ๋นตกทอง โดยใช้วิธีสะกดจิต หรือทำให้เหยื่อครองสติไม่ได้ เขาทำได้อย่างไรหรือมีวิธีอื่น (ขอทราบเหตุรายละเอียด และวิธีแก้ไข)

ตอบ น่าจะไม่ใช้สะกดจิตเป็นสารเคมีชนิดหนึ่งไม่มีกลิ่นที่ทำให้คนสูดเข้าไป ชะงักประมาณสัก ๒-๓ นาที มีอาการเซื่องซึมคล้ายๆ ถูกสะกดจิต จนปลดนาฬิกา หยิบปากกา หยิบเงินอะไรๆ ให้เขา เหตุการณ์เหล่านี้เคยเกิดขึ้นที่วัดๆ หนึ่งมีคนเล่าให้ฟัง ขณะกำลังรอมเผาศพโดนคนทำอย่างนั้น คนนั้นก็ปลดให้ เมื่อใจรได้ของแล้วก็เดินไป คนอื่นก็เห็น เห็นเขาให้เองแล้วก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เวลานี้มีเครื่องมือที่มีโฆษณาอยู่ทางสื่อโทรทัศน์ เป็นกระแสไฟฟ้าช็อต บอกว่ามีไว้ให้ผู้หญิงป้องกันตัว เห็นครั้งแรกก็บอกได้ว่าไม่ฉลาด เรารู้ได้อย่างไรว่าเมื่อวางขายในท้องตลาดแล้วผู้หญิงจะซื้อ ผู้ชายซื้อไม่เป็นหรือ ผู้หญิงไม่รู้ว่าใครจะรังแกเธอ แต่ผู้ชายรู้ว่าเธอจะรังแกใคร ตรงนี้จะเพิ่มอันตรายแก่ผู้หญิง ไม่ได้เพิ่มอันตรายให้แก่ผู้ชาย เจ้าหน้าที่ตำรวจก็คงสั่งระงับไป เพราะไม่ได้เห็นโฆษณาอีกต่อไป คนโฆษณาก็เกินไป เป็นคนไม่มีเหตุผล มองอะไรๆ มองมุมเดียวได้อย่างไร เครื่องมือที่ถามมาเป็นสารเคมีไม่มีสีไม่มีกลิ่น พอครบกำหนดจะระเหยหมด เป็นปัญหาที่ค่อนข้างยากต่อการติดตามแล้วป้องกัน ต้องตื่นตัวไว้ มีการระมัดระวังหวาดระแวงไว้ ช่างสังเกต มีความรอบคอบรอบด้านเป็นพิเศษ ถ้าในรูปเครื่องช็อตไฟฟ้าก็พอทำเนาเห็น

ชัดหน่อย พวกสารเคมีหนักหน่อย แกว่งที่เดียวแยแล้วเพราะ
เข้าไปทางจมูก มีคนเคยเล่าให้ฟังว่าสามารถทำให้ตายได้แต่
มีข้อแม้ว่า ต้องเดินไประยะหนึ่งก่อนคล้ายๆ กับที่เคยอ่าน
หนังสือกำลังภายใน พอวางยาเสร็จแล้ว เดินก็ก้าวจึงตาย
ก็ต้องพยายามไม่เดิน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง

สังคมในปัจจุบันเจริญขึ้นในด้านต่างๆ แต่ว่าจิตใจของ
คนในสังคมกลับตกต่ำ ลองนึกดูปัญหาเศรษฐกิจ อ่านข่าว
ฟังข่าวมีความรู้สึกที่ว่าพวกนี้ตอกเตอร์จบเมืองนอกหนุ่มๆ ทั้งนั้น
ทำงานระยะสั้นอายุน้อย แต่ให้รวยเร็ว เขาคิดของเขาอย่างไร
ก็ไม่รู้ คล้ายๆ กับต้นไม้ที่ตอนมาไม่มีรากแก้ว ในที่สุดก็โค่น
ความนิยมของเราเวลานี้ ต้นไม้พวกต่อตา พวกตอนต่างๆ
นิยมกันมาก แต่ลืมไปว่าเป็นต้นไม้ที่ไม่มีรากแก้ว คนเรา
ก็เหมือนกัน ต้องมีรากแก้ว การเจริญเติบโตจะต้องเติบโต
ไปอย่างมีสัดส่วน เคยฟังคนตอบปัญหาทางวินัย นึกสลด
ท่านชอบพูด ชอบแสดง ชอบโอ้อวด แต่ความรู้ไม่แน่น
พูดส่วนมากเวลายกธรรมะจะผิด ถ้าพูดโวหารละไซ้ โวหาร
เขาเก่ง แต่ว่ายกธรรมะยกวินัยแล้วผิด

ผู้พูดที่ดี พื้นฐานการศึกษาจะต้องแน่น ต้องศึกษา
บ่อยๆ ต้องอ่านบ่อยๆ ต้องฟังบ่อยๆ ไม่ใช่ว่าพูดโดยไม่ได้
ดูอะไรๆ คำบางคำไม่มีหรือกในภาษาบาลี สมมติว่าจะขับพระ
ออกจากหมู่ เขาเรียก **ปัพพาทนียกรรม** เป็นโทษทางพระวินัย
ประการหนึ่งให้ขับท่านเหล่านั้นออกไปจากหมู่ แต่ไม่ได้
หมายความว่าตัดเป็นตัดตาย ท่านอาจจะกลับเนื้อกลับตัว

ขอขมาลาโทษต่อสงฆ์ สงฆ์ก็สวดประกาศยกโทษให้ กลายเป็น พระที่อยู่ร่วมกับหมู่คณะได้เหมือนเดิม เรื่องเหล่านี้จำเป็น จะต้องศึกษา แม้แต่เวลาเราพูดเรื่องวัดพระธรรมกาย ต้องชี้ให้เห็นว่าเขาผิดตรงไหน ศิลวิบัติหรือเปล่า อาจารย์วิบัติหรือเปล่า ทิฏฐิวิบัติหรือเปล่า อาชีวิวิบัติหรือเปล่า ลักษณะนี้เขา เรียกอนุวาทาธิกรณ์ เราใจทักที่วงเขาต้องเอาเกณฑ์พระธรรม พระวินัยมาเป็นเกณฑ์ แต่ทิฏฐิวิบัติเอาทั้งพระธรรมทั้งพระวินัย มาได้ อาชีวิวิบัติเอาตัวเฉพาะพระวินัย อาจารย์วิบัติ ศิลวิบัติ จะพูดปัญหาเรื่องพระวินัย ซึ่งแสดงว่าเราต้องมีความรู้มีความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้น จึงเอามาพูดได้

แนวตรงนี้ก็เหมือนกัน การจะแก้ไขต้องชัดเจน มีความรอบรู้ พวกสินค้าแบบนี้ไม่วางขายหรอก ดังนั้นการสังเกตคน การระมัดระวังคน คบคนดูหน้า ชื่อผ้าดูเนื้อ อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง ต้องมีไว้หลายๆ หน่อย

๖๕. บุคคลที่ทำการค้ายาเสพติด (ยาบ้า) ทำไมจึงมีโทษเบาเกินไป น่าจะประหารชีวิต ทำไมกฎหมายจึงให้โอกาสมากเกินไป หรือว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ เกี่ยวกันหรือไม่

ตอบ คงไม่เกี่ยว อย่างที่บอกไว้ โทษประหารชีวิตให้มีไว้เพื่อกำหราบเพื่อขู่ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องใช้จริง พอศาลตัดสินประหารชีวิต ลดจำคุกตลอดชีวิต จากนั้นตรวจสอบความประพฤติ ใครทำดีพอวางใจได้ก็ลดๆ ไปเรื่อยๆ ให้โอกาสเขา อย่าลืมนะ

ไม่ใช่ปัญหาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ปัญหายาเสพติดสืบเนื่อง
กับทั้งการเมืองทั้งเศรษฐกิจทั้งสังคม อาจจะผิดเพราะเหตุผล
ทางการเมือง แต่เราอย่าลืมว่าเป็นวงจรที่สังคมเองต้องรับ
ผิดชอบ สังคมอ่อนแอ สังคมเห็นแก่ตัว เงินไม่มา กาไม่เป็น
แสดงว่านักการเมืองก็ต้องการเงิน การหาเงินได้เป็นกอบเป็นกำ
หาทางสุจริตก็หายาก พวกนั้นก็ออกไปทางนั้น บางที่เป็น
เศรษฐกิจที่เราเห็นได้ชัดว่าในพวกที่ผลิตยาเสพติด ส่วนใหญ่
มันเป็นการเมืองกับเศรษฐกิจ เขาเป็นชนกลุ่มน้อย ต้องต่อสู้
กับพม่า ก็ต้องมีเงินมีทองมีอัตรากำลัง มีอะไรก็ผลิตสิ่งเหล่านี้
ขึ้นมา อันเป็นอาการของความโลภแบบโง่ๆ

ปัญหาต่างๆ ถ้าเราแก้ไขไม่ครบวงจร จะเหมือนกับเรา
กดลูกโป่ง กดตรงนี้ไปโป่งตรงโน้น กดตรงโน้นไปโป่งตรงนั้น
ไปโป่งอีกแห่งหนึ่งอยู่เรื่อยๆ ปัญหาในบ้านในเมืองเราก็มี
ลักษณะอย่างนั้น ที่สำคัญคือ คนที่ติดยาคือผู้เยาว์ เด็กอายุ
๑๒-๒๒ รายงานตำรวจบอกว่าอย่างนั้น แต่นึกว่า คงจะลด
ได้ยาก ทำอย่างไรว่าพวกที่เสพสูบมีไว้ในครอบครองเพื่อ
เสพสูบ ควรจะเอามารักษา กฎหมายไปไว้ในที่เดียวกัน จึงมี
ปัญหาในภาคปฏิบัติ เวลานี้นักโทษล้นคุก มีปัญหามากล้น
จนเกิน ๑๐๐% เมืองไทยคุกทั้งหลายสามารถบรรจุนักโทษ
ได้ประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน ที่นี้ว่าเข้าไปตั้ง ๓ แสนกว่า เกิน
อัตราที่คุกจะบรรจุได้ มีปัญหาสุขภาพจิต มีปัญหาการ
แหกคุก มันมีปัญหอาชญากรรม ใกล้เคียงกันมั่วสุมกัน ใน
ที่สุดบางที่พ้นโทษออกมาจะแรงกว่าเดิมอีก ปัญหาหลาย

เรื่อง ปัญหาเรื่องแผน เรื่องนโยบาย เรื่องการมองระยะไกล การคิดแก้ปัญหาต้องแยกกัน ให้เป็นอาชญากรกรณีผู้ผลิต ผู้จำหน่าย กับเป็นคนป่วย คนเหล่านี้ควรมีการบำบัดรักษา อย่าใช้วิธีการเอาไปขังปนกับคนผิด

ปัญหาเมืองไทยเราเรื่องน่าคิดได้ แต่คิดไม่ได้ หรือ คิดได้ แต่ทำไม่ได้ มีปัญหาเรื่องงบประมาณ เรื่องฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล อะไรๆ อีกมากมาย แต่อย่าได้ทอดทิ้ง ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้เต็มตามกำลังความสามารถก็แล้วกัน

๖๖. ต้องการเห็นวัดพระพุทธศาสนาสอนธรรมะมากกว่าวัดที่เจ้าอาวาสสร้างโบสถ์วิหารที่ใหญ่โตมากมายในประเทศไทยเราจะทำอย่างไร

ตอบ ประเด็นเหล่านี้มีองค์ประกอบหลายประการ เช่น เข้าใจว่าในกรณีของศาสนสถานเป็นภารกิจของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส สมัยโบราณจริงๆ พระราชาก็บมหาเศรษฐีที่ท่านศรัทธาสร้างขึ้น ไม่ได้เดือดร้อนใคร คนบางคนไปขอแบ่งสร้างวัดกับท่าน ท่านไม่ยอมให้ด้วยซ้ำ เมื่อสร้างไปแล้ว ปรากฏว่าประโยชน์การใช้สอยทำได้กว้างขวางและต่อเนื่อง ไปคิดเทียบเคียงกับเงินแล้วก็เกินคุ้มจนไม่อาจเทียบได้ เช่น

วัดพระเชตุวัน พระพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ถึง ๑๙ พรรษา มีพระอยู่เป็นพันๆ รูป มีคนเข้าวัดฟังธรรมจำศีล พระสงฆ์แยกย้ายกระจัดกระจายกันไปอบรมสั่งสอนธรรมะแก่พุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก อาคารสถานที่เหล่านั้น

ก็มีประโยชน์ผ่านยุคสมัยมานาน งานแต่ละยุคก็เกินคุ้มกับทุน
ที่ลงทุนไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือว่า ทุนที่ใช้ไปนั้นไม่กระทบ
กระเทือนศรัทธาอะไรของชาวบ้าน เพราะเป็นของท่านอนาถ-
บิณฑิกเศรษฐีโดยเฉพาะ สมัยนั้นก็มีแนวโน้มนุพพาราม
สร้างโดยนางวิสาขาคนเดียว เวฬุวันสร้างโดยพระเจ้าพิมพิสาร
โฆสิตารามสร้างโดยโฆษกเศรษฐี ชิวกัมพวันก็สร้างโดยหมอ
ชิวกโกมารภจ อโศการามก็สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช

ในกาลต่อมาก็มีแนวอย่างนั้น คือท่านที่มีกำลังศรัทธา
มีกำลังทรัพย์จัดสร้างของท่าน ในวงศาคุณาญาติของท่าน
ในสกุลเชื้อสายของท่าน เป็นวัดประจำสกุล เป็นวัดประจำ
ครอบครัว ต่อกันมาในแนวนี้ ฉะนั้นการสร้างวัดบางแห่งจึง
ใหญ่โตกว้างขวางมาก แสดงถึงพลังศรัทธาที่พุทธศาสนิกชน
เหล่านั้นมีต่อพระพุทธศาสนา

ในระยะหลังอาจจะมีการเรียไร มีกฐินสามัคคี มีการ
เรียไรชักชวนก่อสร้าง ซึ่งตามปกติแล้วก็ทำไปตามหน้าที่
เป็นการบอกบุญเรียไรไม่ได้ข่มขู่คุกคามใคร มีหน้าที่บอกก็
บอกกล่าวไป ใครมีศรัทธาเลื่อมใสก็ทำกันไป ไม่ทำก็แล้วไป
ประเด็นสำคัญไม่ค่อยมีปัญหาอะไรตรงนี้ เมื่อท่านสร้างไป
แล้ว จัดเป็นศาสนสถาน เป็นสมบัติของแผ่นดิน เป็น
สมบัติของพระพุทธศาสนา เป็นสาธารณสถาน เป็น
บุญสถาน จึงไม่มีใครเป็นเจ้าของ แม้แต่สมภารเจ้าวัดเอง
ก็ไม่ได้เป็นเจ้าของวัดนั้น ได้รับการแต่งตั้งมอบหมายให้
รับผิดชอบในฐานะเจ้าอาวาส ซึ่งหมายความว่าแต่งตั้งได้ก็

ถอดถอนได้ แสดงว่าวัดเป็นสมบัติของพระพุทธศาสนาโดยรวม สร้างให้ใหญ่โตอย่างไรไม่ใช่ประเด็น ประเด็นอยู่ที่ประโยชน์การใช้สอย ถ้าใช้ได้คุ้มค่างับสิ่งที่สร้างลงไป คนที่มีส่วนในการสร้าง ก็เกิดศรัทธาปสาทะ เกิดปีติปราโมทย์ ประเด็นสำคัญคือว่า ในกรณีของเสนาสนะ ไม่ว่าจะเป็นสะพานก็ดี ปลูกต้นไม้ก็ดี ขุดสระน้ำก็ดี สร้างกุฏิ สร้างศาลา อะไรก็ดี พุดง่ายๆ ว่า เสนาสนะจะเกิดบุญแก่ผู้สร้าง ทุกขณะที่มีการใช้สอยเสนาสนะเหล่านั้น คนจึงนิยมทำบุญในประเภทนี้กันมาก

บรรดากิจกรรมทั้งหลาย ก็ต้องมีกิจกรรมในการฝึกปรืออบรมอยู่ด้วย เพียงแต่ว่าทำมากหรือน้อย แต่อย่าลืมว่างานเหล่านี้เราพูดกันได้ แต่ว่าเอาเข้าจริง พอวัดจัดกิจกรรมขึ้น คนจะเข้าร่วมกิจกรรมน้อย เพราะว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมในทางศาสนาโดยโครงสร้างของศีล สมาธิ ปัญญา ฝืนกระแสวิกฤตของคนโดยมาก คนจะไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมตัวอย่างง่าย ๆ

อาตมาเองมีกิจกรรมอยู่ ๒ อย่างเวลานี้ เป็นเหมือนแม่ลูกอ่อนไปไหนไม่ได้ วันเสาร์ต้องบรรยายอบรมตั้งแต่ ๙ โมงถึง ๑๑ โมง แบ่งเป็น ๓ ช่วง ช่วง ๑ หลังจากไหว้พระ สวดมนต์สมาทานศีลแล้ว ก็จะบรรยายธรรมะประกอบ การอบรม การปฏิบัติกรรมฐานประมาณ ๓๐ นาที ก็นั่งสมาธิ ประมาณ ๒๐ นาที ถึง ๑๐ โมง จาก ๑๐ โมงถึง ๑๑ โมง จะบรรยายพระสูตร ทำมาอย่างนี้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๑ คนอย่าง

มากที่สุดๆ ประมาณ ๓๐๐ แต่มักจะอยู่แถวร้อยละๆ บางทีก็ต่ำกว่านิดหน่อย อย่างไรก็ตามทำอะไรก็พอทำเนา แต่วันอาทิตย์ทำมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๗ ใครนิมนต์ไปไหนก็ไปไม่ได้ แต่คนมาฟังเทศน์ ๒๐ กว่าคน ๓๐ กว่าคน อย่างมากที่สุดๆ ๕๐ นานจะเจอสักทีหนึ่ง ส่วนใหญ่จะอยู่แถว ๓๐ และ ๒๐ กว่าๆ กิจกรรมเหล่านี้ไม่ใช่ไม่จัด ได้มีการจัด แต่ว่าอย่าลืมว่า คนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรม เพราะงานทั้งหมดนั้นเป็นงานพระศาสนา

ถ้าหากว่าท่านทำท่านสร้างใหญ่โต แสดงว่าท่านมีวาสนาบารมี ท่านก็สร้างของท่าน แต่สิ่งเหล่านั้นเป็นสมบัติของแผ่นดิน เป็นสมบัติของพระศาสนา ท่านไม่ได้อยู่เป็นเจ้าของเข้าเจ้าของตลอดไป ให้สังเกตการสร้างอะไรที่ใหญ่ๆ ยุคสมัยนั้นอาจจะตำหนิต่อต้านคัดค้าน แต่ถ้าเศรษฐกิจดี สังคมดี ไม่เกิดสภาพข้าวยากมากแพง ก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร เพราะจริงๆ แล้วไม่ได้หนักอะไร เพราะแต่ละคนก็ทำไปตามกำลังศรัทธา แต่หลังจากเหตุการณ์ผ่านไปให้ลองนึกดูการสร้างทัชมาฮาลที่อินเดียของชาเจร์ฮาน การสร้างกำแพงเมืองจีนของจีนซีฮองเต้ การสร้างบรมพุทโธที่อินโดนีเซียของมหายาน การสร้างปิรามิด การสร้างนครวัด นครธม เขาพระวิหาร อะไรต่างๆ ยุคสมัยนั้น คนเขาเดือดร้อนกันแต่อย่าลืมว่าเป็นสมบัติของแผ่นดิน คนที่เข้าไปเมืองจีนเพื่อดูกำแพงเมืองจีน ปีหนึ่งๆ นำเงินเข้าประเทศไม่รู้สักเท่าไร นั่นคือสิ่งที่จะต้องมองไปไกลๆ ไม่ใช่เรามองกันใกล้ๆ วัดก็คือศาสนสถาน สาธารณสถาน บุญสถาน เป็นสมบัติของ

แผ่นดิน สร้างใหญ่โตอย่างโบสถ์พระแก้ว นำเงินทองเข้าบ้านเมืองจำนวนมหาศาลในแต่ละปี แต่ยุคสมัยที่สร้างคงมีคนเข่าบ่น เขาท้วงติงกันเป็นธรรมดา เรื่องสมบัติของชาติ คือสถานที่ราชการและสถานที่ของศาสนานั้น ใจต้องกว้างมองจริงๆ อย่าไปมุ่งจับผิดคนนั้นคนนี่ เพราะเป็นเรื่องของแผ่นดิน เป็นเรื่องชาติบ้านเมือง เรื่องของปริมาณงานที่ต้องขยายขึ้นตามสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของประชากร อาคารสถานที่จำเป็นจะต้องมีและเติบโตไปตามสัดส่วนของความจำเป็น ประเด็นสำคัญอยู่ที่สำเร็จประโยชน์ความต้องการของทุกฝ่ายได้รับการตอบสนองพอสร้างมาก การศึกษาธรรม การปฏิบัติธรรม การเผยแพร่ธรรม การจัดกิจกรรมต่างๆ การประชุมใหญ่ๆ อะไรๆ ก็ทำได้ ลองดูวัดในกรุงเทพฯ ไม่มีเลยสักแห่งเดียวที่จุพระได้ถึงพัน เหาสักขนาด ๗๐๐ รูป ๗๐๐ รูป ประชุมเป็นกิจลักษณะหน่อยไม่นั่งอัดแน่นกันทำงานกันหลายวัน มีการประชุม มีการสัมมนา มีการประชุมกลุ่ม อะไรๆ ไม่มีเลย ถ้าจะทำกันจริงๆ ต้องไปพุทธมณฑล ที่จุคนได้อย่างมาก ๑,๕๐๐ พอเป็นรูปเป็นร่างหน่อย ก็ไม่มีอะไรใหญ่จริงๆ เพียงแต่ว่าบางเรื่องเรารู้สึกว่าใหญ่ รู้สึกว่ามาก แต่พอใช้งานแล้ว บางทีก็แคบนิดเดียว ในคราวที่คนมาก

ควรทำให้เลื่อมใสในเรื่องเหล่านี้ให้ได้ว่าเป็นเรื่องของพระศาสนา เป็นเรื่องของชาติ เป็นเรื่องของแผ่นดิน เป็นมรดกของชาติบ้านเมือง ในโอกาสต่อไป ประชากรเพิ่มขึ้น ใครมีบุญญาบารมีที่จะสร้างสรรค์อะไรขึ้นมาได้ก็ทำไปเถอะ คล้ายๆ

ที่เราอาศัยบุญญาบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ สมเด็จพระย่า สมเด็จพระบรมฯ สมเด็จพระเทพฯ ท่านนำสร้าง เห็นไหม สร้างสาธารณสถานขึ้น มากมาย กายกอง โรงพยาบาล หอสมุด อะไรๆ เราจะหา คนที่มีบุญบารมีเกิดขึ้นแล้วก็มาช่วยเหลือแก้ปัญหาสังคมใน แนวนี้นี้ ไม่ใช่ทำได้ง่ายและไม่ใช่มิได้ง่าย เพราะถ้ามีก็ควร อนุเมทนาสาธุการกับท่าน อย่างน้อยเราก็ได้บุญด้วยการ อนุเมทนาบุญที่ท่านเหล่านั้นกระทำ

๖๗. การฝึกสมาธิกับการฝึกกรรมแตกต่างกันอย่างไร ผลที่ได้รับมีอะไรบ้าง

ตอบ เป็นเรื่องเดียวกัน แต่ว่าเป็นความประณีตเป็นคนละชั้น กัน สมมติว่าเราเจริญเมตตาพรหมวิหาร เราสร้างความรู้สึก เป็นมิตรกับคนอื่น มุ่งดีปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น ต้องการอยู่ ร่วมกับคนเหล่านั้นโดยไม่มีเวร ไม่มีภัย ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ประทุษร้ายกัน แสดงออกทางการกระทำบ้าง ทางการ พูดบ้าง โดยมีฐานความคิดคือรู้สึกเป็นมิตรกับเขา

อย่างนี้ก็เป็นธรรมะปฏิบัติ โดยเรามีเมตตาต่อคน แล้ว ขยายออกไปได้ระดับใดก็แล้วแต่ สรุปว่าตั้งแต่คนๆ หนึ่งขึ้นไป ถือว่าเป็นการมีเมตตาและเจริญเมตตาแล้ว เมตตานั่นเอง ขยายออกไปจนสร้างความรู้สึกปรารถนาดีต่อกัน เจาะจง กลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มจนถึงเป็นสัพเพ สัตตา ก็แผ่เมตตา แผ่ไปอย่างที่เราสวดแผ่เมตตา แต่หมายความว่ากรณีนี้เป็น เรื่องความรู้สึกทางจิตโดยเฉพาะ ภายในจิตเรารู้สึกว่าเรา

มีเมตตา พลังของเมตตาจะขจัดความไม่พอใจความโกรธ ความพยาบาท ความอิจฉาของเวรต่างๆ ซึ่งเป็นกิเลส ประเภทโทสะ เพราะว่าเมตตาเป็นข้าศึกกับโทสะ แต่ในขณะที่เดียวกัน เมื่อจิตตานุภาพแรงพอจะขจัดประเภทราคะได้ด้วย

ข้อนี้สาธุชนลองสังเกตว่า ลูกหลานเรา ญาติพี่น้องเรา บางคนเขาก็สวยๆ แต่เราไม่มีความรู้สึกในทางเพศกับคนเหล่านั้น นั่น นั่นแสดงว่าความรักความเมตตาขจัดกามราคะได้ด้วย

เพราะฉะนั้นเมตตาก่อให้เกิดเป็นความสงบ เป็นสมาธิ พอเป็นสมาธิก็ขจัดกามฉันท์ได้ ธรรมะนั้นแหละ แต่ประณีตขึ้น ธรรมะที่เกิดขึ้นคุ้มครองจิตมีอานุภาพสูงขึ้น จนบางครั้งว ถ้าแรงกระแทกมาจากข้างนอกไม่มากเกินไป จะทนทาน ออกล้นต่ออารมณ์เหล่านั้นได้ ทำนองคล้ายๆ กับน้ำที่ในสระ ซึ่งใสสะอาด คนเทของสกปรกลงไปไม่มาก น้ำสะอาด จะสลายความขุ่นข้นความสกปรก ทำให้น้ำสะอาดได้ จิตใจของคนเราที่เจริญเมตตาก็มีลักษณะอย่างนั้น เป็นเรื่องเดียวกัน จิตประณีตขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้ามาเชื่อมกับศีลข้อที่ ๑ เห็นผลดีจากไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ประทุษร้ายสัตว์ ไม่ทรมาณสัตว์ ไม่ทรกรรมสัตว์ ไม่ใช่ให้คนอื่นฆ่าสัตว์ ข้อนี้เป็นศีล จิตสะอาดจนมีความระมัดระวัง เวลาเกี่ยวข้องกับคนอื่น สัตว์อื่น มีความเมตตาเอ็นดูสงสารสัตว์เหล่านั้น นี่เป็นธรรมะ จากนั้นก็เจริญเมตตากรุณาแผ่ไปในสัตว์นั้นแหละ ขยายในแนวลึกและแนวกว้าง ในกลุ่มคนนั่นเอง แม้แต่คิด อฆาตพยาบาทก็ไม่มี แล้วขยายความรู้สึกไปในกลุ่มคน

ทั้งหลายในทิศทั้งหลาย จนกลายเป็นสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ตรง
นี้เป็นอาการของสมาธิ พอเป็นสมาธิมันก็จะสัมผัสผลเช่น

นอนหลับเป็นสุข ตื่นเป็นสุข ไม่ฝันร้าย เป็นที่รัก
ของอมนุษย์ทั้งหลาย เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย เทวดา
ให้การคุ้มครองรักษา ศัตรารูธ เครื่องประหาร ยาพิษ
ไฟไม่สามารถจะทำอันตรายได้ จิตใจจะตั้งมั่นเป็นสมาธิ
เพิ่มขึ้น

คำว่าไตรสิกขาเป็นบันไดไต่ขึ้นไป เรื่องเดียวกันนั้นแหละ
สมมติว่าสายทรัพย์ จะเห็นว่างดเว้นไม่ลักเอง ไม่ใช่ให้คน
อื่นลัก ไม่ให้นัยให้คนอื่นลัก พุดเลียบเคียงใช้เล่ห์กระเท่ห์เพื่อ
ให้ได้มาซึ่งทรัพย์สมบัติของบุคคลอื่น งดเว้นตรงนี้เป็นศีล
มีความระมัดระวัง เวลาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของบุคคลอื่น
เห็นเขาว่างทิ้งเอาไว้ ก็นำไปคืนให้แก่เจ้าของเขา เขาขาดแคลน
ก็ให้แก่เขา นี่ก็กลายเป็นธรรมะปฏิบัติ ในทรัพย์ตรงนั้น
แหละ เรายอมรับว่าเป็นของของคนอื่น คุมใจจากไม่อยากได้
จนอยากให้ แล้วให้ของๆ ตนแก่คนอื่น แม้แต่ของเราเอง
ก็ไม่ยึดติด มองเห็นว่าเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์มีแปรปรวน
เปลี่ยนแปลงไปเป็นของธรรมดา แสดงว่าใจขึ้นไปสู่ธรรมะ

แม้เรื่องเพศก็เหมือนกัน จิตเดินไปเรื่อยๆ เป็นศีล สมาธิ
ปัญญา ไปในเรื่องเดียวกัน สมมติว่าเรื่องเพศตรงกันข้าม การ
สำรวมระวังไม่ล่วงละเมิด ไม่เกี่ยวพาราสี ไม่จับมือถือแขน
ไม่แตะโลมด้วยประการต่างๆ จุดนี้เป็นศีลประณีตขึ้นไป มอง
คนเหล่านั้นด้วยจิตสงบ บรรเทาความกำหนัด ความพอใจใน

ทางเพศลงไป จนเข้าถึงอสุภกรรมฐาน สามารถพิจารณาเห็นว่าร่างกายของคนๆ นั้นจะสวยงามอย่างไรก็ตาม เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ แปรปรวนเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา เหมือนซากศพที่ทิ้งอยู่ในป่าช้าบรรเทาตัณหาลงไป ก็เป็นวิปัสสนากรรมฐาน

นี่คือแนวของธรรมะปฏิบัติ ยกจิตคนขึ้นสูงขึ้นไปเรื่อยๆ สิ่งที่น่ามาคิดนั้น สรุปรวมว่าเป็นนามรูป ศิลก็นามรูป ธรรมะก็เป็นนามรูป วิปัสสนาสมณะเองก็เป็นเรื่องของนามรูป เพียงแต่ว่าเห็นการจางไป คลายไป บรรเทาไปของกิเลส การเพิ่มพูนขึ้นของธรรมะเป็นความสงบ เป็นความรู้อยิ่ง เป็นความรู้อัจฉินถึงความดับกิเลสเพิ่มขึ้นมากขึ้น

๖๘. การเดินจงกรม คือการฝึกสมาธิชนิดหนึ่งใช่หรือไม่

ตอบ ใช่ เป็นอุบายวิธี ฝึกสมาธิใช้ได้ทุกอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน วิธีจงกรมเป็นวิธีที่นอกจากว่าเป็นการผลัดเปลี่ยนอิริยาบถ ไม่ซ้าซากในอิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่งแล้ว สมาธิที่เกิดจากการจงกรมจะหนักแน่น มั่นคงอยู่นาน

จะเห็นว่าพวกกรรมฐานทั้งหลายต้องเดินจงกรม จงกรมกันเอาจริงเอาจังเป็นชั่วโมงๆ เดินกันจนบางที่ก็เหงื่อโชก เพราะว่าช่วยได้หลายๆ ส่วน ถ้าจิตยิ่งฟุ้งก็ยิ่งเดินให้มากๆ เข้า ตั้งสติระลึกไว้ในอิริยาบถที่เดิน แล้วแต่ความสามารถทำได้ในระดับใด ก็ค่อยๆ ทำไป แนวก้าวอย่างหนอ อะไรรๆ ขวาซ้ายอย่างหนอ เขาเรียกว่าสัมปชัญญะปัพพะ ใช้สติค่อนข้างต่อเนื่อง แต่ว่าตอนต้นๆ ก็ทำไปตามที่ทำได้ไปก่อน

๒๙. การเข้ากรรมฐานเป็นอย่างไร ผลที่ได้รับมีอะไรบ้าง

ตอบ การเข้ากรรมฐานก็คือ การเข้าหลักสูตรอบรมกรรมฐาน อาจจะใช้อิริยาบถยืน นั่ง ส่วนใหญ่แล้วใช้นั่งหรือเดินจงกรม โดยนำกรรมฐานข้อใดข้อหนึ่งมาเจริญ ใช้หลักสติสัมปชัญญะ ความเพียรเป็นตัวควบคุม อานิสงส์ที่เราเห็นได้คือสงบนิรณได้

สงบความคิดเหนียวหนักตริกหนักถึงเรื่องที่เราใคร่
ปรารถนาพอใจ

สงบจากความคิดอาฆาตพยาบาท

สงบจากความง่วงเหงาหาวนอนเซื่องซึม หงอยเหงา
หดหู่เคลิบเคลิ้ม จืดชืดซาเย็นเหนื่อยหน่ายท้อถอย

สงบจากความฟุ้งซ่านรำคาญขัดส่ายหงุดหงิด

สงบจากความเคลือบแคลงสงสัยในคุณพระรัตน-
ตรัย

สมาธิมีความสงบจากนิรณเป็นผลเป็นอานิสงส์ มี
คุณธรรมเกิดขึ้นภายในใจ คือวิตกที่เป็นกุศล วิจารณ์ที่เป็นกุศล
ปีติความเอิบอิ่มใจ สุขคือความสบายกายสบายใจ เอกัคคตา
คือจิตรวมเป็นหนึ่งเดียว ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์อันเดียว เป็นผล
เป็นอานิสงส์ อานิสงส์แปลว่าผลที่ไหลออกมาจากการกระทำ
ความดี ดังนั้นถ้าเราทำได้ตามนั้น อานิสงส์ก็เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ
จนได้บรรลुरूปฌาน ๑ ๒ ๓ ๔ อรูปฌาน ๑ ๒ ๓ ๔ อาจะ
ถอยลงมายกจิตสู่วิปัสสนา เจริญวิปัสสนา จนบรรลุมรรคผล
ไปในที่สุด อานิสงส์เฉพาะสมาธิคือสงบนิรณทั้ง ๕ ประการ
ดังกล่าว

๗๐. มีหลายอาจารย์ที่ฝึกสมาธิ มีวิธีใดที่จะได้ผลที่เป็นรูปธรรมได้รวดเร็ว

ตอบ ผลสมาธิเป็นนามธรรม ไม่ใช่เป็นรูปธรรม การปฏิบัติอย่างใดก็ตามที่เป็นไปเพื่อความสงบระงับแห่งนิวรณ์ทั้ง ๕ ประการลงไปได้ การปฏิบัตินั้นเรียกว่าสมถกรรมฐาน

เพราะฉะนั้นผลจึงไม่เป็นรูปธรรม แต่ผลเป็นนามธรรมปรากฏภายในจิต คือ กิเลสประเภทนิวรณ์สงบไปจากจิต โดยจิตมีธรรมะทั้ง ๕ ประการ ดังกล่าว เกิดขึ้นแล้วก็จะดับไปโดยลำดับ จนถึงจุดตถุญาณ จะเหลือแต่อุเบกขากับเอกัคคตา แสดงว่าสิ่งที่ปรากฏเป็นนามธรรม แต่เมื่อปรากฏที่จิต อริยาบถ การเคลื่อนไหว การพูด การทำของบุคคลจะมากไปด้วยสติสัมปชัญญะ มีความแหลมคม ลึกซึ่งสุขุมรอบคอบชัดเจนมากยิ่งขึ้น นั่นคือสิ่งที่คนอื่นจะสามารถสัมผัสได้ที่เป็นรูปธรรม แต่ที่เราเองสัมผัสที่เป็นนามธรรม ที่พระธรรมคุณแสดงว่าผู้บรรลุจะพึงเห็นได้เอง วิญญูชนจะรู้ได้เฉพาะตนนั่นเอง

ได้ผลเร็วหรือช้าอยู่ที่ตัวเรา พื้นฐานของแต่ละคน บางท่านนั่งสมาธิหน่อยเดียวก็สงบแล้ว พึงดูพระพุทธเจ้าต่อนเป็นพระราชกุมาร ๗ ขวบ ในพีธีวัปปมงคลแรกนาขวัญ ท่านไปนั่งสมาธิจนบรรลุปฐมฌานได้ เรานั่งกันแทบตายยังไม่ได้เลย ท่านนั่งนิดเดียวได้แล้ว นั่นคือพื้นฐาน พื้นฐานวาสนาบารมีของคนต่างกัน คนบางคนเขาโกนผมอยู่ ได้รับการสอนเรื่องผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ไปเรื่อยๆ โกนผมยังไม่ทันเสร็จ บรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์แล้ว ฐานจิตเป็นเรื่องใหญ่ เหมือน

กับเราเข้าฟังเลิศเชอวิชากรอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเรามีพื้นฐานดี มองได้ทะลุปรุโปร่ง คิดขยายออกไปได้อีกมาก บางเรื่องก็มีินหัว ฟังไม่รู้เรื่อง อยู่ที่ฐานะของเราเป็นหลัก ไม่ได้อยู่ที่ข้างนอก เราเป็นฐานสำคัญที่จะสงบเร็วหรือสงบช้า อาจารย์เป็นผู้ช่วยเสริมช่วยบอกกล่าวให้เท่านั้น รูปแบบพิธีกรรมอะไรต่างๆ ที่จัดขึ้นในปัจจุบัน บางทีก็เกินเหตุเกินผลไป แต่ว่าทำอย่างนั้นอาจารย์ใหญ่ดี ไปควบคุม ไปสังเกต อารมณ์ไปกำหนด ไปซักถามควบคุมหมด ลูกศิษย์ก็มอบกายถวายชีวิตให้แก่อาจารย์ ซึ่งโดยเนื้อหาสาระไม่ถึงขนาดนั้น แต่ว่าถ้าคนสมัครใจจะเอาอย่างนั้น ก็ช่วยกันเข้มงวดกวดขัน บางคนชอบในแนวที่เรียกว่าปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้เร็วหรือปฏิบัติลำบาก แต่รู้ได้ช้า สำหรับคนบางพวกเขาก็ต้องการแนวนั้น เป็นเรื่องของเขาก็อำกันไป แต่ว่าพื้นฐานหลักอยู่ที่เรา ไม่ได้อยู่ที่วิธีการของครูบาอาจารย์มากนัก พื้นจิตของวาสนาบารมีของเรามีมากน้อยแค่ไหนเพียงไรเท่านั้นที่จะเป็นตัวกำหนดว่าสงบเร็วหรือสงบช้า

๗๑. อยากให้บรรจุมหาการนั่งสมาธิให้เป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนระดับมัธยม ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น ผากท่านช่วยประสานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการด้วย

ตอบ ว่าโดยหลักสูตรจริงๆ ตอนนี้มีสอนอยู่แล้วตั้งแต่ระดับประถมปีที่ ๑ มาจนถึง ม.๖ มีวิธีฝึกกรรมฐานทำจิตให้สงบ เรียกว่า สอน. สร้างลักษณะนิสัย สบช. สร้างเสริมประสบการณ์

ชีวิต มีวิธีปฏิบัติแนวอานาปานสติ ทำมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗
คิดว่าในโอกาสต่อไปสภาพเศรษฐกิจสังคมมีปัญหาเพิ่มขึ้น
การฝึกให้คนสงบจิตแล้วดูจิตตัวเอง แก้ไขปัญหาภายในจิต
ใจตัวเองจะมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น ถ้าเจอรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการจะบอกให้

**๗๒. อยากให้คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันและ ส.ส. ฝ่ายค้าน
เข้าโครงการ จะมีโอกาสเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร เพื่อ
คณะรัฐบาลปัจจุบันจะได้ไม่คิดคดโกงบ้านเมือง**

ตอบ รัฐบาลชุดไหนๆ ก็ยาก ถ้าเราลองสังเกต ตั้งแต่เปลี่ยน
แปลงการปกครองเป็นต้นมา เราเอาอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจ
บริหาร อำนาจตุลาการ เอามาจากพระมหากษัตริย์ แต่
ไม่ได้เอาคุณธรรมในการใช้อำนาจมาด้วย

นี่คือสิ่งที่มีปัญหา

เพราะพระมหากษัตริย์ทรงมีคุณธรรมเป็นอำนาจ ทรง
ประกอบด้วยทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ราชสังคหะ ๔
ประการ จักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ ราชনীติอีกเป็นอันมาก
ซึ่งหมายความว่า การใช้อำนาจแต่ละกรณีจะทรงมีธรรมะ
เข้ากำกับ ที่สำคัญยิ่งคือทศพิธราชธรรม ข้อว่า อวิโรธนะ
ไม่วิปลาสคลาดเคลื่อนจากยุติธรรม เป็นการใช้ปัญญา
พิจารณาเทียบเคียงตรวจสอบเรื่องต่างๆ แต่ละเรื่อง ตลอด
ถึงการอุปถัมภ์ค้ำจุนพระศาสนา

อำนาจหน้าที่นี้ไม่ได้เอามา เวลานี้ก็ยังไม่คิดจะเอามา เพราะว่าการปฏิบัติธรรมะเป็นเรื่องที่จะต้องเสียสละ ต้องมีพลังศรัทธา ต้องเห็นคุณค่าของศีลธรรมจรรยา

เพราะฉะนั้นความรู้สึกหวาดระแวง ไม่มั่นใจในความซื่อสัตย์สุจริตของรัฐบาล จะมีทุกยุคทุกสมัย อาจจะไม่ถึงมีต่อทุกคน แต่ว่าจะมีสำหรับบางคน บางทีก็จริง บางทีก็คิดคาดหมายเอาเองหรือเข้าใจเอาเอง บางคนบุคลิกไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นคนสุจริต บางคนรู้สึกกรวยผิดปกติ รวยได้อย่างไร ทำให้เกิดการคิดในเรื่องเหล่านี้

การจะนำคนเหล่านี้เข้าสู่โครงการอบรมจิตนี้ ยากมาก เพราะอึดตาเขาใหญ่มาก ฟังคนอื่นไม่ค่อยเป็นหรือกมีแต่ให้คนอื่นฟังเขา ที่เขาอ่อนน้อม รู้สึกว่าเขาเล็กนี่ตอนเขาขอเสียง ตอนที่หาเสียงเขาไหว้ได้หมด

แต่พอเขาได้ตำแหน่งแล้ว อึดตาใหญ่มาก เข้าคือผู้แทนปวงชนชาวไทย เข้าคือรัฐมนตรี เข้าคือนายกรัฐมนตรี เพราะฉะนั้น โอกาสที่จะฟังเทศน์จะยาก ลองเทียบเคียงดูว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสดับพระธรรมเทศนาที่เป็นราชพิธี ในโอกาสต่างๆ มหาศาลมาก ยังมีเทพที่ทรงฟัง ยังมีธรรมะที่ทรงอ่านอีกเป็นอันมาก ทรงปฏิบัติอีกต่างหาก คุณธรรมจึงต่างกันมาก

ทำอย่างไรจะเอาคุณสมบัตินี้ไปรวมไว้ในคนๆ เดียวกัน คนที่จะบริหารบ้านเมืองในความเป็นจริงไม่จำเป็นจะต้องมาก เราลองตรวจดูประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์บางยุคมีคณๆ

เดียว เช่นสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็มีคนๆ เดียวที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวของธรรมะอยู่ คนอื่นก็ต้องคล้อยตามพระองค์ไป ปัญหาการเบียดเบียนรีดนาทาเร้นก็จางไป

เป็นการปกครองแบบพ่อปกครองลูก ข้าราชการก็กลายเป็นพี่ของราษฎร ราษฎรก็เป็นน้องของข้าราชการ พระเจ้าแผ่นดินก็เป็นพ่อก็เหมือนกับครอบครัวใหญ่

จักรวรรดิของพระเจ้าอโศกมหาราชปกครองแนวครอบครัว ข้าราชการเขาเรียกธรรมะมหาอำมาตย์ มีหน้าที่ในด้านต่างๆ สอนธรรม ศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม เผยแผ่ธรรม และทำหน้าที่ดูแลสารทุกข์สุกดิบของน้องๆ ใครไปรังแกน้องๆ พ่อก็ลงไม้เรียวเอา เป็นครอบครัวใหญ่แต่ว่าดูอบอุ่น

คนเราไม่ต้องเอาอะไรหรอก ให้สังเกตว่าอิสลามเขาทำละหมาดครั้งละประมาณ ๕ นาที แต่เขาทำวันหนึ่ง ๕ ครั้ง แสดงว่า ๒๕ นาที เราชาวพุทธไม่มีพิธีทำละหมาด แต่เราสงบจิตใจของเราฟังธรรมะพร้อมๆ ไม่ต้องเอาวันละ ๒๕ นาที เอาเดือนละ ๒๐๐ นาที ในวันธรรมสวนะแต่ละครั้ง วางแผนการเทศน์จัดสรรเนื้อหา ศึกษาข้อมูลปัญหาต่างๆ ทำกันเป็นกิจลักษณะ แล้วเผยแพร่กระจายเสียงออกไปทั่วราชอาณาจักร โดยฟังธรรมะในเวลาราชการ แต่ทุกคนต้องฟัง อาจจะใช้เสียงทางวิทยุหรืออาจจะใช้ภาพทางโทรทัศน์ เสร็จแล้วอาจจะทำเป็นเทปคาสเซ็ทไปเปิดทางสถานีวิทยุซ้ำขึ้นมาอีก เป็นการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกให้คนเฝ้าในธรรมะ จะช่วยอะไรได้มาก

พอเสนอเรื่องนี้แล้วเป็นปัญหาใหญ่มาก ข้าราชการ
นักการเมืองทั้งหลาย เวลาเราเข้าใกล้ท่าน เราเล็กนิดเดียว
เพียงแต่ว่าไม่ควรยอมเล็กให้เขา เพราะเราไม่มีความจำเป็น
อะไรจะต้องไปประจบประแจงใคร ใครเป็นใครก็พยายาม
ทำหน้าที่ของตนให้ดี เกี่ยวข้องกันก็เกี่ยวข้องอย่างพระกับ
ชาวบ้าน เราถือว่าเขาเป็นชาวบ้าน พอพูดจากรู้เรื่อง แต่
ถ้าจะจัดกิจกรรมเอาเข้าค่าย ปฏิบัติได้ยาก โอกาสที่จะเป็น
ไป ส่วนชาวบ้านพูดว่า ให้รอชาติหน้าบ้าง ลองสังเกต
เขาจะอยู่กับศาสนาในรูปแบบพิธีกรรม ตัดริบบิ้น จุดธูปเทียน
สมาทานศีล เสร็จแล้วก็ประเคนของ รับพร กลับบ้าน ก็อยู่
อย่างนั้น แต่ละวันๆ ลองสังเกตทางโทรทัศน์ เรื่องนี้จึงคิดง่าย
พูดง่าย แต่ทำยาก

**๗๓. กรณีคนไทยเราตายไป ชาวบ้านจะบอกว่าตกนรก
หรือทำดีได้ไปสวรรค์ นรกก็ดี สวรรค์ก็ดี มีชาวต่างชาติ
ตกนรกหรือขึ้นสวรรค์หรือไม่ (เช่น อินเดียน อิรัก อังกฤษ
เขมร)**

ตอบ นรกสวรรค์เป็นปรโลก ชนชาติต่างๆ มีอยู่ในโลกมนุษย์
เรา ส่วนนรกสวรรค์ก็เป็นไปตามกรรมของเขา ไม่มีสวรรค์
นรกสำหรับชนชาติใดโดยเฉพาะ เพราะว่าเป็นการเกิดใหม่
กำเนิดใหม่ ภพใหม่ ภูมิใหม่ โลกใหม่ ไม่จัดเป็นคนไทย
คนฝรั่ง เว้นไว้แต่ในบางกรณีที่คนเหล่านั้นทำบุญระดับที่ไม่มาก
เกินไป หรือบาปไม่มากเกินไป ขึ้นสวรรค์ก็ไม่สูงเกินไป อะไรๆ

ก็อาจจะจำหน้าจำตากันได้ อาจจะเรียกว่าเป็นคนไทย ที่จริง ก็คงเรียกโดยความจำเอา ตอนนั้นเขาก็เป็นเทพ เป็นอมมนุษย์ ไปแล้ว ไม่ได้เป็นคนไทย อยู่ในโลกอื่นก็เรียกว่าปรโลก เพราะ นรกสวรรค์นั้นเป็นภาษาเรียกถึงภพ ที่ดีเรียกว่าสวรรค์ ที่ไม่ดี เรียกว่านรก หมายความว่าเกณฑ์ระดับมนุษย์ สูงกว่ามนุษย์ เรียกว่าสวรรค์ ต่ำกว่ามนุษย์ เรียกว่านรก นรกแปลว่าเหว สวรรค์แปลว่าอารมณฺ์เลิศ หมายความว่าสถานที่นั้น รูปเลิศ เสียงก็เลิศ กลิ่นก็เลิศ รสก็เลิศ สัมผัสก็เลิศ มีรัศมี มีความ เป็นใหญ่ สมบูรณ์ด้วยพร ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุข และกำลัง คือมีอายุยืน มีวรรณะผิวพรรณผ่องใส มีความสุขกายสบายใจ มีกำลังกายกำลังใจเลิศกว่ามนุษย์ ๑๐ ประการ อันเป็นผลดีของกรรมที่คนเหล่านั้นได้ทำไว้ใน กาลก่อน กรรมจำแนกแบ่งแยกให้คนเหล่านั้นแล้ว ประณีต แตกต่างกันออกไป ไม่ได้เกี่ยวกับชนชาตินั้นชนชาตินี้

๗๔. กรณีพระธรรมกายถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา หรือไม่ หากไม่ถูกต้อง มหาเถรสมาคมมีการแก้ไขป้องกัน หรือไม่อย่างไร

ตอบ ส่วนใหญ่ก็ถูกต้อง เป็นวัดๆ หนึ่งในพระพุทธศาสนา แต่ ก็มีวิธีการจัดการ มีวิธีการเผยแผ่ มีวิธีการบางเรื่องที่จะ คลาดเคลื่อนไป เจ้าคณะภาค คือพระพรหมโมลีที่ท่านจำแนก ออกไปเป็น ๔ ข้อ มองตรงกันว่า ท่านไม่ได้เรียนในสำนัก ครูบาอาจารย์ ท่านเรียนกับแม่ชี แม่ชีเองก็ไม่ใช่หนังสือ ท่าน

เองก็มีความรู้ข้างนอก ไม่รู้เรื่องศาสนา พระถ้าเรียนนักธรรมตรี โท เอก ให้เข้าใจเนื้อหาธรรมะในนักธรรมตรี โท เอก ได้แล้ว ปัญหาความขัดแย้งไม่มี เพราะตรงนี้จะปูพื้นฐานไว้ แข็งมาก จะเข้าใจธรรมะองค์ธรรม สภาวธรรม อรรถะ พยัญชนะของธรรมะได้อย่างชัดเจน ท่านเหล่านี้ไม่ทราบว่ายเรียนนักธรรมหรือเปล่า เพราะว่าดูตามประวัติแล้วอาจจะไม่ได้เรียนนักธรรมด้วยซ้ำไป เพราะไปมีความรู้สึกที่ท่านเป็นปริญาตรี ปริญาตรีข้างนอก ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับศาสนา นี่คือสังคมเราสับสน คล้ายๆ กับปริญาอะไรก็เก่ง ไม่ได้เก่งอะไร เก่งกันคนละสาย ไม่ได้เก่งจริงอะไร ศาสตร์แต่ละศาสตร์มีความลึกซึ้งเกินที่คนๆ หนึ่งจะเก่งได้ไปหมดทุกสิ่งทุกอย่าง เว้นไว้แต่ศัพท์พัญญูเท่านั้น ฉะนั้นที่มีปัญหาบ้างก็แก้ไขปรับปรุงกันไป แต่ว่าอย่าลืมนะว่า เป็นวัดพุทธศาสนา วัดหนึ่ง เพียงแต่ว่ามีวิธีการจัดการอีกทีก็ครึกโครม จนกลายเป็นจุดสะดุดสนใจของคนทั้งหลาย คนหลายๆ อาจจะพลั้งพลาดไปบ้างเป็นธรรมดา

๗๕. แนวทางสอนธรรมะของวัดพระธรรมกายต่างจากแนวทางของวัดบวรฯ อย่างไร

ตอบ โดยทั่วไปก็ตรงๆ กัน สอนธรรมะ แต่วัดธรรมกายจะเป็นไปแนวพระธรรมกาย โดยการเพ่งดวงแก้วเหนือสะดือ ๒ นิ้ว ตรงกลางกาย อะไรๆ เป็นรูปแบบวิชาธรรมกาย ในคัมภีร์

พระพุทธศาสนาไม่มีวิชาธรรมกาย มีแต่ธรรมกายเป็นพระนาม
ของพระพุทธเจ้า เป็นแนวเจริญสมถกรรมฐานแนวหนึ่ง ที่จริง
ไม่สำคัญ เพราะแนวตรงนี้เป็นลักษณะของกสิณ เพ่งดู
ดวงแก้วใส ผสมกับพุทธานุสติ จะเป็นวัดไหนก็ตาม ถ้าเจริญ
สมาธิ สมาธิเป็นปฏิบัติต่อกามฉันท์ กามฉันท์คือความ
ต้องการทางเพศ หรือความโลภในวัตถุสิ่งของ ถ้าได้สมาธิ
ต้องสงบความโลภได้ แสดงว่าถ้าคุณได้สมาธิคุณต้องไม่โลภ
ถ้าคุณโลภแสดงว่าคุณไม่ได้สมาธิ ส่วนรูปแบบไม่แปลกหรือ
สมถกรรมฐานที่สอนในพระคัมภีร์มีถึง ๔๐ วิธี ถ้าอารมณ์
ในสติปัฏฐานก็มีถึง ๒๑ วิธี อารมณ์วิปัสสนา ถ้านับย่อยก็มี
ถึง ๗๐ กว่า สรุปแล้วก็คือนามรูป จะทำอย่างไรให้ใจสงบ

แต่แนวทางของธรรมกายเป็นแนวที่น่าคิดเหมือนกัน
เพราะรู้สึกว่ามี ความอยาก ความโลภมากเหลือเกิน สร้าง
ไม่หยุด ค่อนข้างก้าวว้าวสิ่งที่สร้าง จีวรที่ห่ม อาคารสถานที่
พระพุทธรูป โบสถ์วิหารอะไรๆ ก้าวว้าวอย่างไรชอบกล เป็น
เรื่องค่อนข้างแปลก แต่ก็น่าสังเกตว่าคนศรัทธามาก

แนวนี้ไม่ว่าสมัชชหลวงพ่อดเองหรือว่าวัดที่ดำเนินสะดวก
ก็เป็นเช่นเดียวกัน วัดธรรมกายคนขึ้นมาก แสดงว่าคนเขาชอบ
แนวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือวิธีการจัดการ เป็นการบุกเบิก
แนวใหม่ศักราชใหม่ กำลังมีปัญหาถกเถียงอภิปรายกัน ผู้ใหญ่
ท่านมองเป็นเรื่องเล็ก แต่อาตมามองเป็นเรื่องใหญ่ เรื่องนี้
บอกได้เลยว่าสงบยาก อาจจะมียืดเยื้อยาวนานจะซาไปสักระยะ

หนึ่ง เพราะว่าหนังสือพิมพ์เขามองไปแรง คล้ายๆ จะตัดสิน
ไปแล้ว รู้สึกว่าแรงเกินไป เคยมีคนนิมนต์อาตมาไปเป็น
วิทยากร ให้เขาซัก ก็พยายามอธิบายชี้แจงให้ ก็ลดความ
รุนแรงไปได้ ซึ่งที่จริงเราก็ไม่ค่อยได้ศึกษาติดตามอะไรเรื่อง
วัดพระธรรมกายมากนัก เพราะบวชมานานแล้วอยากอ่าน
ที่เป็นพระพุทธรูปนะที่เป็นพระบาลีจริงๆ ได้นำได้เนื้อดี
ไม่อยากจะเสียเวลาไปอ่านเรื่องอย่างนั้น แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่น่าคิด
หลายๆ เรื่อง ไม่ใช่ปัญหามาก ยังคิดว่าประมาณ ๕% ของ
ปัญหา แต่ปัญหาซักจะเป็นส่วนยอด

วัดบวรนิเวศวิหารเป็นวัดแบบครู คือพระไตรปิฎกว่า
อย่างไรคืออย่างนั้น พวกที่จบจากนักธรรมบาลี เรียนมา
ถูกต้อง อธิบายธรรมไม่วิปลาสคลาดเคลื่อน ไม่ชนกันเอง
พูดง่ายๆ ไม่ชนกันเอง แต่ว่าวิธีอธิบายลึกซึ้ง อยากรู้ก็แนว
ใครก็แนวคนนั้น นี่คือสิ่งที่จับหลักสังเกตได้ เพราะแนว
ธรรมกายก็แนวครูเหมือนกัน แต่ครูเขาคือครูที่เขาเรียนมา เขา
สอนคล้ายๆ กับอาชยานเลย ท่องมา อาตมาฟังเทปของท่าน
ธมฺมชโย ประมาณ ๒๐ ม้วน เวลาเดินทางก็เปิดเทปฟังไป
เหมือนกับอาชยาน ไปฟังเทปของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
ก็แนวอาชยาน สรุปว่าเป็นแนวใหม่ แต่ก็มีครู มีที่ไปที่มา สืบ
ต่อมาจากท่านอาจารย์สด พระมงคลเทพมุนี

๗๖. กรณีวัตรกรรมกายที่ดำเนินการอยู่ มีอะไรที่เน้นปัญหาที่ทำให้เกิดขัดแย้งกับสำนักสงฆ์หรือคณะสงฆ์บางหมู่บางเหล่า

ตอบ ไม่ใช่ขัดแย้งกับคณะสงฆ์หรือก ประเด็นที่จุดชนวนขึ้นมาเกิดจากมีการฟ้องร้องมาที่กรมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของสภาผู้แทนราษฎร กรมการนั้นไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินวินิจฉัย แต่ก็มีหน้าที่ศึกษาข้อมูลในด้านต่างๆ พอศึกษาข้อมูลแล้ว ก็ส่งข้อมูลไปให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการและกรมการศาสนา พวกนี้อยู่ฝ่ายบริหาร ก็เดินมาถึงมหาเถรสมาคม เรื่องก็มาอย่างนั้น มีการฟ้องร้องมาจากข้างนอก แต่แทนที่จะฟ้องร้องที่พระกลับไปเป็นกระดุกของผู้แทน ขำว่าเป็นกระดุกของสมาชิกสภาผู้แทน ๒ คน ก็เป็นกรมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมนั้นแหละ เรื่องก็มาถึงตรงนี้ ไม่ได้ขัดแย้งอะไรกับคณะสงฆ์ ในส่วนตัวก็อาจจะมึะไรบ้าง คณะสงฆ์รู้เรื่องเหล่านี้มานาน ถือว่าไม่ใช่อำนาจหน้าที่ ผู้รับผิดชอบเขามีอยู่ ผู้ปกครองเขามีอยู่ ไม่จำเป็นจะต้องไปพุดอะไรกับเขา ถ้าหากว่าเขาไม่คุยด้วย

คือพระเราปกติเราไม่ค่อยไปก้าวก่ายกัน ต่างคนต่างก็ถือว่าต้องยึดมั่นในพระไตรปิฎก ยึดมั่นในพระสังฆธรรม ใครไม่ยึดมั่นในพระสังฆธรรมก็เป็นบาปกรรมของคนนั้น ใครยึดมั่นก็ถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลของคนนั้น เป็นกระบวนการของกรรม แต่ว่าพอเป็นปัญหาขึ้นมา กลายเป็นสภาพที่โยนกลอง ลอง

ไปตามผู้ใหญ่ คุณก็ถามว่าเป็นอย่างไร สามารถจะคุยกันได้ไหม ให้เรื่องเงียบไปก็ไม่ค่อยดีหรอก เามาเล่นกันตอนนี้ออกอินเตอร์เน็ตไปแล้ว กระจายไปทั่วโลกแล้ว ท่านบอกว่ามีเค้าจะพูดกันรู้เรื่องก็รอท่านไปก่อนเถอะ

แต่สรุปว่าไม่ใช่เรื่องขัดแย้งกับคณะสงฆ์ แต่เป็นเรื่องของทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทย เขาข้องใจในประเด็นเหล่านี้ เพราะเขาซักถามสอบถามมาแล้วก็ตอบยืดเยื้อกันมาอย่างที่ทราบ

๗๗. คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านับมาประมาณ ๒๕๐๐ กว่าปีแล้ว แล้วแตกแยกไปเป็นคำสอนในที่ต่างๆ มากมาย เราจะยึดตำราฉบับใดเป็นคำสอนที่ถูกต้อง

ตอบ ไม่ค่อยแปลกอะไรหรอก จะอยู่ในคัมภีร์ไหน อะไรก็ตาม พุดง่าย ๆ เลย จับประเด็นง่าย ๆ ว่าปฏิบัติตรงไหนก็ตาม ถ้ากิเลสมันลดลง ธรรมะเพิ่มขึ้น ก็ถือว่าถูกต้องทั้งนั้น เอาตำราไหนก็ได้ นั่นคือประเด็นหลัก จะเดินไปบนเส้นทางของศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเดินไปบนเส้นทางของศีล สมาธิ ปัญญา อริยมรรค โดยเนื้อหาสาระแล้ว กิเลสจะลดลง

กิเลสระดับหยาบ ลดลงด้วยสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ

กิเลสระดับกลาง ก็ลดลงด้วยสัมมาวายามะ สัมมาสติ
สัมมาสมาธิ

กิเลสระดับละเอียด ก็ลดลงด้วยสัมมาทิฐิ สัมมา-
สังกัปปะ กิเลสทั้งหมด

จะจับคัมภีร์ไหนมาปฏิบัติก็ได้ ไม่ได้แปลกอะไร

อย่าลืมว่าคัมภีร์เหล่านั้นก็คือคัมภีร์พระพุทธศาสนา เรา
มักจะเล่นอัตโนมัติตัวตนมากไปหน่อย คำสอนในพระพุทธศาสนา
ที่จริงคืออริยสัจ ขยายอริยสัจออกไป วิจิตรพิสดารกัน
มากมาย เพราะอริยสัจก็มีอยู่ทุกเล่ม เราจะจับตรงไหน
ก็ได้ ต่อไปเราก็ดูที่กิเลสลดธรรมะเพิ่ม ดู ๒ อย่าง เหมือน
กินอาหาร ดูความหิวลด ความอิ่มเพิ่มก็ถูกต้อง เปรียบเหมือน
กับรักษาโรค สมุฏฐานของโรคลด อาการของโรคลด ความ
สบายเพิ่มก็ถูกต้อง เหมือนแม่น้ำร้อยสายพันสายที่ไหลจาก
ส่วนต่างๆ ของโลกก็แตกต่างกัน แต่พอถึงลงทะเลแล้วจะเค็ม
คือรสเดียว ผลสูงสุดของศาสนาก็คือวิมุตติรส จิตหลุดพ้น
จากเพลิงกิเลสและเพลิงทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง ถ้าไปถึงตรงนั้น
ได้ก็ถูกต้อง หรือแม้ลดในระดับศีล ระดับสมาธิ ถือว่า
ถูกต้องในฐานะนั้นๆ เสียเวลาเถียงกันเปล่าๆ เพราะอะไร
เพราะว่าไปด่าตรงโน้นก็พระพุทธศาสนา จะด่ามหายานก็
พระพุทธศาสนา ไปด่าเถรวาทก็พระพุทธศาสนา แล้วมันได้
อะไร ศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อและปัญญา

**๗๘. ทำไมเมืองไทยจึงมักเกิดวิกฤตศาสนาบ่อยครั้ง แล้ว
ทุกเรื่องมหาเถรสมาคมสามารถดำเนินการได้หมดหรือไม่**

ตอบ ศาสนาที่จริงไม่ใช่เรื่องศรัทธาล้วนๆ หรือว่าปัญญา
ล้วนๆ ระดับหนึ่งใช้ศรัทธานำ ระดับที่ ๒ ใช้ทั้งศรัทธากับ
ปัญญาเคียงคู่กันไป ระดับที่ ๓ ใช้ปัญญานำศรัทธาหนุน การ
ปฏิบัติก็เดินไปอย่างนี้ จะเห็นว่าโดยหลักจริงๆ ของการปรับ
อินทรีย์ ศรัทธากับปัญญาจะต้องอยู่ในระดับเดียวกัน สมาธิ
กับความเพียรอยู่ในระดับเดียวกัน สติก็จะเป็นตัวหลัก เป็น
ตัวค้ำ ปัญหาว่าการนำเสนอมีความหลากหลาย คนเราไม่มีใคร
ใส่ใจศึกษาเรียนรู้ในเรื่องธรรมะ ก็มีวิกฤตศรัทธาทุกที ใครมี
วิธิโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิญชวนชักชวนให้เชื่อ เราก็เชื่อ
กันได้ง่ายๆ

อย่างที่เราเชื่อว่าโลกจะแตก น้ำจะท่วมโลก เคยมี
ผู้นิมนต์ไปถามแล้ว บอกว่าคุณจะไปเดือดร้อนทำไม สมมติ
ว่าโลกแตกคุณจะหนีไปไหน ก็โลกแตกมันก็แตก ก็ปล่อย
มันไป จะแตกก็แตกสิ น้ำจะท่วมโลกก็เหมือนกัน มันท่วม
โลกแล้วจะหนีไปไหนล่ะ เราก็ตาย แต่เมื่อกิเลสเรามีอยู่
กรรมเรายังมีอยู่ เราก็ไปเกิด ทำบุญทำกุศลเอาไว้ ก็ไปเกิดดี
จะไปติดใจอะไรเรื่องอย่างนั้น

๗๙. ศาสนาเป็นเครื่องมือของการเมืองใช่หรือไม่

ตอบ ศาสนาที่จริงคือเรื่องของศาสนา แต่ศาสนากับการเมืองจะต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าเรามองประเทศเป็นชีวิต ศาสนาก็คือจิตวิญญาณของประเทศ เพราะฉะนั้น การบริหารราชการแผ่นดินจำเป็นจะต้องมีหลักธรรมในทางศาสนา เป็นเครื่องมือในการบริหาร อย่างพระมหากษัตริย์ระดับอุดมการณ์ที่ท่านเรียกว่าพระเจ้าจักรพรรดิบ้าง ธรรมิกราชบ้างนั้น เน้นไปที่การดำรงอยู่ในคุณธรรม ๓ ชุดใหญ่ แต่เป็นปัจจัยส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ราชสังคหะ ๔ ประการ จักรวรรดิวัตร ๑๒ ประการ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นหลักธรรมในทางศาสนา

ที่ถามว่าใครเป็นเครื่องมือของใครนั้น

คงอิงอาศัยกันและกัน แต่บางครั้งอาจหาว่าศาสนาเกิดอ่อนแอ ศาสนนบุคคลที่บริหารศาสนาเกิดอ่อนแอขึ้นมา การเมืองอาจจะเข้ามาควบคุมบังคับบัญชาให้ศาสนาดำเนินไปได้ด้วยดี แต่บางครั้งที่ศาสนจักรแข็งแรง คือตัวบุคคลากรที่บริหารศาสนจักร มีความเข้มแข็ง สามารถจะชี้นำความคิดทางการเมือง สามารถอยู่เบื้องหลังการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ คือการอยู่เย็นเป็นสุขของอาณาประชาราษฎร์ ชาติบ้านเมืองกับศาสนาจึงแยกกันไม่ออก เหมือนกับร่างกายกับจิตใจ ถ้าร่างกายขาดจิต ก็คือศพ จิตที่ขาดกาย ก็คือเจตภูต คือวิญญาณ แต่เมื่อรวมกันเข้า ก็กลายเป็นชีวิตจิตใจที่จำเป็นจะต้องอาศัยความ

รอบรู้ คู่คุณธรรม เป็นเครื่องมือในการนำชีวิตให้ดำเนินไปบนเส้นทางที่เหมาะสมที่ควร พอขยายกรอบขอบข่ายความรับผิดชอบออกไปในระดับของชาติบ้านเมือง ก็สามารถนำคุณธรรมเป็นหลักในการบริหารบ้านเมืองให้ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขได้ เพราะอะไร

เพราะว่าหลักของทศพิธราชธรรมที่เป็นพื้นฐาน เป็นหลักการในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน จากจุดย่อยที่สุดคือ ปัจเจกชนแต่ละคนไปสู่ครอบครัวตลอดถึงประเทศชาติ และแม้แต่องค์กรโลกแล้วแต่จะต้องอยู่ในกรอบขององค์ธรรม ที่เรียกว่าทศพิธราชธรรมและในการบริหารงานบุคคลต่างๆ การสงเคราะห์อนุเคราะห์อาณาประชาราษฎร์ ก็คงอยู่ในโครงสร้างของราชสังคหะ และจักรวรรดิวัตร

ปัญหาสำคัญว่าในความเป็นศาสนจักรกับอาณาจักร จะมีสมานฉันท์กันมากน้อยแค่ไหนเพียงไร บางครั้งเราจึงเห็นว่า ศาสนาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการทำศึกสงครามกันก็มีในแง่ของประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงว่า ขณะนั้นพลังทางศาสนามีความเข้มแข็ง สามารถสังหารชาติต่างๆ ที่นับถือศาสนาเดียวกัน ให้ร่วมแรงร่วมใจกันเปิดศึกสงครามได้ เช่น สงครามครูเสดหรือสงครามย่อยๆ ในส่วนต่างๆ ของประเทศต่างๆ แต่ถ้าหากว่าศาสนบุคคลดำรงอยู่ในศาสนธรรมที่ถูกต้องตามหลักที่ศาสดาของแต่ละศาสนาได้วางไว้ ความคิดที่จะนำศาสนาไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในการทำลายล้างกันคงไม่เกิดขึ้น

เพราะคำสอนในทางศาสนาจะออกมาในรูปของการ
สร้างสมานฉันท์ เสริมสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันภายในชาติบ้านเมืองเป็นประการสำคัญ

**๘๐. ขอทราบว่าธรรมกายถือว่าเป็นนิกายหนึ่ง เปรียบ
เสมือนกับมหานิกายและธรรมยุตหรือไม่ หรือนับ
เป็นเพียงแค่ลัทธิหนึ่งเท่านั้น**

ตอบ ไม่ถึงขนาดนั้น ที่จริงท่านก็เป็นพระในพระพุทธศาสนา
ในนิกายเถรวาทนี่เอง ยังไม่ถึงกับประกาศแยกออกไปเป็น
นิกาย แต่ว่าเรื่องอนาคตก็คงเป็นเรื่องอนาคต เราก็คงบอก
อะไรไม่ได้ แต่ว่าปัจจุบันยังไม่ถึงกับอยู่ในสภาพอย่างนั้น

๘๑. เหตุใดพุทธศาสนิกชนจึงเลื่อมใสในวัดธรรมกายอยู่

ตอบ เป็นเรื่องของศรัทธา ศาสนานั้นเป็นเรื่องของศรัทธา การ
กำหนดความดี กำหนดคนดี ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับความรู้สึก
นึกคิดของคน อยู่ที่มุมมองของคนเรา จะไปว่าอย่างนั้น อย่าง
นี้ อย่างโน้น ก็ไม่ได้ พวกหมอดู หมออะไรต่างๆ ก็มีคนนับถือ
หมอดูตามโคนมะขามก็มีคนนับถือ แต่ปัญหาสำคัญว่าใน
ยุคสมัยปัจจุบัน คงจะต้องเคารพนับถือศรัทธาของบุคคล
เหล่านั้น เป็นความสมัครใจของเขาเอง เขาก็ต้องทำอะไร
บางสิ่งบางอย่าง โดยเฉพาะความเปลี่ยนแปลงในด้านชีวิตหรือ
จิตใจของเขา อย่างน้อยเขารู้สึกว่าเขาได้ แต่ส่วนจะไปรู้ความ
คิดเขานั้น เราก็ไม่มีญาณหยั่งรู้สึกซึ่งขนาดนั้น แต่ว่าการ

ที่ใครนับถือใครอะไรก็ตาม เขาต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งที่ตนนับถือ บางที่ไม่ใช่เรื่องของเหตุผลเป็นเรื่องของอารมณ์คือศรัทธา บางครั้งถ้าปัญญาไม่ได้เข้าไปกำกับ จะมีความเชื่อที่ไม่มีเหตุมีผลเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างง่ายๆ เช่น

มีการพูดถึงน้ำจะท่วมโลก แล้วจวนจะท่วมประเทศไทย มีแผนที่อะไรๆ ออกมามากมาย คนตื่นตระหนกกันเป็นการใหญ่ แสดงให้เห็นว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ทางระบบสุริยจักรวาลที่เราศึกษาเรียนรู้กันมามากมายนั้น พอถึงเวลาเข้าจริงก็ช่วยในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ไม่ได้ สมมติว่าโลกจะระเบิดจริง ไม่ต้องไปกลัวหรอก เราไม่มีที่หนีไปไหนได้ เพียงแต่ว่าเราตายเร็วขึ้นเท่านั้นเอง แต่ว่าเป็นไปไม่ได้ที่โลกจะระเบิดในระยะใกล้ๆ นี้ แต่อีกล้านปีหลายๆ ล้านปีเราก็ไม่รู้ ระยะใกล้ๆ เป็นไปไม่ได้ ๑๐ ปี ๒๐ ปี ๑๐๐ ปี คงไม่มีเหตุการณ์รุนแรงอะไรเกิดขึ้นอย่างนั้น เว้นไว้แต่เกิดสงครามปรมาณูขึ้น ซึ่งหมายความว่าคงจะต้องรุนแรงมากจนถึงขนาดโลกระเบิดนี้ ไม่ใช่เรื่องธรรมดา โลกไม่ใช่เล็กๆ นะ แต่พอเราไม่คิด จิตใจก็อ่อนไหวไปกับเรื่องเหล่านั้นได้ ความศรัทธาเองจะมีลักษณะอย่างนั้น คือตามหลักการของศรัทธาต้องมีปัญญาเข้ากำกับในแต่ละระดับ แต่ว่าเรื่องบางเรื่องก็ใช้ศรัทธานำได้ บางเรื่องก็ใช้ปัญญานำ บางเรื่องต้องเคียงคู่ขนานกันไป จึงจะมีเหตุผลถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่คนเรานั้นมีวุฒิภาวะแตกต่างกัน จะไปปรับให้เหมือนกันคงไม่ได้

๘๒. ในบทสวดมนต์มีอยู่ตอนหนึ่งระบุว่า พระสาวกบุรุษ ๔ คู่ ๘ บุรุษ หมายถึงใครบ้าง

ตอบ จะมองสังฆคุณต้องมองให้ตลอดทั้ง ๙ บท คือ ๔ ข้อแรก ที่ว่าพระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว เป็นผู้ปฏิบัติเป็นธรรม เป็นผู้ปฏิบัติสมควร คุณสมบัติเหล่านี้ ถ้าหากให้สมบูรณ์จริงๆ คือปฏิบัติดีได้ สมบูรณ์จริง ตรงสมบูรณ์จริง เป็นธรรมสมบูรณ์จริง สมควร สมบูรณ์จริง ต้องเป็นพระอริยบุคคล ท่านจึงอธิบายไว้ว่า สุปฏิปันโน คือพระโสดาบัน อุสุปฏิปันโน คือพระสกทาคามี ญาณปฏิปันโน คือพระอนาคามี สามจีปฏิปันโน คือพระอรหันต์ นั้นแสดงว่า ท่านทำได้สมบูรณ์

ส่วนพระปุถุชนทั่วไป ก็พยายามปฏิบัติดี พยายามปฏิบัติตรง พยายามปฏิบัติเป็นธรรม พยายามปฏิบัติสมควร ลดละกิเลสได้มากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ตามความสามารถของท่าน เหล่านั้น เรียกว่าสมมติสงฆ์ ในความหมายสมบูรณ์ของพระรัตนตรัยท่านหมายถึงพระอริยสงฆ์ หมายความว่าสมมติสงฆ์ก็เป็นสังฆรัตนโดยอนุโลม แต่ที่สมบูรณ์จริงๆ ท่านเน้นว่า ยทิทัง นี้คือใคร จัตตารี ปุริสยุดานี คู่แห่งบุรุษ ๔ อัญญาปุริสปุคคลา บุรุษบุคคล ๘ คู่แห่งบุรุษ ๔ ก็คือ โสดาปฏิมรรค โสดาปฏิผล, สกทาคามีมรรค สกทาคามีผล, อนาคามีมรรค อนาคามีผล, อรหัตมรรค อรหัตผล, ระหว่างมรรคกับผลที่จริงมันแวบเดียว นับอะไรไม่ทัน เร็วกว่าที่เราจับไฟแล้วร้อน

เสียอีก ความร้อนที่วิ่งเข้ามาสัมผัสผิวหนังเรา ก็กับการบรรลุระหว่างมรรคกับผลนี้ การบรรลุมรรคกับผลเร็วกว่า แต่ว่าที่จริงมันคนละขณะจิตกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงแยกออกไปเป็นคู่ก็ได้ทีละ ๔ คู่ พอย่อยเป็นมรรคเป็นผลก็กลายเป็น ๘

๘๓. สีของจิวรพระสงฆ์ สีใดถูกต้องหรือสีใดใช้กับนิกายใด

ตอบ ว่ากันตามความเป็นจริงแล้ว เรื่องจิวรสมัยโบราณอาจจะย้อมด้วยดินแดงก็ได้ ทุกสัดส่วนของความเป็นต้นไม้ ก็ย้อมได้ แต่มีสีต้องห้ามคือ สีเหลือง สีแดง สีแสด สีขาว สีดำ สีชมพู ห้ามอยู่ ๖ สีเท่านั้นเอง เหลืองแบบดอกบวบ ถือว่าเป็นสีที่ต้องห้าม นอกนั้นทรงอนุญาตทั้งนั้น เราลองนึกดูว่าเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของต้นไม้มาย้อมจิวร จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยใบ จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยดอก จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยเปลือก จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยเนื้อ จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยแก่น จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยราก จีวรผืนหนึ่งย้อมด้วยลูก จะเห็นว่าสีไม่เหมือนกัน

เพราะฉะนั้นไม่ใช่ประเด็น เพียงแต่ว่าเขาต้องการจะทำให้เศร้าหมอง คือไม่สวยงาม ไม่กาววาว ไม่หรูหรา ไม่ฟูฟ่าเท่านั้นเอง แต่ในปัจจุบันนี้ วิทยาศาสตร์ก้าวหน้าไปมาก สีค่อนข้างจะลงตัว ย้อมแล้วไม่ค่อยลอก ก็ออกมาอย่างที่เราเห็น จะเห็นว่าสีในปัจจุบันไม่ค่อยหลากหลาย ถ้ามว่าใครถูกใครผิด ถูกทุกฝ่าย ถูกทุกสี หากว่าไม่อยู่ในสีต้องห้ามแล้ว ก็ถือว่าถูกทุกสี ไม่ได้เป็นเรื่องกำหนดจำแนกนิกาย

เวลานี้เราจะเห็นว่า จะมีสี่ที่ค่อนข้างนิยมแพร่หลายเพิ่มขึ้น เขาเรียกว่า จีวรสี่พระราชนิยม ส่วนมากแล้วในพิธีหลวง สี่จะออกไปในลักษณะนั้น พระก็เริ่มจะมีใช้กันแพร่หลาย การจะมีใช้กันแพร่หลายอยู่ที่มีคนถวาย พระเรานั้นใครถวายมาอย่างไร ก็ใช้ไปอย่างนั้น แต่เวลานี้สี่จะไม่ค่อยหลากหลาย ค่อนข้างลงตัวด้วยกันอย่างที่เราพบเห็นกัน ไม่ใช่เครื่องจำแนก แบ่งแยกให้เป็นนิกายอะไรแต่ประการใด

๘๔. พระสงฆ์ที่ยังลุ่มหลงมัวเมาอยู่ในอบายมุขจะแก้ไขอย่างไร

ตอบ โปรดสังเกตว่า เป็นปัญหาจากท้องถิ่นชนบท ตำรวจที่เข้ามารับการอบรมนั้นมาจาก ๘ จังหวัดของอีสานใต้ นับจากจังหวัดอุบลราชธานีลงมา เพราะฉะนั้นภาพเหล่านี้จะพบเห็นในท้องถิ่นชนบท หากเรามองลักษณะที่เล็งผลเลิศคงจะต้องเกิดวิกฤตศรัทธาขึ้นมา แต่ถ้าเรามองให้เห็นถึงทั้งโครงสร้างทั้งระบบ ก็จะเป็นเรื่องของฉันใดฉันนั้น หมายความว่า หากว่าพระเหล่านั้นยังมัวเมาหมกมุ่นอยู่ในอบายมุข ก็แสดงว่าเป็นพระเพ็งบวช ติดอบายมุขมาก่อน ได้ผ่านการฝึกอบรมในด้านพระธรรมวินัยมาไม่นานหรือแม้บางรูปอาจจะนาน แต่อย่าลืมว่าการจะซึมซับเอาคุณธรรมเอาศีลธรรมเอาจริยธรรม เข้าไปอยู่เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจนั้น ถ้าหากว่าจิตใจยังไม่เข้มแข็งมากพอ ก็จะอ่อนไหวไปตามอำนาจของสิ่งที่ยั่วยุและยั่วยวนมาจากข้างนอก

พระก็คือผลผลิตของสังคมาที่เราพูดได้เลยว่า ฉันทันใดก็ ฉันทันนั้นลักษณะเหล่านี้ไม่ได้มีอยู่เฉพาะในวัด ในวัดถ้าจะมีก็มี ส่วนน้อย อบายมุขยั้งนี้ก็ไม่ออกว่า อบายมุขอะไรเหมือนกัน สมมติว่ามีก็มีส่วนน้อย คงจะต้องฝึกปรืออบรมแนะนำตักเตือน สั่งสอนกันไป เป็นสภาพของปัญหาที่เรียกว่า **ตัดไม่ตาย ขายไม่ขาด** คือคนของเราจะเอาไปไหนล่ะ สมมติว่าพอดิด อะไรนิดอะไรหน่อย ก็จับสีก จับสีก ก็ไม่ตรงต่อพระวินัย พระวินัยที่พระพุทธเจ้ากำหนดไว้ให้จับสีกได้มีแค่ ๔ ข้อเท่านั้นเอง ที่จริงตรงนั้นจะถือว่าจับสีกก็ไม่ได้นะ เพราะว่าแกลไม่ใช้ พระแล้ว สำนักนวกฎหมายปัจจุบันเขาเรียกว่า สละสมณเพศ สมมติว่าแกลปาราชิก ครองจีวรอยู่ก็ไม่ใช้พระ เพราะฉะนั้น ไม่ใช้พระก็ไม่ใช้จับสีก แต่ว่าให้เขาสละเครื่องแบบของนักบวช ซึ่งเขาไม่มีสิทธิ์จะครอบครองเท่านั้นเอง นอกจากนั้นแล้ว ก็จะมีวิธีแก้ไขปัญหาต่างๆ กันไปเรื่อยๆ เราเรียกว่า อَابัตติ มีอยู่ ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเขาเรียกว่า อเตกัจฉา แก้ไขไม่ได้ มีอยู่ ๔ เรื่องที่เรียกว่า ปาราชิก ๔ นอกนั้นจะแก้ไขได้โดยเงื่อนไข ของพระวินัย การเอาคนมาฝึกปรืออบรมนั้น เป็นเรื่องจะต้องแก้ไขซ้ำแล้วซ้ำอีก ซ้ำๆ ซากๆ อَابัตติเรื่องเดียว บางทีก็ แสดงกันแล้วแสดงกันอีก ก็ผลออกไปเรื่อยๆ เช่นสมมติว่า ทำสัตว์ให้ตายอย่างนี้ สัตว์ใหญ่ๆ คงไม่ทำหรอก แต่บางที ผลออกไปทำเอามดเอายุงอะไรตัวเล็กๆ สัตว์เล็กๆ ตายได้ ในแง่ของพระวินัย พระต้องรู้ว่าตัวว่าเป็นอَابัตติ แต่เราก็ไม่ได้ เจตนาอะไร ก็แสดงอَابัตติไป ถ้าเจตนาที่อَابัตติปาจิตตีย์

ถ้าไม่เจตนา ก็ถือว่าศีลก็บกพร่องไป ถ้าทำให้บาดเจ็บอะไรๆ
วินัยก็ลดหลั่นกันลงมา แต่สรุปว่า

ภิกษุสงฆ์นั้นเรานำคนมาฝึก การฝึกคนนั้นก็ได้อ่าง
ไม่ได้บ้าง ไม่ใช่สมัยนี้เท่านั้น สมัยไหนๆ ก็คืออย่างนั้น สมัย
พระพุทธเจ้า คนอย่างพระเทวทัต เป็นราชกุมาร ถ้าหากว่า
ท่านไม่บวช ท่านก็สืบสันตติวงศ์ต่อจากพระเจ้าสุปปพุทธะ
ก็ไม่ใช่ธรรมดา มกุฎราชกุมารในกรุงเทพหะของโกสิยวงศ์
เหมือนกัน ฝึกปรี้อบรมกันมาดีขนาดนั้น พอบวชก็จะได้
เหมือนกัน ดังนั้นในเรื่องเหล่านี้พระพุทธเจ้าจึงทรงวางหลัก
เอาไว้ว่า ให้มองพระด้วยความรู้สึกที่กอบปรด้วยเมตตา ทรง
แสดงเมตตาทางกาย ทางวาจา ใจ ในขณะที่เดียวกันก็พร้อม
ที่จะทะนุบำรุงด้วยจตุปัจจัย ๔ ตามกำลังความสามารถ
อย่าให้ถึงกับเป็นการบำเรอก็แล้วกัน คือเอาบำรุงเฉยๆ ถ้า
หากว่าท่านมาที่บ้าน ก็ยินดีต้อนรับ บางโอกาสเราก็จะไป
หาท่าน ก็ต้องดูการปฏิบัติของท่าน เพียงแต่ถ้าหากว่า
ท่านบกพร่องก็ใช้เมตตาวิจิตรกรรม บอกกล่าวชี้แนะตักเตือน
ให้สติท่าน แต่ถ้าเหลวไหลมากเกินไป คงให้เจ้าคณะปกครอง
ในท้องถิ่นเหล่านั้นดำเนินการไปตามเหมาะสมสมควร ซึ่ง
แน่นอนว่า ถ้าหนักหนาสาหัสหน่อยก็อาจจะต้องสึกไป

เพราะเวลานี้บางเรื่องเขาใช้แนวกฎหมายแล้ว สมมติ
ว่าท่านไปดื่มสุราอยู่สม่ำเสมออย่างนี้ ในแง่วินัย สึกไม่ได้
แต่ว่าในแง่ของกฎหมาย เขาก็ให้อำนาจทางการปกครองให้

สึกได้ เนื่องจากท่านยังไม่ขาดจากพระท่านก็เรียกว่าให้สึก เพราะฉะนั้นคนที่สึกท่านได้ ก็คือพระ ตำรวจก็นำไปหาพระ แต่ตรงนั้นแหละ ไม่ใช่ว่าต้องสึกไปหมด ก็ต้องดูว่า ทำไม จึงเป็นอย่างนั้น บวชมานาน้อยแค่ไหนเพียงไร อบรมว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอนแล้ว มีความตระหนักสำนึกสำเหนียกหรือไม่ ถ้าท่านยังมีความตระหนักสำนึกสำเหนียกคืออยู่ ก็คงไม่ต้องถึงกับสึกก็ได้ ก็จะภาคทัณฑ์โทษอะไรๆ ต่างๆ เอาไว้

๘๕. ศาสนาพุทธในเมืองไทยของเรา เหตุใดจึงแบ่งเป็น ธรรมยุต และมหานิกาย และทำไมไม่มีหลักปฏิบัติไปใน แนวทางเดียวกัน

ตอบ ตรงนี้เป็นเหตุผลของประวัติศาสตร์ คือ อย่าลืมว่า การนำสืบพระศาสนาบางครั้งก็เกิดอุบัติเหตุ ในการส่งต่อ พระพุทธศาสนา เหตุการณ์ที่มาถึงจุดแตกหักขึ้นจนกลายเป็น คณะบุคคลขึ้นมา ตอนนั้นที่จริงไม่ได้เป็นนิกายอะไร เป็นการ ตรวจสอบเทียบเคียงหลักการปฏิบัติกับพระไตรปิฎก คือ

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านทรงเก่ง ภาษาบาลีมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เวลาท่านบวชไม่นาน ท่าน ก็แตกฉาน อ่านพระไตรปิฎกที่เป็นภาษาบาลีจารึกด้วยอักษร ขอม ปรากฏว่ามีข้อปฏิบัติบางอย่างไม่ตรงกัน สอบถามครูบา อาจารย์ ท่านก็ให้คำตอบไม่ได้ การให้คำตอบไม่ได้ เราโทษ ท่านไม่ได้ เพราะอะไร เพราะว่าบ้านเมืองเข้าสู่ยุควิฤต ตอนกรุงแตก ตอนกรุงแตกนั้นมีก๊กหนึ่งคือเจ้าพระฝาง

ที่สวางคบุรี ตั้งตัวขึ้นมาเป็นก๊กหนึ่ง ทำศึกสงครามรบกับพม่า ในฐานะเป็นคนไทย รบป้องกันชาติบ้านเมืองก็เป็นวีรกรรม แต่ตัวเป็นพระไปรบอย่างนั้นเป็นปาราชิก ขาดจากความ เป็นพระไป ถ้าอยากจะทำก็สึกออกไปก่อน ไม่ได้ว่าอะไร สามารถ สึกออกไปได้ แต่ถ้าไปทำทั้งเป็นพระไม่ได้

วินัยข้อนี้ถ้าหากว่าเป็นการชักชวนกันไปทำ เช่นไปฆ่าคนตาย ๑ คน ทั้งกองทัพปาราชิกหมด นั่นคือปัญหา

เราจะพบว่าสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ก็พยายาม จะแก้ปัญหาดังกล่าวกันจนขนาดไม่รู้จะทำอย่างไร ต้องทำพิธี บวงสรวงอธิษฐานให้พระเหล่านั้นดำน้ำ เพื่อจะใช้อำนาจ พระรัตนตรัย พระสยามเทวาธิราช สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจะ ช่วยเหลือว่าคนที่ดำน้ำไม่ทนตามกำหนดก็ถือว่ามิใช่ลบกพร่อง คนที่ดำอยู่ทนก็ถือว่าไม่ลบกพร่อง ซึ่งแน่นอนอาจจะได้ข้อยุติ บ้าง ไม่ยุติบ้าง เพราะว่าคนบางคนที่ชำนาญในการว่ายน้ำ ก็ดำน้ำได้นานอาจจะทนก็ได้ และอาจจะผิดก็ได้ แต่ไม่มีวิธี อื่นสำหรับยุคสมัยตรงนั้น

เพราะฉะนั้นสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ก็ทรงแก้ไข จับพระสึกไปตั้ง ๒๐๐ กว่า นั่นคือปัญหาก็ยืดเยื้อ กันมา เขาเรียกว่าถือคัมภีร์สิบผูกกัน

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านมาเห็นเข้า ก็มาคิดว่าถ้ามาบวชแล้วปฏิบัติไม่ตรงตามพระวินัย ก็ไม่รู้ จะบวชอยู่ทำอะไร สึกไปรักษาศีล ๕ ดีกว่า ทีนี้จะทำอย่างไร จะทำให้ตรง จึงตรวจสอบดูว่าพระไตรปิฎกว่าอย่างไร ก็คือ

อย่างนั้น คนที่ศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎกมาจะให้ความเคารพ
ต่อพระไตรปิฎก เพราะเป็นพระพุทธรวณะ สำหรับพระพุทธเจ้า
แล้วเป็นปฏิเวธ เป็นความถูกต้องสมบูรณ์

ในแงวินัยนั้น แนนอนเป็นบัญญัติ เป็นพุทธอาณาเป็น
อำนาจของพระพุทธเจ้าที่จะทรงบัญญัติขึ้นมา เพื่อควบคุม
ความประพฤติของภิกษุในพระพุทธศาสนา แต่ส่วนธรรมะแล้ว
ออกมาจากปฏิเวธของพระองค์ ก็เกาะกลุ่มปฏิบัติกันตอนแรก
ที่ทรงถือปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ ๑๐ รูป ก็อยู่ที่วัดมหาธาตุ
นั้นแหละ เป็นพระในมหานิกายนั้นแหละ เพียงแต่ว่าตอนนั้น
ไม่มีมหานิกายธรรมยุตหรอก มีคณะสงฆ์ไทย

ในกาลต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติ ร.ศ.๑๒๑ ขึ้นมา
สมัยรัชกาลที่ ๕ ด้วยอำนาจของกฎหมาย ก็กลายเป็น
คณะธรรมยุต สมัยนั้นเรียกธรรมยุติกา ฝ่ายคณะสงฆ์เดิม
ก็กลายเป็นมหานิกาย มหานิกายแปลว่าพวกมากกลุ่มมาก
กลุ่มพระมากเท่านั้นเอง พระรุ่นนั้นก็แนนอน ท่านก็ตั้งแง่
ตั้งมุมรังเกียจรังอนกัน ก็มีปัญหาขัดแย้งกันพอสมควร แต่ถ้า
พูดถึงปัจจุบันไม่มีร่องรอยให้เห็น คือเราจะเคารพนับถือเป็น
ครูบาอาจารย์เป็นศิษย์คบหากันไปมาหาสู่กัน มีกิจกรรมต่างๆ
ก็ทำงานด้วยกัน ไม่ค่อยใส่ใจว่าใครไปอยู่วัดไหน ใครเป็น
มหานิกายหรือธรรมยุต เราไม่ใส่ใจในประเด็นนั้น สมมติว่า
อาตมาไปเจอพระเถระผู้ใหญ่มหานิกาย เราก็กราบด้วยความ
สนิทใจ แม้ทางมหานิกายเอง ถ้าเขาอ่อนกว่าเรา เขาก็กราบ
เรา เป็นพระด้วยกัน ปัญหาว่าเหตุผลทางประวัติศาสตร์

ถ้าเราจะใช้กฎหมายแก้ไข แก้ไขไม่ได้ บทเรียนในประวัติศาสตร์ เราไม่เคยทำได้ เพราะฉะนั้นวิธีที่ดีที่สุดก็คือว่าแตกต่างกันในบางเรื่อง แต่อย่าถึงกับความแตกแยก หมายความว่า **ร่วมหลักความคิด ร่วมกิจกรรม ร่วมผลประโยชน์กัน มีพระศาสนาพระองค์เดียวกัน** ก็ช่วยกันทำงานทำการ เหมือนรถ ๒ ล้อ คือ สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ไม่ใช่ประเด็น แต่เราต้องยอมรับว่า ทั้งธรรมยุตและมหานิกายนั้น ก็คือลูกหลานของคนไทย บวชเข้าไปแล้วพื้นเพจิตอัธยาศัยของท่านอาจจะปฏิบัติได้ดีมากน้อยยิ่งหย่อนแตกต่างกัน ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับนิกายเลย เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลเท่านั้น ถ้าเราจับประเด็นตรงนี้ไว้ให้เป็นหลักแล้ว ก็จะไม่มีความรู้สึกเดือดร้อนที่เกี่ยวกับการมีเป็นธรรมยุตเป็นมหานิกาย หรือจีนนิกาย อานัมมิกาย แต่ประการใด

๘๖. พุทธมหายานแตกต่างจากหินยานอย่างไร

ตอบ มหายานกับหินยาน คือ หินยานที่จริงไม่มีหรรษาคัลยาณๆ กับมหานิกายไม่มีหรรษ ถ้าไม่มีธรรมยุต ก็พระไทยด้วยกันนั้นแหละ แต่พอเกิดคณะธรรมยุตขึ้น ก็ต้องเรียกอีกฝ่ายหนึ่ง พระสงฆ์เดิมว่ามหานิกาย คือพวกมาก พระพุทธศาสนาของเราผ่านการแตกแยกมาโดยลำดับ ความแตกแยกมีเค้ามาตั้งแต่หลังสังคายนาครั้งที่ ๑ คือจบสังคายนา น่าจะยุติลงด้วยดี แต่ปรากฏว่า มีพระกลุ่มหนึ่งไม่ยอมรับมติของสังคายนาบางประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือเรื่องที่เกี่ยวข้อง

การขบขัน ๘ เรื่องด้วยกัน ความเชื่อเหล่านี้ได้ถ่ายทอดออกไปเป็นกระแส พ.ศ.๑๐๐ สมัยพระเจ้ากาฬโคตรราช เป็นรุ่นหลานศิษย์ เหล่นศิษย์ไปแล้ว คือครูบาอาจารย์รุ่นแรก คงจะอยู่ไม่ถึงตรงนั้นหรอก ก็เกิดแตกแยกออกไปในเรื่อง ๑๐ เรื่อง แต่ว่าเป็นความแตกแยกที่แตกตัวออกไปอีกมาก พอเริ่มจะชำระสะสาง ปรากฏว่าฝ่ายโน้นเขามีพวกมากกว่า อีกฝ่ายมีพวกน้อยกว่า แม้จะเป็นพระอรหันต์ก็ตาม คือไปไหนตลึง พระอรหันต์ก็แพ้ภิกษุปุณฺณชนที่มีจำนวนมากกว่า ได้เหมือนกัน เพราะว่าใช้เสียงข้างมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ยุติด้วยสังคายนาครั้งที่ ๒ แต่อยู่ในขณะที่พระมหาเถระที่เป็นพระอรหันต์ ๗๐๐ รูป ทำสังคายนาที่วาลุการาม เมืองไพศาลี อีกกลุ่มหนึ่งสังคายนา คณะสงฆ์ที่เข้าร่วมประชุมมีเป็นหมื่น เรียกว่า มหาสังคิติ คือการสังคายนาของพระสงฆ์หมู่ใหญ่ พอเสร็จจากนั้นก็เริ่มแตกแยก แตกแยกมาจนถึงยุคพระเจ้าอโศกมหาราช กินเวลาตีเสี่ยวประมาณ ๒๐๐ ปี กลายเป็นนิกายต่างๆ ๑๘ นิกาย แก้ปัญหายุคสมัยพระเจ้าอโศก น่าจะเรียบร้อย แต่ในที่สุดพอมาถึงศตวรรษที่ ๖ คือ พ.ศ.๖๐๐ นิกายทั้งหลาย ๑๘ นิกาย ค่อยๆ ละลายหายไปผสมกลมกลืนไปก็เหลือ ๒ กลุ่มใหญ่ ที่สืบเนื่องมาจากพวกสังคายนาหมื่นรูปกลุ่มหนึ่ง พวกพระเถระอรหันต์กลุ่มหนึ่ง สายนี้เรียกตัวเองว่าเถรวาท สายโน้นเรียกว่ามหาสังฆิกวาท แต่ตอนนั้นคล้ายๆ กับผสมผสานกัน แล้วเกิดความคิดแนวมหายานขึ้น แนวมหายานเป็นการพยายามที่จะผสมกลมกลืนตัวเองกับศาสนาพราหมณ์

เพราะฉะนั้น เราจะเห็นว่าเป็นความคิดของคนรุ่นใหม่ สาวเป็นชาวพุทธฝ่ายฆราวาสเป็นผู้คิดและต้องการจะต่อสู้แบบสำนวนปัจจุบันเรียกไดอะล็อก (Dialogue) สำนวนสมัยนั้นคือการผสมกลมกลืน ศาสนาพราหมณ์มีอะไร ฉันก็มี อย่างนั้นบ้าง กลายเป็นเรื่องพระอาทิตย์พุทธะ อมิตาภพุทธะ สุขาวดี พุทธเกษตร กลายเป็นพระอรหันต์ พระโพธิสัตว์ จำนวนมาก พระพุทธเจ้ามากกว่าเมื่อดทวายในแม่น้ำคงคา พวกนี้ในกาลต่อมาเขาเรียกตัวเองว่ามหายาน แล้วเรียกพระสงฆ์อีกฝ่ายหนึ่งว่าหินยาน แปลว่า ยานต่ำ ยานเล็ก ยานแคบ ยานเลว มหายานตัวเองมียานใหญ่ ยานกว้าง สามารถซื้อขงสัตว์ได้มาก เป็นการพูดในแนวยกตนข่มท่าน

ต่อมาในการประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก รู้สึกว่าจะเป็นประเทศลังกา ได้ลงมติกันว่าไม่ให้เรียกอย่างนั้น เรียกมหายานกับเถรวาท หรือเรียกว่าทักษิณิกายกับอุตตรนิกาย คือ นิกายฝ่ายเหนือกับนิกายฝ่ายใต้ ฝ่ายเหนือก็มหายาน ฝ่ายใต้ก็คือนิกายเถรวาท

ความแตกต่างโดยหลักการสำคัญในพื้นฐานทางวินัยก็ใกล้เคียงกัน แต่ว่าเขาจะเน้นไปที่ศีลโพธิสัตว์ เป็นศีลที่บัญญัติกันขึ้นมาใหม่ แต่ก็ถ้าประพฤติปฏิบัติก็เป็นธรรมเป็นวินัยสามารถที่จะบรรลุมรรคผลได้ ความเชื่อถือในแนวอริยสัจท่านก็เชื่อถือเหมือนกัน แต่ว่าเขามุ่งไปสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์ เราเองมุ่งไปสู่การบรรลุมรรคผลเป็นพระอรหันต์ เขามีความคิด

ว่า ตราบใดที่ช่วยเหลือสัตว์โลกยังไม่หมดจะไม่เข้าสู่นิพพาน ก็เป็นความคิดที่ในภาคปฏิบัติที่จริงๆ ก็ปฏิบัติไม่ได้หรอก

เนื่องจากสามารถปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการทางศาสนาได้เรื่อยๆ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าเป็นแนวที่ค่อนข้างก้าวหน้า ทำให้ท่านปรับเปลี่ยนตัวท่านได้เรื่อยๆ มหายานแตกเป็นร้อยๆ นิกาย เอาขนาดญี่ปุ่นแห่งเดียวมีไม่รู้สักเท่าไร แต่ละฝ่ายก็ถือว่าเป็นมหายาน ก็ดูแล้วคล้ายๆ กับโปรเตสแตนต์ โปรเตสแตนต์นี้แตกต่างจากนิกายแม่ รับรองบ้างไม่รับรองบ้าง แตกกออกไปหลายสิบนิกาย เถรวาทเขาคงเป็นอย่างมาก เป็นธรรมยุตกับมหานิกาย ที่ประเทศพม่า ประเทศลังกา แตกมากหน่อย แต่ว่าจำนวนพระไม่ค่อยมาก ไม่ค่อยมีความขัดแย้งอะไรรุนแรง ส่วนเนื้อหาสาระที่จริงก็ไปกันได้ มหายานเอง เขาก็ยอมรับว่าเขาวิปลาสคลาดเคลื่อนไปจากหลักการดั้งเดิม อยู่บ้าง และให้เกียรติยกย่องเถรวาทและเราเองเราก็ยกย่องยอมรับนับถือศรัทธาของเขา เวลานี้ต้องปรับวิสัยทัศน์ ต้องปรับโลกทัศน์ เรายอมรับในความแตกต่าง แต่อย่าให้เกิดความแตกแยก อย่างสำนวนที่ว่าแสงจตุรรวม สวงจตุรต่าง

พระพุทธศาสนานั้นสามารถอยู่ร่วมกันโดยปกติสุข ประเด็นที่จะต้องรักษาไว้ คือพระวินัย พระวินัยนี้ลงตัว เป็นเรื่องของกรรมเฉพาะตัวคนนั้น เช่นปาราชิก ๔ ข้อ โดยเงื่อนไขของพระวินัยแล้ว ไม่มีทางเป็นอย่างอื่น สมมติว่าท่านไม่ยอมสึก ท่านก็ไม่ใช้พระ ท่านก็หลอกลวงโลก เป็นบาปกรรมใน

ส่วนตัวท่าน คนอื่นให้การเคารพนับถือถามว่าได้บุญไหม
ตอบว่าได้ แต่ไม่มาก เพราะว่าไปส่งเสริมสนับสนุนคนที่
ไม่ใช่ภิกษุ ขาดจากความเป็นภิกษุ นี่คือปัญหาเรื่องวินัย แต่
ธรรมะอาจจะแตกต่างกันในเชิงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนี้
แตกต่างกันได้ แต่ว่าในเนื้อหานั้นต้องไม่แตกต่าง อย่างที่มี
กรณีถกเถียงกัน นิพพานเป็นอัตตาหรืออนัตตา มีฝ่ายหนึ่ง
บอกว่าไม่เป็นทั้งสองอย่าง นิพพานก็คือนิพพาน พูดอย่าง
นั้นก็ได้ จริงๆ แล้วนิพพานไม่มีชื่อหรือก เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้
เราจะเห็นว่าในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรเอง ทรงเรียกนิพพาน
ตั้งหลายคำ แต่ละคำนั้นให้หมายถึงนิพพาน แน่นนอนบางอย่าง
ก็เป็นขณะจิตเดียว เช่น จักขุญาณ ปัญญา วิชา แสงสว่าง
แต่ละอย่างที่จริงหมายถึงสัมมาญาณ ตัวความรู้ในทางที่ชอบ
เป็นผลรวมของอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่สมบูรณ์ เกิดลักษณะ
อย่างนั้นเรียกอะไรก็ได้ คำเหล่านี้เรียกชื่ออย่างอื่นก็ได้

เพราะฉะนั้น กรอบของคำว่านิพพานมีชื่อเขาเรียกว่า
เป็นไวยพจน์ คือใช้แทนกันได้เป็นร้อยๆ คำ ต้องเข้าใจว่า
ชื่อนั้นคือสมมติเอา แต่เมื่อฝ่ายหนึ่งอธิบายเป็นอัตตา แต่
นิพพานตรงกันข้ามกับอัตตา

ดังนั้น นิพพานก็ต้องเรียกว่าอนัตตา พระพุทธเจ้าทรง
แสดงไว้โดยตรงว่า เมื่อใดบุคคลมาเห็นธรรมทั้งปวงว่าเป็น
อนัตตา เมื่อนั้นย่อมหน่ายในทุกข์ นี่เป็นทางแห่งความหมดจด
เป็นต้น

ทรงสอนให้พระโมฆราช มองดูโลกเป็นของว่าง แล้ว
ถอนอึดตา ความเป็นตัวเป็นตนออกไป จะทำที่สุดแห่งทุกข์ได้

เมื่อสมมติก็ต้องสมมติเพื่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ ก็
แม้แต่คำวาณิชพยานก็เป็นคำสมมติเหมือนกัน คนหนึ่งอาจจะ
มาพูดว่านิพพานไม่ใช่นิพพาน ก็ยุ่งวุ่นวายหมายความว่า
คำนี้เป็นสมมติ เรียกสภาพจิตที่ไม่มีกิเลส เรียกอย่างไรก็ได้
ในพระบาลีเอง พุทธดำรัสก็เรียกไว้มาก อย่างในธัมมจักก-
กัปปวัตตนสูตร เรียกไว้เกือบ ๑๐ คำ หมายถึงพระนิพพาน
ความแตกต่างตรงนี้เป็นภาษาที่แตกต่างได้ แต่ว่าเนื้อหา
นั้นไม่ควรจะให้เกิดความแตกต่าง เพราะถ้าไม่อย่างนั้นแล้วก็จะ
มีปัญหาเหมือนกันไม่มีที่สิ้นสุด ต่างคนต่างก็จะว่า ต่างคนต่างก็แสดง
กัน ความแตกต่างนั้นมีแน่นอน และแม้แต่ในวัดเดียวกัน
นิกายเดียวกัน ก็แตกต่างในด้านวุฒิภาวะ ในด้านการศึกษา
ในการเรียนรู้ ในการประกอบการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการ
ศึกษาเรียนรู้ การประพฤติปฏิบัติของบุคคลเหล่านั้น เพียงแต่
ว่าต้องจับประเด็นหลักให้ได้

สมมติว่าเราปฏิบัติในทางจิตใจ ทางศีล ทางสมาธิ
หรือแม้แต่ทางปัญญาก็ตาม ต้องนำกลับมาเทียบเคียงกับ
หลักในพระไตรปิฎกว่าตรงกับที่ทรงอธิบายไว้ไหม เพราะใน
พระไตรปิฎกจะอธิบายลักษณะสภาวะเหตุผลขององค์ธรรม
นั้นๆ ไว้ สมมติเรามีศรัทธา ศรัทธาถ้าเกิดจะต้องขจัดอสังข-
ความไม่เชื่อได้ ดูว่าเรายังมีความไม่เชื่ออยู่ไหม ถ้ายังมีความ

ไม่เชื่อ แสดงว่าศรัทธายังอ่อน อาจจะมีศรัทธาอยู่บ้าง แต่ไม่มีกำลังมากพอจะขจัดอสังขัตถิยะความไม่เชื่อ เพราะฉะนั้นจะถือว่าศรัทธาไม่ได้ เหมือนกับเราจุดไฟนิดเดียว จะให้ทั้งห้องสว่างก็สว่างไม่ได้ แต่จะปฏิเสธว่าไม่มีแสงสว่างก็ไม่ได้เหมือนกัน ก็สว่างเท่าที่สว่าง เรื่องของธรรมะพอถึงการตรวจสอบแล้ว จะมีจุดบรรจบกันได้ในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา อาจจะไม่แตกต่างกันบ้าง เพราะฝ่ายหนึ่งมุ่งไปสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์ ฝ่ายหนึ่งมุ่งไปสู่การบรรลุมรรคผลเป็นพระอริยบุคคล ถ้าหากว่าแต่ละฝ่ายให้ความเคารพในพระสังฆธรรม ไม่ประพฤตินั้นให้เบี่ยงเบนออกไปจากหลักของพระสังฆธรรมที่ท่านใช้คำว่าไม่ทำตนให้วิปริตจากพระธรรมวินัย อันที่จริงเป็นเรื่องเฉพาะตัว คือตกนรกคนเดียว แต่การทำพระธรรมวินัยให้วิปริตนั้นเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนา

ดังนั้น โครงสร้างของนิกายทั้ง ๒ นี้ ถึงแม้ท่านจะขีดเขียนอะไรขึ้นมากก็ตาม ก็ไปยุติด้วยหลักความเชื่อในสายของท่าน คือท่านสืบสานกันมา บางอย่างก็อาจจะขัดแย้งกับเรา แตกต่างกับเรา

แต่ไม่ควรจะถือเป็นประเด็นในการสร้างความแตกแยกกัน

๘๗. มหายานมีเฉพาะเมืองจีน ญี่ปุ่น เกาหลีเท่านั้นหรือ?

ตอบ ไม่เป็นเช่นนั้นหรอก เมืองไทย เวียดนาม สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮองกง จีนแผ่นดินใหญ่ มีอีกหลายประเทศเป็นอุตตรนิกาย ถึงแม้จะมาอยู่ทางใต้ ก็ถือว่าเป็นอุตตรนิกาย มหายาน แปลว่ายานใหญ่ ท่านอุปมาเหมือนกับช้าง ม้า กระต่าย ช้าง แม่ น้ำ ท่านบอกว่าช้างเดินเท้าเหยียบถึงพื้นแม่น้ำตลอด ม้านั้นเหยียบถึงบ้างไม่ถึงบ้าง ส่วนกระต่ายนั้นว่ายน้ำตอมแต่มๆ ไปแล้ว อุปมาว่า ช้างนี้กับมหายานหรือพุทธยาน เรียกตัวเองว่าพุทธยาน ม้าเหมือนกับปัจเจกยาน ยานของพระปัจเจกพุทธเจ้า ส่วนกระต่ายกับเถรวาท ก็ว่ายานเล็ก ยานแคบ ยานเบา ยานเลว เป็นเรื่องที่เคยชินข้างแปลกกว่า คนเราขาดจิตสำนึกตรงนี้คือ เราไม่ค่อยมองให้รอบคอบอย่างในกรณีตรงนี้ว่า เราดูหมิ่นนิกายต่อศาสนาเดียวกัน เอาเฉพาะในศาสนาเดียวกัน จะเห็นว่าในความเป็นนิกายที่ต่างกัน แต่ว่าเหมือนกันที่นับถือพระรัตนตรัย

เพราะฉะนั้นเมื่อเราโจมตีพระรัตนตรัยในนิกายอื่น ก็แสดงว่าเราไม่เคารพต่อพระรัตนตรัย เพราะองค์พระรัตนตรัยเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองนิกายหนึ่งในลักษณะสบประมาทดูถูกดูหมิ่นพระรัตนตรัยที่นิกายเหล่านั้นให้ความเคารพนับถือ ซึ่งก็เป็นอันเดียวกับของตน ข้อนี้บางที่เราลืมไป อย่างในกรณีที่มีการกระทำผิดอะไรของใครที่ไหนอย่างไรก็ตาม หน้าตาของเราทำอะไรมากน้อยแค่ไหนเพียงไรก็ตาม แต่ไม่จำเป็นจะต้องไปซ้ำเติมเขา ไปด่าว่าเขา ไปประทุษร้ายเขา ไปชกต่อย

เขา เพราะถ้าหากว่าทำอย่างนั้นเราก็ไม่ต่างอะไรจากเขา เพียงแต่ว่าผิดศีลคนละข้อกัน สมมติว่าคนหนึ่งฆ่าคนตายแล้ว เราก็ไปชกต่อยเขา เขาประทุษร้ายชีวิต เราประทุษร้ายร่างกาย ผิดศีลข้อเดียวกัน แต่ว่าเขาบาปแรงกว่า เราบาปน้อยกว่า ถ้าเราไปด่าเขา เขาก็ผิดศีลข้อที่ ๑ เราก็ผิดศีลข้อที่ ๔ หมายความว่า

**อาศัยความช่วยเหลือของบุคคลอื่น เป็นเครื่องมือในการทำ
ความช่วยเหลือของเราเอง ไม่ใช่วิถีของพุทธ ไม่ใช่จิตสำนึกแบบ
พุทธ**

ชาวพุทธจะต้องมองคนที่ประสบผลกรรมด้วยอุเบกขา ในกรณีที่น่าอกวิสัย บางเรื่องอยู่ในวิสัยที่เราจะช่วยให้บางระดับ เช่นสมมติว่าญาติพี่น้องอันเป็นที่รักของเราฆ่าคนตาย ศาลก็ตัดสินจำคุก เราคงช่วยเขาหลุดพ้นจากคุกไม่ได้ แต่ไปเยี่ยม เยียนไปให้สตางค์นำของกินเสื้อผ้าอาหารไปให้ได้ ทำขนาดนั้นทำได้ แต่ช่วยให้หลุดพ้นจากความผิดไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องกฎเกณฑ์ เป็นกฎหมายบ้านเมือง ถ้าใช้ธรรมะให้ถูกให้ควรแก่กรณีของบุคคลเหตุการณ์ต่างๆ แล้ว จะได้ประโยชน์จากการปฏิบัติธรรมะตามสมควรแก่กรณีเสมอไป ในแนวความ รู้สึกเป็นมหายาน เป็นเถรวาท ก็มีลักษณะอย่างนั้น อาตมาเองคุ้นเคยกับเจ้าคณะใหญ่ทั้งจีนิกาย และอานัมนิกาย โดยเฉพาะอานัมนิกายคุ้นกันมาก ท่านมีอะไรท่านก็มาหา นำศิษย์มาทำวัตรเราก็ต้องกราบท่านก่อน เพราะท่านแก่กว่า แต่ว่าท่านก็เอาลูกศิษย์มาถวายเป็นสังฆการีบ้าง สนับสนุนคุ้นเคย

กัน เรียกท่านเจ้าคุณ เราไหว้กราบท่านด้วยความสนิทธิใจ
ไม่มีความรู้สึกอะไร ท่านเป็นผู้ใหญ่กว่า เราก็กราบท่าน
ทางมหายานเอง ที่ท่านพรุชาน้อยกว่า ท่านก็กราบเราเป็น
สามิจักรกรรมที่พระเจ้าจะต้องทำต่อกัน สังคมยุคใหม่จิตสำนึก
การมองต้องกว้างขึ้น เมตตาคควรจะแพร่หลายมากยิ่งขึ้น เว้น
ไว้แต่ว่าเขาเป็นไปตามกรรมเขา ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร แต่อย่า
ไปซ้ำเติมเขาก็แล้วกัน และตรงนั้นเองก็เถอะ สมมติว่าลูกศิษย์
เราไปทำละเมิดพระวินัย ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความ
เป็นพระ ให้สละสมณเพศออกไป เธออาจจะอยู่ในวัด เป็น
เด็กวัด เป็นศิษย์วัด ช่วยเหลือกิจการมวัดก็ได้ จะอยู่เป็น
ชีปะขาวก็ได้ ก็ไม่ว่าอะไร เพราะไม่ได้ขาดจากความเป็นชาว
พุทธ แต่ขาดจากความเป็นภิกษุเท่านั้นก็สามารถจะให้อยู่
ในระดับใดได้ก็ให้อยู่ และอาจจะไม่มีที่อยู่ กุฎิเรามีอยู่ อยู่ที่
กุฎิเราก็ได้ นั่นคือธรรมเนียมปฏิบัติไม่ใช่ว่าเขาเป็นเอาตายกัน คือ
ธรรมเนียมนี้ต้องขยับเคลื่อนไหวให้เหมาะสมแก่กรณีของบุคคล
ในโครงสร้างของพรหมวิหาร โครงสร้างพรหมวิหารเราจะ
เห็นว่าในกรณีของคนทั่วไปเราก็สร้างเมตตา ในกรณีของคน
ที่มีปัญหาอยู่ในวิสัยจะช่วยให้ใหม่ ช่วยได้ก็ช่วย ในกรณี
ของคนที่ประสบความเจริญ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เราก็
มุทิตากับเขา ไม่ริษยาเขา ในกรณีของคนที่ประสบผลกรรม
ที่จริงทั้งบวกทั้งลบกรรมชั่วนอกวิสัยที่เราจะช่วย กรรมดีไม่มี
เรื่องอะไรที่เราจะช่วย เราก็ทำใจเป็นกลาง คือไม่ลำเอียง
ด้วยอำนาจความรักความซัง ใจจะมีความสงบเย็นบังเกิดขึ้น

ความรู้สึกเป็นเราเป็นเขา เป็นนิกายนั้นนิกายนี้ อะไรๆ ต่างๆ
ควรจะลดหย่อนผ่อนคลายกัน ความมั่นคงของพระพุทธ
ศาสนานั้นทุกส่วนมีความสำคัญในจุดนั้นๆ เว้นไว้แต่พวก
เป็นปลวกเป็นมอดอะไรๆ ก็อีกเรื่องหนึ่ง

๘๘. พุทธ เพราะเหตุใดจึงสิ้นสุดต้นกำเนิด

ตอบ ไม่ถึงกับสิ้นสุด คือมีปัญหาเรียกว่ามารุมมะตุ้มพอสมควร
เราเกิดความแตกแยกอย่างที่เล่าไว้ในข้อก่อน แตกแยกกันมา
ตลอด โบราณเขาบอกว่า **ทิฏฐิพระมานะเจ้า** ไม่รู้จะว่าอย่างไร
ยังมองอยู่เหมือนกันว่า พระเรานี่แปลก ทำไมไม่มีทิฏฐิ ถือรั้น
มากเหลือเกิน ทั้งๆ ที่ว่าน่าจะมีเหตุมีผล มีสติปัญญา มีการ
คิด แต่ว่าโครงสร้างสังคมนักบวชเป็นเช่นนั้น ไม่ต้องดูอื่น
ไกลหรอก เคยประชุมกรรมมาธิการศาสนาศิลปวัฒนธรรม
สมัยประธานกรรมมาธิการคนก่อนประชุมกันหลายๆ ศาสนา
เคยคุยกันว่า ในเมืองไทยมีศาสนาหลักอยู่ ๕ ศาสนา ถ้าเรียง
ลำดับศาสนิกแล้ว ก็คือ พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์
ฮินดู ซิกข์ มีอยู่ ๕ ศาสนาใหญ่ ทำไมเราไม่มาร่วมสังสรรค์
ร่วมสนทนา แลกเปลี่ยนความรู้กัน ช่วยกันบำเพ็ญสาธารณ
ประโยชน์ด้วยกัน เสริมเต็มซึ่งกันและกัน การติดต่อประสาน
งานครั้งแรกนั้นอาจจะระดับเลขา ก่อน แล้วขยับขึ้นไปจนถึง
ระดับประมุขแต่ละศาสนา มาทำความเข้าใจทัศนคติสนมคูนเคย
กัน แลกเปลี่ยนความคิดความเห็นกัน ช่วยกันทำงาน ชาว
พุทธช่วยคริสต์ ก็ช่วยในฐานะที่เขาเป็นคริสต์ อิสลาม

ช่วยพุทธ ก็ช่วยในฐานะที่เป็นพุทธ พุทธช่วยอิสลามก็ช่วยในฐานะที่เป็นอิสลาม ไม่ใช่ช่วยแล้วต้องการจะเรียกร้องให้เขามาเข้ารีต นับถือพุทธ นับถือคริสต์ นับถืออิสลาม ไม่ใช่อย่างนั้น

ทำไมเราไม่ทำใจอย่างนี้?

การไม่ทำใจอย่างนี้ ก็เกิดการเป็นเราเป็นเขา ต้องการเอาชนะคะคานกัน เราเองก็ทะเลาะกันเป็นนิกายอย่างเก่ามาเรื่อยๆ ถ้าเราแบ่งช่วงละ ๕๐๐ ปีในอินเดีย จะเห็นได้ชัดว่า ๕๐๐ ปีแรก ก็เป็นเถรวาท ๕๐๐ ปีที่สองก็เป็นสรวาสติวาท ๕๐๐ ปีที่สามก็เป็นมหายาน ต่อมาก็แตกกิ่งก้านสาขาไปเป็นสายมหายาน เถรวาทก็มี สรวาสติวาทก็มี แต่ว่าอ่อนแอลง การทะนุบำรุงจากบ้านเมืองเองก็ลดน้อยถอยลงไป กษัตริย์ที่มีอำนาจแข็งแรง ศาสนาพุทธมีลักษณะอ่อนแอ คล้ายๆ กับหอย ต้องมีเปลือก คืออาณาจักร โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์จะเป็นเปลือกหุ้มศาสนาไว้ ดูแลรักษาพระศาสนาไว้ จะเห็นว่า

เมืองไทยสถาบันพระมหากษัตริย์จะค้ำยันสถาบันศาสนา แต่ในขณะเดียวกันสถาบันศาสนาก็สนองงานของสถาบันพระมหากษัตริย์ ช่วยเหลืออาณาประชาราษฎร์ของพระมหากษัตริย์คือญาติโยมของวัดนั้นแหละ ช่วยในด้านศาสนา ในด้านศีลธรรม ในด้านสังคมสงเคราะห์ต่างๆ อยู่กันมาอย่างนี้

ความคิดความอ่านในตอนปลายๆ เกิดแตกแยกที่ค่อนข้างแรง คือสุดขีดด้วยกันทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งก็พวกเล่นเวทมนตร์คาถา พวกวัชรยาน พวกเล่นเวทมนตร์คาถา ปลุกเสก เลเพลาดพาดเรื่อยไป กลุ่มหนึ่งก็เล่นเสียจนสูงลิบ เป็นสุญญตาหมด คล้ายๆ กับบ่วงดักสัตว์

บ่วงหนึ่งก็เตี้ยเกินไป จนสัตว์เดินข้ามไปหมด

บ่วงหนึ่งก็สูงเกินไป จนสัตว์เดินลอดไปหมด

เลยดักไม่ติดทั้งสองบ่วง พอดีเกิดปัญหาการเผยแพร่ศาสนาอิสลามเติร์ก พวกเติร์กไม่ใช่พวกอื่น คือพวกเตอร์กึรูกเข้ามาทางอินเดีย ตอนนั้นศตวรรษที่ ๑๗ พ.ศ. ๑๗๐๐ ก็ยกมาแรง บุกเช่นฆ่าทำลายล้าง พระเถระผู้ใหญ่ที่เด่นดังออกไปจากประเทศอินเดีย เลยกลายสภาพที่เรียกว่า **เคราะห์ร้ายใช้รุมกองทัพอิสลามก็บุกมารุนแรง** เช่นฆ่าทำลายล้างพระ เมา้วัดวาอาราม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยนาลันทา ใช้เวลาดังหลายวันกว่าจะเผาหมด เราก็เริ่มเสื่อม เสื่อมจริงๆ ออกจากอินเดียจริงๆ ในศตวรรษที่ ๑๙ หมด หลังจากนั้นก็ประมาณ ๗๐๐-๘๐๐ ปี เริ่มกลับมาเมื่อ พ.ศ. ประมาณ ๒๔๓๐ กว่าๆ โดยอนาคาริกธรรมปาละ เป็นเรื่องของสังขาร คือ

สังขารทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป

เวลานี้ย้อนกลับเข้าไป เริ่มจะมีพระเพิ่มขึ้นๆ แต่ว่าอินเดียค่อนข้างจะยาก เคยพูดเล่นๆ ว่า

ถ้าจะนำศาสนาพุทธกลับคืนสู่อินเดีย ให้เหาะไป
เพราะอินเดียตื่นปาฏิหาริย์ สมมติว่าเกิดคนเหาะได้ขึ้น
มาสักคนไปเทศน์สอนให้พักเดียว นำพวกศาสนากลับมาได้
มาก สมมติท่านเหาะได้จริงๆ ก็เรื่องส่วนตัวท่าน ไม่ได้ช่วย
อะไรให้เรา และเวลานี้ที่จริงก็ไม่จำเป็นต้องเหาะ มีเครื่องบิน
อยู่แล้ว แต่ว่าคนเขาเป็นอย่างนั้น

ใครทำอะไรก็ตามให้โลกจงนได้ โลกจะทิ้งให้ความ
เคารพนับถือ นี่คือโลก โดยเฉพาะมนุษย์โลก

มาฆบูชารำลึก

วันมาฆะ บูชา เวียนมาถึง
ที่องค์สม เต็จพระ ภควา
บนเส้นทาง ชีวิต จิตหนักแน่น
อดกลั้น อดทน และทนทาน

ผลสูงสุด คือนิพพาน การดับทุกข์
การฆ่า การเบียดเบียน กันและกัน
การไต่บาป หยาบเข้า สารพัด
กุศลกรรม นำตน พ้นอบาย

ปฏิบัติ พัฒนา กว่าระดับ
เหล่านี้ คือหลักธรรม พระสัมมา
การปฏิบัติ สัมพันธ์ ที่สรรค์สร้าง
ไม่ทำลาย ชีวิตใคร ในชาติตรี

ปาฏิโมกข์ สังวร ทรงสอนสั่ง
อาหาร การกิน บำรุงตน
ส่วนที่อยู่ อาศัย ใฝ่สงบ
ฝึกปรือจิต วาจาทาย ให้เบิกบาน

วันมาฆะ บูชา มาถึงแล้ว
ชีวิตนี้ จะมีค่า ถาวรนั้น
เกิดแก่ตาย วายวน ทุกคนแน่
อยู่ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

ควรคำนึง ถึงหลัก พระศาสนา
เทศนา สอนไว้ ให้ถือตาม
มีขันติ เป็นแก่น อย่างกล้าหาญ
ภาวการณ์ เผชิญหน้า สารพัน
เกษมสุข สูงส่ง จงใฝ่ฝัน
จงเห็น หลักทาง ให้จางคลาย
ควรฝึกหัด ลดละ บาปทั้งหลาย
จงชวนชวาย สืบสร้าง อย่างร้างรา
ความชั่วลับ หายไป จากใจหนา
ทั่วโลก สอนสั่ง กันดังนี้
คือไกลห่าง วาจาร้าย จงหน่ายหนี
ชีวิตนี้ ยึดหลัก พิทักษ์ตน
โดยมุ่งหวัง ความดี มีเหตุผล
ควรเห็นผล มัตตัญญู รู้ประมาณ
เพื่อผ่านพบ ความสุข เกษมศานต์
สุขสำราญ จากชีวิต ประสทธิธรรม
จงผ่องแผ้ว ปรีเปรม เกษมสันต์
ด้วยยึดมั่น ในธรรม พระสัมมา
จิตอย่าแปร ห่างธรรม จำศึกษา
จะนำพา ชีวิต สัมฤทธิ์เอย.

ส. พรหมพันธุ์